

Capitolul 1

Epistola către Tit (1)

Capitolul 1

Cuprinsul

ADEVĂRUL CARE ESTE POTRIVIT EVLAVIEI	1
(1) Revelarea vieții eterne (Tit 1.1-4)	1
(a) Apostolia lui Pavel (Tit 1.1-3)	1
(b) Filiația lui Tit (Tit 1.4)	18
(2) Numirea bătrânilor pentru musturarea celor care se împotrivesc (Tit 1.5-16)	21
(a) Însușirile bătrânilor sau supraveghetorilor (Tit 1.5-9)	21
(b) Avertismente cu privire la falșii învățători (Tit 1.10-16)	42

ADEVĂRUL CARE ESTE POTRIVIT EVLAVIEI

(1) Revelarea vieții eterne (Tit 1.1-4)

(a) Apostolia lui Pavel (Tit 1.1-3)

Tit 1.1: Pavel, rob al lui Dumnezeu*¹, și apostol al lui Isus Hristos potrivit credinței aleșilor lui Dumnezeu și cunoștinței adevărului care este potrivit evlaviei, ...

Introducerea epistolei (Tit 1.1-4) ne arată trăsăturile caracteristice și temeiul apostoliei lui Pavel, precum și revelația specială care i-a fost acordată și pe care trebuia să o vestească. Așa cum s-a menționat în introducerea acestui studiu, în aceste prime versete găsim marile adevăruri obiective ale creștinismului, care au ajuns la noi mai ales prin slujirea lui Pavel. El este predicatorul lor iar Hristos este centrul ei. El este subiectul credinței noastre; El este personificarea adevărului; în El se află taina evlaviei; El Însuși este viața eternă; El este Mântuitorul nostru, iar Dumnezeu este originea acestei revelații: noi suntem slujitorii lui Dumnezeu, precum și aleșii lui Dumnezeu; El este (ca Dumnezeu care nu minte), Cel care a promis viața eternă înainte ca lumea să existe; El este Cel care, la timpul Său, Și-a revelat Cuvântul (ca Dumnezeul nostru Mântuitor), iar de la El (adică de la Dumnezeu, Tatăl) ne sunt harul și pacea.

Pavel

Scrisoarea începe cu menționarea autorului, fără a fi menționați alți însoțitori (așa cum este cazul în prima și a doua epistolă către Corinteni, în epistola către Galateni și în cea către Filipeni, în prima și a doua epistolă către Tesaloniceni, precum și în epistola către Filimon). Menționarea de însoțitori nici nu se potrivește în acest context, dacă luăm în considerare faptul că era necesară autoritatea apostolică specială pentru a a-i putea încredința lui Tit misiunea de

¹ O steluță după cuvântul *Dumnezeu* înseamnă că în textul original cuvântul respectiv este fără articol.

Capitolul 1

a numi prezbiteri (Tit 1.5). Din același motiv, în Epistola către Evrei, numele și apostolia lui Pavel (care este, fără îndoială, autorul) nu sunt menționate în mod deliberat, pentru ca el să nu poată ocupa poziția de apostol față de credincioșii iudei (aceasta era rezervată lui Petru, apostolul tăierii împrejur; Galateni 2.7-9) și pentru că epistola nu conține revelarea unor taine noi, deși slujirea lui Pavel consta în aceasta (Tit 1.3; Efeseni 3.1-12). În schimb, atunci când Pavel menționează apostolia sa, aceasta are loc întotdeauna atunci când tema epistolei este legată de slujirea specială a apostolului, așa cum vom vedea mai în detaliu în Epistola către Tit.

Rob al lui Dumnezeu*

Pavel se numește aici, în primul rând, „rob al lui Dumnezeu”. Aceasta este ceva deosebit. La începutul Epistolei către Romani și al Epistolei către Filipeni, el se numește, de asemenea, „rob”, dar acolo se spune „rob al lui Isus Hristos”. Aici se spune „rob al lui Dumnezeu”, așa cum și Iacov se numește pe sine în epistola sa. De asemenea, și legătura dintre „rob și apostol” este neobișnuită. În Epistola către Romani se spune „rob al lui Isus Hristos, apostol chemat”, iar mai departe găsim expresia „rob și apostol al lui Isus Hristos” doar în a doua epistolă a lui Petru. În afară de aceasta, este frapant faptul că, în Epistola către Tit, cuvântul „și” dintre „rob al lui Dumnezeu” și „apostol” nu este cuvântul obișnuit (așa cum se află, de exemplu, între „aleșii lui Dumnezeu” și „cunoaștere”), ci cuvântul care este tradus de cele mai multe ori prin „dar”. Eu l-am tradus în continuare prin „dar” (compară cu Tit 1.3,15-16; 2.1; 3.4.9), pentru a-l distinge de un alt cuvânt „dar” (compară cu Tit 1.8,15 etc.). Astfel, în Tit 1.1 nu scrie pur și simplu „rob și apostol”, ci aceste cuvinte conțin un punct culminant: „rob, dar și apostol”. Iar acest fapt clarifică intenția: Pavel nu era doar un rob ascultător și modest, supus lui Dumnezeu (în acest sens dorind să fie un model pentru Tit), ci el este și un trimis al lui Isus Hristos. El este un om care a fost investit de Domnul cu o autoritate mare pentru a revela tainele lui Dumnezeu și pentru a conferi sau a dispune conferirea funcțiilor în Casa lui Dumnezeu (iar în acest sens el nu era un model, ci Tit trebuia pur și simplu să-l asculte).

Pavel era un rob al lui Dumnezeu. Nu numai un rob al lui Isus Hristos, deși el era supus lui Hristos în toate lucrurile. Nu mai trăia el, ci Hristos trăia în el (Galateni 2.20). Viața era pentru el Hristos (Filipeni 1.21), dar el era și rob al lui Dumnezeu. Cuvântul „Dumnezeu” nu are aici articol, așa cum este în Tit 1.2-3; 2.5,10-11.13; 3.4. Aceasta are o mare importanță. La toate substantivele din versetul 1 lipsește articolul. În uzul limbii grecești, aceasta înseamnă că nu se desemnează persoana sau lucrul obiectiv în sine, ci că cuvântul respectiv indică o trăsătură, o însușire a celui la care se referă. În cazul nostru, prin urmare, nu este vorba despre Persoana lui Dumnezeu în sine, ci expresia „lui Dumnezeu” caracterizează starea de rob a lui Pavel. Intenția nu este aceea de a ne comunica ceva despre Persoana sau faptele lui Dumnezeu (așa cum avem, de exemplu, în Tit 1.2-3), ci de a evidenția supunerea lui Pavel: ascultarea și supunerea lui sunt îndreptate către Dumnezeu. La fel este și în 1 Petru 2.16. Adevărata libertate creștină nu constă în a face voia proprie (și, astfel, a practica răutatea), ci este supunerea față de Dumnezeu (fără articol).

Singurul alt pasaj din epistole care vorbește despre robii lui Dumnezeu este Romani 6. Mai înainte eram robi ai păcatului spre moarte, dar acum am devenit robi ai dreptății și robi ai lui Dumnezeu (Romani 6.16-22), pentru a-L asculta de acum înainte pe Dumnezeu, în robia dreptății spre sfințenie (aici, cuvintele „păcat” și „Dumnezeu” sunt însoțite de articolul hotărât, deoarece accentul în acest loc cade pe Persoana, de care ascultăm). Romani 6.22 se leagă minunat de Tit 1: noi am devenit robi ai lui Dumnezeu și avem ca rod sfințenia, iar ca sfârșit

Capitolul 1

viața eternă. Iar în Tit 1.1-2, același apostol spune: eu sunt un rob al lui Dumnezeu și un apostol al lui Isus Hristos „potrivit cunoștinței adevărului care este potrivit evlaviei, în speranța vieții eterne”. În ambele cazuri, apostolul se prezintă ca un rob supus lui Dumnezeu, pentru a duce aici, pe pământ, o viață sfințită și evlavioasă și pentru a savura odată, la Domnul, de viața eternă în desăvârșire.

Desigur, nicăieri nu scrie că suntem robi ai Tatălui, deoarece aceste două noțiuni (rob și Tată) se exclud reciproc în totalitate. Galateni 4 spune chiar că odinioară eram robi sub Lege, dar acum suntem fii, astfel încât putem striga „Ava, Tată!”. Fiul risipitor din Luca 15 voia să se întoarcă la tatăl său pentru a deveni zilierul său, dar când inima tatălui s-a deschis pentru el, nu a mai putut rosti cuvântul „argat”. Filiația vorbește despre legătura noastră glorioasă și intimă cu Dumnezeu, despre ceea ce este Dumnezeu în esența Sa cea mai profundă: Tată. Când vine vorba, însă, de responsabilitatea și slujirea noastră, Scriptura ne spune că trebuie să-L ascultăm pe Dumnezeu în totul, astfel încât, în acest sens, suntem robi. De altfel, este caracteristic, în general, faptul că în epistolele pastorale găsim mult mai des termenul „Dumnezeu ” decât termenul „Tată”. Tocmai pentru că nu este vorba de scrisori adresate adunărilor, găsim aici mai degrabă relațiile generale, pe care Dumnezeu le are cu toți oamenii (compară de exemplu cu 1 Timotei 2.3-6; 4.10; 2 Timotei 3.16-17; 4.1; Tit 2.11; 3.4). Iar dacă, dintre toate epistolele pauline, întâlnim expresia „rob al lui Dumnezeu” doar în formula de adresare a Epistolei către Tit, aceasta trebuie să fie caracteristic pentru întreaga epistolă.

Recunoaștem un alt motiv pentru aceasta, dacă luăm în considerare faptul că Tit primește aici de la Pavel o sarcină apostolică de foarte mare importanță, deși el însuși nu era apostol. Timotei era, de asemenea, implicat în numirea supraveghetorilor și a diaconilor, dar nu a primit o însărcinare expresă în acest sens; Tit, în schimb, a primit-o (Tit 1.5). Pentru a împiedica ca Tit să se înalțe în fața acestei sarcini apostolice, Pavel începe aici să se prezinte ca un simplu și ascultător rob al lui Dumnezeu, deși el însuși era apostol. El se prezintă ca un model pentru Tit, pentru ca acesta să fie la fel de conștient că trebuie să se străduiască în toate lucrurile să împlinească exclusiv voia lui Dumnezeu, într-un mod supus și modest. Astfel, Pavel este un model pentru Tit, așa cum el însuși este un urmaș al lui Hristos (1 Corinteni 11.1), care este un model desăvârșit de rob al lui Dumnezeu. Hristos n-a considerat de apucat să fie egal cu Dumnezeu (căci El era egal cu El, spre deosebire de Adam, care a comis într-adevăr o pradă), dar S-a golit pe Sine Însuși (ceea ce numai Dumnezeu singur poate face) și a luat chipul unui rob și a devenit ascultător până la moarte, și chiar moarte de cruce (Filipeni 2.6-8). Astfel, deși era Fiu, El a învățat ascultarea prin suferințele pe care le-a îndurat (Evrei 5.8). Aceasta este ascultarea desăvârșită a Mântuitorului nostru, a cărei mâncare era să împlinească voia Celui care L-a trimis să-și ducă la îndeplinire lucrarea (Ioan 4.34).

Cuvântul folosit aici pentru „rob” este *doulos*. Acesta desemnează pe cineva care, în supunere absolută, este proprietatea stăpânului său. Limba greacă cunoaște și cuvântul *andrapodon* (care nu apare în Noul Testament), prin care se desemnează cineva care a fost luat prizonier în război și vândut apoi ca sclav. În schimb, un *doulos* este cineva care s-a născut în sclavie. Pavel era născut din Dumnezeu, dar aceasta însemna, în același timp, că el era născut în robie și că trebuia să rămână supus stăpânului său toată viața. În alte pasaje, el se numește „slujitor”. În limba noastră, acest lucru nu este de obicei vizibil, dar în limba greacă se folosesc adesea cuvinte diferite, ceea ce schimbă semnificația de fiecare dată. În 1 Corinteni 3.5; 2 Corinteni 3.6; 6.4; Efeseni 3.7; Coloseni 1.23,25, el se numește *diàkonos*, de la care provine cuvântul nostru „diacon”. Acest cuvânt se referă întotdeauna la munca care trebuie îndeplinită, fie ca iobag, fie

Capitolul 1

în slujba liberă. Un diacon este cineva care îndeplinește o anumită slujire. În Faptele apostolilor 26.16 și în 1 Corinteni 4.1, Pavel este numit un *hupèretès*, adică un rob slujitor, subordonat unui superior. În cele din urmă, în Romani 15.16, el se numește un *leitourgos*, adică un funcționar, un slujitor care îndeplinește o anumită funcție publică.

Apostol al lui Isus Hristos

Mai departe, Pavel se numește „apostol al lui Isus Hristos”. Aici nu este vorba de „apostol de la Dumnezeu” (Galateni 1.1,15; Coloseni 1.25), ci el știe că este trimis de Omul glorificat în cer. Prin Omul simplu Isus, care îi spusese: „Eu sunt *Isus*, pe care tu Îl persecuți” (Faptele apostolilor 9.5), dar și prin Cel pe care Dumnezeu L-a făcut Domn și Hristos (Faptele apostolilor 2.36). De aceea, aici scrie „al lui Isus Hristos” (în schimb, Codexul Alexandrinus menționează „al lui Hristos Isus”). Trimis de Cel care l-a ales, pentru a propovădui Numele Său înaintea poporului și a națiunilor (Faptele apostolilor 9.15; 22.21; 26.16-20). Numele „Hristos” poate preceda sau urma numele „Isus”. Nu există alte combinații ale acestora, cu excepția „Domnul Hristos” din Romani 16.18 și Coloseni 3.24. Mai departe găsim doar „Domnul Isus Hristos”. Combinația „Hristos Isus” apare, în afară de 1 Petru 5.10, doar la Pavel. Această expresie pune mai mult accentul pe faptul că Domnul este Unul lui Dumnezeu, în timp ce numele „Isus Hristos” se referă mai mult la El ca simplu Om pe pământ. În scrierile sale ulterioare, Pavel folosește din ce în ce mai des expresia „Hristos Isus” pentru a accentua mai mult autoritatea Domnului. Epistola către Tit reprezintă o excepție în acest sens (Tit 1.1; 2.13; 3.6 spre deosebire de Tit 1.4), deși există manuscrise importante care conțin „Hristos Isus” în Tit 1.1 și 2.13.

Numai Pavel și Petru își menționează apostolia în scrisorile lor și doar în cazurile în care își exercită slujirea în această calitate. Din acest motiv, nu le găsim menționate în scrisorile către Filipeni, Tesaloniceni, către Filimon și către Evrei, unde este vorba mai degrabă de o slujire personală a dragostei lui Pavel ca frate față de frații săi și nu despre revelații sau misiuni bazate pe autoritate. În Epistola către Romani, însă, acesta este probabil cazul (autoritatea asupra tuturor popoarelor), la fel și în epistolele către Corinteni (ordinea în Biserică), către Galateni (cu privire la adevărul propovăduit de el), către Efeseni și către Coloseni (revelarea tainelor lui Dumnezeu), către Timotei și către Tit (numirea bătrânilor, ordinea în Casa lui Dumnezeu). Înainte însă de a vorbi despre această ordine în Epistola către Tit, Pavel descrie adevărurile care constituie fundamentul și caracterul apostoliei sale și care formează conținutul slujirii sale. Acest conținut constă din patru elemente: în primul rând, apostolia sa este în concordanță cu credința celor aleși ai lui Dumnezeu; în al doilea rând, este în concordanță cu cunoașterea adevărului care este conform cu evlaviază; în al treilea rând, se bazează pe speranța vieții eterne și, în al patrulea rând, pe faptul că Dumnezeu i-a încredințat propovăduirea Cuvântului Său (Tit 1.1-3). Această enumerare detaliată a caracteristicilor apostoliei sale arată cât de importantă este apostolia în această epistolă. Numirea bătrânilor trebuie să aibă loc numai în cadrul acestei apostolii.

Potrivit credinței aleșilor lui Dumnezeu*

Revelarea adevărului nu este acordată celor care sunt în carne. Omul firesc nu primește ceea ce este din Duhul lui Dumnezeu, căci pentru el este o nebunie, și nu o poate cunoaște, deoarece se judecă duhovnicește (1 Corinteni 2.14). De aceea, apostolia lui Pavel nu se bazează pe credința creștinătății mărturisitoare, ci pe aceea a celor aleși ai lui Dumnezeu. De asemenea, ea nu se bazează pe cunoașterea adevărului dobândită prin rațiune, ci pe cea care se manifestă practic

Capitolul 1

Într-o viață evlavioasă. Mai mult, observăm că aici nu se spune că Pavel este apostol *pentru* credința celor aleși (căci aceasta se înțelege de la sine), ci *în conformitate cu* („potrivit”) această credință, la fel cum se vorbește și despre adevăr, că acesta este în conformitate cu („potrivit”) evlavia. Această concordanță este, într-un anumit sens, piatra de încercare pentru credincioși în ceea ce privește autenticitatea apostoliei lui Pavel. Nu trebuie să credem orice duh, ci să încercăm duhurile, ca să vedem dacă sunt de la Dumnezeu (1 Ioan 4.1). Aceasta înseamnă, de asemenea, că apostolia lui Pavel nu se bazează pe o stare exterioară, ci pe o viață interioară provenită de la Dumnezeu, adică pe lucruri spirituale. La fel, în 1 Timotei 1.1, Pavel se numește apostol „după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru”, iar în 2 Timotei 1,1 „potrivit” promisiunii vieții (compară cu Tit 1.2). După cum s-a menționat, aici cuvântul „credință” nu este însoțit de articolul hotărât. În Noul Testament, aceasta înseamnă întotdeauna că este vorba despre „credință”, adică despre fapta de credință a inimii, și nu despre credință în sensul adevărului creștin abstract și obiectiv, adică despre dogmele credinței (compară cu 2 Timotei 3.7). Aici este vorba despre adevărata credință din inima omului mântuit, a adevăratului credincios, care nu poate fi înțeleasă de minte, ci este trăită numai de cei aleși ai lui Dumnezeu.

Toate acestea se află în contrast flagrant cu principiile care se aplicau în Israel sub Lege. Și acolo existau funcții: Aaron era preot rânduit „potrivit” Legii (compară cu Evrei 7.11-16), dar nu „potrivit” credinței unor oameni aleși. Acolo, funcția era legată de mărturia lui Dumnezeu pe pământ, care consta în poporul Israel. Ca popor, Israel a fost ales dintre toate popoarele, dar numai pentru pământ: nu deveniai membru al acestui popor prin naștere din nou, ci pe baza nașterii naturale și a tăierii împrejur. Pe un temel natural, exterior, se avea parte de promisiunile și privilegiile poporului lui Dumnezeu. Desigur, și în Vechiul Testament se putea ajunge la Dumnezeu numai pe baza harului și a credinței. Dar legăturile publice ale lui Dumnezeu cu omul erau de natură exterioară și se bazau pe Lege. Și pentru că se făcea parte din această mărturie pe un temel natural, se putea întâmpla ca Dumnezeu să nu-Și găsească plăcerea în majoritatea dintre ei și au fost uciși în pustiu (1 Corinteni 10.5). Și în vremurile noastre există o mărturie exterioară a lui Dumnezeu pe pământ, și anume creștinătatea. Această mărturie este alcătuită din toți cei care mărturisesc că-L urmează pe Hristos și care „cheamă Numele Domnului” (1 Corinteni 1.2; 2 Timotei 2.19). Prin botez se devine o parte a acestei mărturii exterioare; el ne introduce în mărturia creștină de pe pământ, care în alte pasaje este numită și Împărăția cerurilor (Matei 28.16-20). Aceasta este mărturia în care *credința*, adică adevărul creștin, este cunoscută, așa cum mărturia din Vechiul Testament se întemeia pe *Lege*. Compară în această privință cu Galateni 3.23-27, unde suntem prezentați ca fiind sub *credință* (cu articol hotărât!) și ca atare ca cei care L-au îmbrăcat pe Hristos (adică tot ceea ce este exterior), și anume prin botez. Și în Efeseni 4.4, *o singură* credință și *un singur* botez sunt împreună cu *un singur* Domn (compară cu chemarea Domnului) ca semne distinctive ale mărturiei creștine pe pământ.

Dar să revenim la diferența față de versetul nostru! Aici, apostolia lui Pavel nu este legată de mărturia exterioară, unde se cunoaște *credința* (cu articol hotărât!). Ci este legată mai degrabă de fapta credinței din inimă, așa cum nu este cunoscută de cei care sunt creștini doar prin mărturisire, ci este cunoscută doar de cei aleși ai lui Dumnezeu. Iar aceștia nu se limitează la un popor pământesc, ci atât iudeul Pavel, cât și grecul Tit au avut parte de aceasta. Amândoi erau copii ai lui Dumnezeu prin credința comună (Tit 1.4; Galateni 3.22,28-29; 4.6-7).

În afară de aceasta, aici nu scrie: „potrivit credinței *copiilor lui Dumnezeu*”, ci: „potrivit credinței *aleșilor lui Dumnezeu*”. Aceasta înseamnă că temelia credinței nu se află *în* timp, ci

Capitolul 1

înaintea timpului, pentru că am fost aleși *înainte* de întemeierea lumii (Efeseni 1.4). Credința noastră este în legătură cu viața eternă, pe care Dumnezeu a promis-o din eternitate (Efeseni 1.2). Această credință și această alegere constituie trăsăturile distinctive ale creștinismului adevărat. Și poporul Israel a fost ales. El a fost ales dintre toate popoarele pământului pentru a fi poporul lui Dumnezeu (Deuteronomul 4.37; 7.6; 10.15; 14.2). Dar această alegere era legată de hotărârile lui Dumnezeu cu privire la acest pământ, iar aceste hotărâri nu datează *înainte* de întemeierea lumii, ci *de la* întemeierea lumii (Matei 13.35; 25.34; Apocalipsa 13.8; 17.8). În contrast cu aceasta, *noi* suntem aleși după *știința dinainte* a lui Dumnezeu, Tatăl (1 Petru 1.2). Noi am fost cunoscuți dinainte și predestinați să fim asemenea chipul Fiului Său (Romani 8.29-30), respectiv predestinați de Dumnezeu la filiație pentru El Însuși (Efeseni 1.5). Din aceasta vedem că creștinismul nu este pur și simplu o continuare a iudaismului, căci originea sa se află cu mult înaintea celei a iudaismului. El nu se bazează pe porunci și ceremonii noi – toate acestea au luat sfârșit în Hristos (Coloseni 2.14-23) –, ci este revelarea adevărului deplin al lui Dumnezeu, care se cunoaște numai (nu prin naștere sau botez, ci) prin faptul de a fi fost ales *înainte* de timp și prin a fi chemat *în* timp, prin har, de către Dumnezeu și prin credință. Pentru a cunoaște aceste adevăruri, rămasă aleasă prin har din Israel a trebuit să părăsească poporul fără Dumnezeu și să fie adăugată la Biserică (Faptele apostolilor 2.47; Romani 11.5,7). Și, de asemenea, o parte aleasă dintre națiuni („numărul deplin al națiunilor”; Romani 11.25) a trebuit să fie încorporată în Biserică (Faptele apostolilor 13.48; 2 Timotei 2.10).

Cunoașterea adevărului care este potrivit evlaviei

Din ce rezultă practic această alegere, vedem în 1 Tesaloniceni 1.4-8: cei care primesc Cuvântul cu sinceritate se dovedesc astfel a fi aleși. Aceasta este latura responsabilității credinciosului, care trebuie să-și întărească chemarea și alegerea (2 Petru 1.10), adică trebuie să „dovedească” că este chemat și ales. De aceea, versetul nostru adaugă: „cunoașterea adevărului care este potrivit evlaviei”. Nu este vorba aici de o cunoaștere intelectuală a adevărului, ci de o cunoaștere a inimii și de o cunoaștere care se exprimă printr-o viață evlavioasă.

Cuvântul folosit aici, „cunoaștere” (*epignosis*) desemnează o cunoaștere exactă, desăvârșită și o astfel de capacitate de discernământ. Este mai puternic decât *gnosis* (căutarea cunoașterii). Există oameni care Îl cunosc pe Dumnezeu (*gnosis*), dar nu Îl recunosc (*epignosis*, Romani 1.21,28). Dacă noi căutăm cunoașterea (*gnosis*) (adică dobândirea experienței spirituale), aceasta nu ne va lăsa fără rod în ceea ce privește cunoașterea (*epignosis*, adică cunoașterea interioară pe care am primit-o prin credință) a Domnului nostru Isus Hristos (2 Petru 1.5-6,8). Versetul nostru se referă la cunoașterea desăvârșită, asimilată interior, a revelării depline a lui Dumnezeu. Dumnezeu, Mântuitorul nostru, dorește ca toți oamenii să fie mântuiți și să ajungă la cunoașterea (*epignosis*) adevărului (1 Timotei 2.4). Cu regret, există însă oameni care sunt mereu învățați și totuși nu pot ajunge niciodată la cunoașterea adevărului (2 Timotei 3.7). Mai mult, există chiar oameni care, după ce au primit cunoașterea adevărului, păcătuiesc cu încăpățănare și înaintează pe calea pierzării (Evrei 10.26-27). Din aceasta vedem că adevărata cunoaștere a adevărului se găsește la cei care au o viață adevărată din Dumnezeu, ceea ce reiese din faptul că cunoașterea lor despre adevăr este în concordanță cu evlavie (compară cu 1 Timotei 6.3) și că nu înăbușă adevărul în nedreptate (Romani 1.18).

Creștinismul cuprinde adevărul deplin și revelat al lui Dumnezeu. Toate planurile lui Dumnezeu au fost făcute cunoscute în El. Originea acestui adevăr, la fel ca și alegerea noastră, datează

Capitolul 1

înaintea tuturor veacurilor. Ea cuprinde planurile care au fost la Dumnezeu din eternitate, cu mult înainte de crearea acestei lumi.

1. În primul rând, adevărul este revelarea lui Isus Hristos ca Mielul lui Dumnezeu, care a fost cunoscut dinainte de întemeierea lumii, dar care a fost revelat la sfârșitul veacurilor pentru noi (1 Petru 1.20).
2. În al doilea rând, adevărul este planul etern al lui Dumnezeu în Hristos Isus, pentru ca acum, prin Biserică, să fie făcută cunoscută stăpânirilor și autorităților din locurile cerești înțelepciunea atât de felurită a lui Dumnezeu (Efeseni 3.10-11).
3. În al treilea rând, adevărul este alegerea fiecărui credincios din Biserică (Adunare) înainte de întemeierea lumii (Ef 1,4).
4. În al patrulea rând, adevărul este harul care ne-a fost dat în Hristos Isus mai înainte de timpurile veacurilor și viața eternă, pe care Dumnezeu a promis-o mai înainte de timpurile veacurilor (2 Timotei 1.9; Tit 1.2).
5. În al cincilea rând, în sfârșit, ceea ce este cel mai înalt: Adevărul este, într-adevăr, relația intimă de dragoste care există între Tatăl și Fiul din eternitate, precum și gloria pe care Fiul etern o avea la Tatăl înainte ca lumea să fie (Ioan 17.5,24).

Toate acestea ne-au fost vestite și, nu numai atât, ci am și primit parte de ele. Noi suntem subiectele dragostei eterne, care alege a Tatălui și a Fiului, avem dreptul să facem parte din Biserică (Adunare), pe care Dumnezeu a dat-o Fiului Său, El fiind Cap peste toate (Efeseni 1,22-23), și suntem introduși în casa în care Tatăl și Fiul locuiesc din eternitate (Ioan 14.1-3) și unde contemplăm gloria Fiului (Ioan 17.24). Ce har! Ce privilegiu de neînțeles!

Desigur, și Vechiul Testament conține adevăruri revelate. Dar aceste adevăruri Îl revelează pe Dumnezeu ca fiind singurul Atotputernic, Cel Preaînalt și ca Iahve, Dumnezeul credincios al legământului poporului Său. Iahve Elohim este Adevărul (Exodul 34.6; Ieremia 10.10). Acum, însă, adevărul este pe deplin revelat, astfel încât Dumnezeu este recunoscut ca fiind ceea ce este în esența Sa cea mai profundă: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Acest adevăr a venit la noi în Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu întrupat. El era la Dumnezeu (Ioan 1.1,14), la Tatăl, și ne-a fost revelat (1 Ioan 1.2). Prin El a venit harul și adevărul (Ioan 1.17); ba chiar El Însuși este Adevărul (Ioan 14.6). El a venit la noi și ne-a dat Cuvântul Tatălui, Cuvântul adevărului (Ioan 17.6-8,17). El, care este în sânul Tatălui, L-a făcut cunoscut pe Tatăl (Ioan 1.18), iar tot ce a auzit de la Tatăl Său, El le-a făcut cunoscut celor ai Săi (Ioan 15.15). Această revelare a adevărului este continuată de Duhul Adevărului, pe care Fiul ni l-a trimis de la Tatăl, după ce El S-a întors la Tatăl (Ioan 14.17; 15.26; 16.13; 1 Ioan 5.6). Este adevărul Dumnezeului trinitar.

Așa cum s-a spus, articolul hotărât lipsește din toate substantivele din acest verset. La fel cum nu se vorbește despre *credința* ca adevăruri obiective ale credinței, nici aici nu este vorba despre *cunoașterea adevărului*. Nu cunoașterea în sine se află în prim-plan, ci caracterizarea ei ca trăsătură a apostoliei, care este în concordanță cu cunoașterea adevărului care este potrivit evlaviei. Nu se vizează conținutul recunoașterii, ci cunoașterea interioară. Așadar, nu este vorba de *adevărul* abstract în sine, ci de „adevărul” – ceea ce este divin de adevărat și în concordanță cu evlavia. Nu evlavia privită ca virtute în sine, ci o viață evlavioasă care caracterizează cunoașterea veritabilă a adevărului. Totul este practic: nu *credința* (învățătura), ci fapta de

Capitolul 1

credință a inimii celor aleși. La fel, nu este *adevărul* (învățătura), ci ceva ce este trăit ca fiind adevărat într-o viață evlavioasă: credința în inimă și evlavia manifestată în exterior.

Cuvântul „evlavie” (*eusebia*) este format din *eu* („bun”) și *sebeia*, care provine dintr-un verb care înseamnă „a venera” (compară cu Faptele apostolilor 17.23). Prin urmare, este vorba de „venerație bună”, ceea ce poate fi redat, printre altele, prin cuvântul nostru „pietate”. Cuvântul „evlavie” nu are nimic de-a face cu rodul, ci înseamnă inițial „teama (sau respectul) față de Dumnezeu” (compară cu „frica de Dumnezeu”). În limba greacă, acest cuvânt este opus cuvântului „lipsa de evlavie” (*asebeia*), care înseamnă inițial și literal „lipsa de venerare”. Există, așadar, cei care Îl venerează pe Dumnezeu și cei care nu Îl venerează. Dumnezeu a creat omul pentru Sine (Coloseni 1.16: „pentru El”), pentru ca omul să-I slujească și să-L onoreze. Acesta a fost scopul creației lui Dumnezeu în ceea ce privește omul. Dar omul a căzut în păcat, adică a ratat ținta, deoarece a păcătui înseamnă, literalmente, „a rata ținta”. Păcatul este fărădelege (1 Ioan 3.4), nrecunoașterea unei legi, a unei autorități deasupra sa și, prin urmare, a face după voia proprie. Nu lui Dumnezeu I se aduce slujire, ci cărnii proprii și lui satan. Credincioșii din Tesalonic s-au convertit de la idoli (demonii) la Dumnezeu, pentru a-L sluji Dumnezeului viu și adevărat (1 Tesaloniceni 1.9). Dintr-o viață de păcat și fărădelege, ei s-au întors la scopul creației lui Dumnezeu: să-L slujească și să-L venereze (compară cu Tit 2.12). Taina adevăratei evlavii este cunoașterea Persoanei Domnului Isus, Dumnezeu revelat în trup.

Tit 1.2-3: ... în speranța vieții eterne pe care Dumnezeu, care nu poate să mintă, a promis-o mai înainte de timpurile veacurilor; dar a arătat la timpul lui Cuvântul Său în predicarea care mi-a fost încredințată mie, după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru; ...

În speranța vieții eterne

Aceste cuvinte ne oferă al treilea fundament al apostoliei lui Pavel, iar versetul 3 – al patrulea: speranța vieții eterne și propovăduirea care i-a fost încredințată. De cele mai multe ori se traduce: *în* speranța vieții eterne. Totuși, limba greacă nu folosește aici prepoziția *en* („în”), ci *epi* („pe”). La fel este și în Tit 3.6, unde este redat cu „peste”. Sensul „pe” include aici, prin urmare, „pe baza”, ceea ce se referă la „apostol al lui Isus Hristos”. Astfel, obținem: „apostol pe baza speranței vieții eterne”, la fel cum și în 2 Timotei 1.1 apostolia lui Pavel este pusă în legătură cu promisiunea vieții eterne. La fel ca în Tit 1.1, aici este vorba de ceva cu totul nou, care nu era cunoscut în iudaism, ci a fost revelat acum prin propovăduire, încredințată în mod special lui Pavel. Am văzut că apostolia sa nu se baza pe adevăruri revelate anterior, ci pe credința celor care au fost aleși mai înainte de timpurile veacurilor și pe cunoașterea deplină a adevărului pe deplin revelat al creștinismului, așa cum el este cunoscut și trăit numai de cei care duc o viață evlavioasă. De aceea, apostolia nu este asociată aici cu cunoașterea vagă a vieții eterne care exista în vremea Vechiului Testament (și aceasta doar într-un sens pur pământesc), ci cu viața eternă pe care Dumnezeu o promisese mai înainte de timpurile veacurilor, așa cum și credincioșii din versetul 1 au fost aleși înaintea tuturor veacurilor. Este vorba aici de principii eterne, cerești, care au puțin sau nimic de-a face cu promisiunile și binecuvântările temporale, pământești. Vom reveni direct asupra acestui aspect.

Expresia „a vieții eterne” se află la așa-numitul genitiv obiectiv, ceea ce înseamnă că viața eternă este aici subiectul speranțelor noastre. Niciunul dintre acești doi termeni nu este însoțit de articolul hotărât, la fel cum este și în cazul substantivelor din versetul 1. Prin urmare, și aici intenția este de a caracteriza subiectul principal (apostolia lui Pavel): este vorba de „speranța vieții eterne”, nu conținutul speranței noastre, adică ceea ce se speră (așa cum este în Tit 2.13,

Capitolul 1

unde cuvântul „speranță” este însoțit de articolul hotărât). Aici este vorba despre speranța însăși. Nu trebuie să interpretăm aceasta în sensul în care este adesea folosit în anunțurile de deces: „El sau ea a murit în speranța vieții eterne.” Gândul care, cu regret, stă de cele mai multe ori în spatele acestei expresii este acela al unei speranțe nesigure, uneori temătoare, de a ajunge în cer după moarte. Acest gând este greșit din două motive. În primul rând, speranța creștină nu este niciodată nesigură sau temătoare, ci întotdeauna desăvârșită și absolut sigură. Căci această speranță nu depinde de noi, de mărimea credinței noastre și de evlavia noastră, ci de promisiunea lui Dumnezeu, care nu poate minți și care își respectă Cuvântul fără condiții. De aceea, Biblia poate vorbi despre „deplina certitudine a speranței”, despre speranță ca „ancoră a sufletului” și despre credință ca „împlinire a ceea ce se speră” (Evrei 6.11-12.18; 11.1). Aici nu se lasă loc îndoielii.

Al doilea motiv pentru care trebuie să condamnăm adesea folosirea acestei expresii constă în faptul că, în Scriptură, împlinirea acestei speranțe nu este legată de starea de după adormire, ci de venirea lui Hristos și de intrarea Sa în gloria deplină, așa cum se arată în Tit 2.13 (compară și cu Tit 3.7). Sensul devine clar în Romani 5.2 (speranța în gloria lui Dumnezeu), Romani 8.21 (speranța în eliberarea creației), Coloseni 1.5 (speranța păstrată în ceruri) și Coloseni 1.27 (Hristos, speranța gloriei), precum și în 1 Petru 1.3 (o speranță vie, prin înviere, pentru o moștenire în ceruri). Și în Vechiul Testament exista o speranță bazată pe o promisiune, precum și speranța lui Israel (Faptele apostolilor 28.20) conform promisiunii făcute părinților (Faptele apostolilor 26.6-7). Și această speranță se referea la lumea nouă de dincolo de mormânt, realizată prin Hristos (Faptele apostolilor 23.6; 24.14-15; Ieremia 29.11; 31.17). Aceasta era fericirea pe care o aștepta Iacov; nu fericirea cerului după moarte (Geneza 49.18), ci speranța într-o împărăție a păcii pământești sub domnia lui Mesia (compară cu Luca 13.28-29). Era o speranță pământească, temporală, promisă în timp. Versetul nostru vorbește însă despre o speranță cerească, eternă, promisă mai înainte de timpurile veacurilor. Este speranța vieții eterne, care nu are început și nici sfârșit, ci care a fost din eternitate la Tatăl și ne-a fost revelată (1 Ioan 1.2). Nu este o speranță legată de planurile lui Dumnezeu (cuprinse în timp) cu privire la pământ, ci o speranță care se referă la planurile eterne ale lui Dumnezeu de a-Și umple propria casă cu copii care Îl au pe Fiul Său ca viață a lor; este viața eternă, care ne-a fost promisă de Dumnezeu în Hristos, înainte ca lumea și lucrurile lumii, timpul și lucrurile trecătoare să existe, da, o viață care se află în afara hotărârilor și căilor de guvernare ale lui Dumnezeu cu privire la această lume. Este o speranță și o promisiune care nu se împlinește în această lume, ci în cer. Desigur, ea este deja a noastră, dar încă așteptăm să o savurăm pe deplin.

În această privință, există o diferență interesantă și nuanțată în descrierea vieții eterne la Ioan și la Pavel. Apostolul Ioan o vede ca pe ceva ce deja deținem, pentru că el ne arată că Hristos Însuși este Dumnezeu adevărat și viața eternă (1 Ioan 5.20), Cuvântul vieții care era la Tatăl și ne-a fost revelat (1 Ioan 1.2). Pentru că am crezut în Fiul, avem viața eternă chiar de acum, deoarece El este viața, și, având pe Fiul, Îl avem pe El ca viața noastră (1 Ioan 5.12; Ioan 3.15-16; 5.24; 6.40,47,54). Ioan prezintă viața eternă, folosind chiar cuvintele Domnului Isus, ca fiind cunoașterea singurului Dumnezeu adevărat și a lui Isus Hristos, pe care El L-a trimis. Iar această cunoaștere ne aparține deja acum, și astfel și viața eternă (Ioan 17.2-3). În schimb, propovăduirea lui Pavel este legată de poziția cerească actuală a Omului Isus Hristos la dreapta lui Dumnezeu, ca rod al lucrării Sale pe pământ. Dumnezeu ne pune în cont rezultatele acestei lucrări: El ne vede, în principiu, deja în poziția pe care o ocupă acum Hristos („ne-a așezat împreună în locurile cerești, în Hristos Isus”; Efeseni 2.6). Toate binecuvântările noastre sunt

Capitolul 1

de natură spirituală și se află în locurile cerești, astfel încât nu le vom putea savura pe deplin decât atunci când vom fi efectiv în cer. Desigur, Hristos este deja viața noastră, dar Pavel vede această viață ca fiind ascunsă în Dumnezeu, în timp ce așteptăm revelarea ei (Coloseni 3.1-4). De aceea, el prezintă viața eternă ca fiind adevărata viață divină, pe care o vom savura fără restricții abia în cer (compară cu Romani 2.7; 5.21; 6.22-23; Galateni 6.8; 1 Timotei 1.16). Și Iuda o înțelege aceasta ca pe ceva viitor (Iuda 21).

Pe care Dumnezeu, care nu poate să mintă, a promis-o mai înainte de timpurile veacurilor

Această viață eternă a fost promisă de Dumnezeu mai înainte de începutul timpului și, prin urmare, desigur înainte de existența oamenilor. Cui i-a promis-o El atunci? Promisiunile Vechiului Testament au fost adresate părinților (Faptele apostolilor 26.6-7), dar aici se vorbește despre o promisiune făcută înaintea tuturor veacurilor. Teologii o asociază de obicei cu prima dintre toate promisiunile din Geneza 3.15 (compară de exemplu notele marginale din traducerea NGB²). Dar inexactitatea acestei interpretări se observă imediat. Oare Geneza 3.15 se referă la vremurile dinaintea veacurilor? Nu trecuseră oare deja multe secole? În al doilea rând: a fost aceasta o promisiune a vieții eterne? Nu, nu a fost deloc o promisiune, ci o anunțare a judecății asupra șarpelui, și nu era vorba de viață, ci de moarte: pentru șarpe. Nu, promisiunea din versetul nostru a fost făcută înainte ca să existe creația. Nu a fost o promisiune adresată oamenilor; nici măcar nu a fost adresată îngerilor, căci și aceștia fac parte din creație și chiar și ei au ajuns să cunoască planurile lui Dumnezeu abia după ce Dumnezeu S-a revelat în trup și a luat naștere Biserica (compară de exemplu cu Ioan 1.18; Efeseni 3.9-11). Promisiunea despre care se vorbește aici a fost, așadar, o promisiune în cadrul Divinității Însăși, o promisiune a Tatălui făcută Fiului. Nu atât în sensul că Fiul Însuși este prezentat aici ca fiind viața eternă (așa cum o face Ioan; 1 Ioan 1.2), ci ca Cel în care și prin care această viață eternă urma să fie dăruită copiilor oamenilor, celor pe care Dumnezeu i-a mântuit și i-a chemat „potrivit propriului Său plan și harului care ne-a fost dat în Hristos Isus mai înainte de timpurile veacurilor” (2 Timotei 1.9). Este, așadar, o promisiune în și către Hristos Isus, care se referă la cei care au fost aleși înainte de întemeierea lumii (compară și cu Efeseni 3.11). „Aceasta este promisiunea pe care El ne-a dat-o: viața eternă” (1 Ioan 2.25). Este „promisiunea vieții care este în Hristos Isus” (2 Timotei 1.1). În ceea ce privește implicațiile practice ale acesteia, Petru spune: El „ne-a dat promisiunile cele mai mari și prețioase, ca prin acestea să vă faceți părtași naturii divine” (2 Petru 1.4).

Nu este aceasta o adâncime de har de neînțeles? Părtași naturii divine – nu introduși în divinitate, căci aceasta nu este posibil pentru o creatură, ci ridicați la o asemenea înălțime încât să ne apropiem cât mai mult posibil de această introducere. Căci nu a devenit oare Fiul etern al Tatălui viața mea? Într-adevăr, acest fapt a putut avea loc abia după ce Fiul etern S-a făcut Om și, ca Om, a primit gloria eternă (ca rod al lucrării Sale), pe care o poseda din eternitate ca Fiu (Ioan 17.4). Dar, ca Om, El a putut să împărtășească aceeași glorie celor care au avut parte de roadele lucrării Sale, astfel încât Acela, în care este Tatăl, este acum și în noi (Ioan 17.22-23). Și este valabil și invers: noi suntem acum în El, care este viața noastră, dar El Însuși este în Tatăl Său (Ioan 14.20). Este oare posibil să fi putut fi aduși mai aproape de Dumnezeu decât suntem acum, prin faptul că L-am primit pe Cel care este în Tatăl Însuși ca viața noastră?

² Nota redacției: Traducerea NGB este o traducere realizată de Societatea Biblică Olandeză în anul 1951.

Capitolul 1

Nu este oare minunat să vedem cum Dumnezeu are gânduri de pace față de noi, înainte ca lumea să existe? Din când în când, așa cum se întâmplă aici, în Tit 1.2, ni se permite să aruncăm o privire asupra gândurilor lui Dumnezeu, pe care El le-a avut înainte de existența acestei sărmâne lumi, care nu a făcut decât să arate ce este omul în stricăciunea sa și care a contemplat credințioșia lui Dumnezeu în harul Său, prin care El a venit în întâmpinarea omului în nenorocirea sa. Aceste gânduri ale lui Dumnezeu nu s-au maturizat pe parcursul acestor „timpuri ale veacurilor” de necredințioșie omenească și har divin, ci au existat din eternitate. Prin har, avem parte de o viață care este eternă; care nu numai că dăinuie în eternitate, ci care și există din eternitate. Din eternitate ea a fost la Tatăl și ne-a fost promisă în Fiul ca parte a noastră. Noi am fost subiectul comunicărilor Tatălui către Fiul. Când Fiul Se afla lângă Tatăl ca Fiul preaiubit și El era în fiecare zi desfătarea Lui, El Se bucura deja de lumea pământului Său și era desfătarea Sa printre copiii oamenilor (Proverbele 8.30-31). Iar când îngerii L-au privit pentru prima dată pe Creatorul lor, pe când El era culcat ca prunc în iesle, și L-au laudat pe Dumnezeu pe câmpie, în împrejurimile Betleemului, au vestit că Dumnezeu Se bucura de oameni (Luca 2.14), nu datorită a ceea ce erau ei, ci ca subiecte ale harului Său (2 Timotei 1.9).

Viața eternă este promisiunea noastră din partea lui Dumnezeu, care nu poate minți sau, așa cum se spune literalmente aici: Dumnezeul care nu minte sau care nu este mincinos. Dumnezeu nu este mincinos, adică natura Sa este adevărată și neschimbătoare. Ceea ce El a promis din eternitate, El a promis-o în legătură cu propria Sa natură neschimbătoare. Hotărârile Sale sunt la fel de neschimbătoare precum este El Însuși. În aceasta El nu ne poate înșela, căci altfel ar trebui să-Și renege natura, iar El nu Se poate renege pe Sine (2 Timotei 2.13). Aceasta se aplică deja promisiunilor Sale pământești: „Dumnezeu nu este om, ca să mintă, A zis El și nu va face? Și a vorbit El și nu va împlini?” (Numeri 23.19). Tăria lui Israel nu minte (1 Samuel 15.29). Chiar și pentru promisiunile necondiționate, bazate pe harul acordat părinților, se aplică deja faptul că darurile harului și chemarea lui Dumnezeu sunt fără părere de rău (Romani 11.29); cu cât mai mult pentru promisiunile cerești, eterne. Avem o speranță neschimbătoare ca o ancoră a sufletului, și este imposibil ca Dumnezeu să mintă, căci credincios este Cel care a făcut promisiunea (Evrei 6.18-19; 10.23). Aceste versete din Epistola către Evrei conțin aceleași noțiuni ca versetele noastre din Tit, deși există o diferență importantă, deoarece Epistola către Evrei nu ne oferă noi revelații, ci împlinirea în creștinism a promisiunilor făcute părinților (Evrei 6.13-20).

Într-un anumit sens, și noi avem parte de promisiunile pe care Dumnezeu le-a făcut patriarhilor. De aceea, trebuie să facem o distincție clară între aceste promisiuni și promisiunile eterne cu care ne ocupăm acum. Avraam a primit promisiunea că va deveni moștenitor al lumii, doar că el a primit promisiunea aceasta când era încă necircumcis, și anume prin dreptatea credinței. De aceea, el a devenit nu numai tatăl celor circumciși (Israel), ci și al celor necircumciși, care urmau să primească dreptatea pe baza aceleiași credințe pe care o avea el. Astfel, promisiunea s-a aplicat și urmașilor săi spirituali (Romani 4.9-16). Noi, credincioșii dintre națiuni, am fost altoiți în pomul promisiunii, a cărei rădăcină este (promisiunea făcută lui) Avraam (Romani 11.16-18). În trecut, păgânii erau străini de legămintele promisiunii (Efeseni 2.12). Dar Hristos, care a venit să confirme promisiunile date părinților, a arătat har și față de națiuni (Romani 15.8-9; compară cu Faptele apostolilor 2.39). Promisiunea făcută lui Avraam s-a împlinit în urmașul său, adică în Hristos, iar toți cei care cred în El primesc promisiunea și sunt, pe baza credinței lui Avraam, urmași ai acestuia și moștenitori conform promisiunii: la fel ca Isaac, copii ai promisiunii (Galateni 3.15-29; 4.28). În afară de aceasta, Hristos a devenit Mijlocitorul

Capitolul 1

unui legământ mai bun, întemeiat pe promisiuni mai bune decât cele din Lege, pentru ca cei chemați să primească promisiunea moștenirii eterne (Evrei 8.6; 9.15). Totuși, mult mai presus de toate acestea este faptul că nouă, credincioșilor din Biserică, ni s-a dăruit o promisiune eternă și cerească, care depășește tot ceea ce le-a fost dăruit părinților. Căci cine dintre cei din vechime L-a avut pe Fiul ca viață a sa? Fără îndoială, ei aveau viață de la Dumnezeu, căci atunci, ca și astăzi, Duhul este cel care dă viață (compară cu Ioan 1.12-13; 3.3-8; 6.63; 1 Petru 4.6). Viața eternă ne-a putut fi însă dăruită abia după ce Hristos a murit și a înviat (Ioan 3.15-16; 6.51-54; 12.24). Domnul nu a vrut doar ca ai Săi să aibă viață, ci ca ei să o aibă din belșug (adică viața eternă) (Ioan 10.10; compară cu Ioan 20.22).

Este adevărat că în Vechiul Testament se cunoștea noțiunea de „viață eternă”, însă se avea doar o idee vagă despre aceasta. În afară de aceasta, ea era orientată exclusiv spre pământ, adică se referea la viața (de înviere) în caracterul ei nepieritor sub domnia binecuvântată a lui Mesia (compară cu Romani 2.7). Psalmul 133 ne descrie comuniunea poporului preoțesc în Împărăția de o mie de ani, când Domnul va rândui pe Sion binecuvântarea Sa, precum și „viața pentru totdeauna”. Lui Daniel i-a fost revelat că, în vremurile de pe urmă, mulți dintre cei care dorm în țărâna pământului se vor trezi: „unii pentru viața eternă și alții pentru rușine, pentru dispreț etern” (Daniel 12.2). Aceasta se referă în primul rând la rămășița dintre cele zece seminții, pe care Dumnezeu o va trezi din mijlocul națiunilor și o va introduce în Împărăție (compară cu Ezechiel 20; 37). Domnul Isus extinde semnificația acestor cuvinte și asupra celor dintre națiuni care, după răpirea Bisericii, vor ajunge la pocăință. Aceștia vor moșteni Împărăția și vor intra în viața eternă (Matei 25.34,46). Chiar și iudeii aveau, în vremea Domnului, o vagă idee despre moștenirea vieții eterne (compară de exemplu cu Luca 10.25 și Ioan 5.39).

De fapt, conținutul adevăratei vieți eterne era necunoscut în „timpurile veacurilor”. Acesta fusese promis mai înainte de veacuri și a fost revelat la timpul lui Dumnezeu prin propovăduirea lui Pavel. În epocile intermediare, era necunoscut. Era o taină. Trebuie să analizăm mai atent expresia „timpurile veacurilor”. Literalmente, acolo scrie de fapt: „mai înainte de timpurile eterne”, ceea ce sună ca o contradicție, deoarece eternul și temporalul se opun unul altuia. Într-adevăr, „etern” (*aionios*) este folosit de cele mai multe ori în sensul de „fără început și/sau sfârșit” și, prin urmare, ca opus al „temporalului” (cum este în 2 Corinteni 4.18; compară și cu Romani 16.26; 1 Timotei 6.16; Filimon versetul 15; Evrei 9.14; 1 Petru 5.10). Aici, însă, *aionios* este asociat cu „timpuri” (*chronos*), la fel ca în Romani 16.25: „timp de veacuri”, și în 2 Timotei 1.9: „mai înainte de timpurile veacurilor”, exact ca în versetul nostru. Aici, „etern” nu înseamnă „fără sfârșit”, ci cuvântul este asociat cu sensul finit al termenului *aion*, care reprezintă de cele mai multe ori o perioadă de durată infinită („eternitatea”). Adesea, însă, acesta are și sensul unei epoci finite („veac/secol”) în sensul unei perioade de timp, fiind vorba despre ceea ce se petrece în această epocă, și, prin urmare, la trăsăturile sale spirituale sau morale, și nu atât la durata propriu-zisă a acestei perioade. Compară, de exemplu, Tit 2.12 și 2 Corinteni 4.4; Galateni 1.4 și Efeseni 1.21; 2.7. Deoarece „etern” nu are niciodată pentru noi această conotație finită (deși aparține cuvântului finit „veac/secol”), preferăm să traducem „timpurile veacurilor”, așa cum se traduce de obicei. Pe de altă parte, *aion* trebuie uneori tradus și în sens adjectival: „Împăratul veacurilor” înseamnă „Împăratul etern” (1 Timotei 1.17), iar „planul veacurilor” (așa cum se spune literal în Efeseni 3.11) înseamnă „planul etern”, planul din eternitate.

Expresia „timpurile veacurilor” se referă, prin urmare, la diferitele „epoci” (dinaintea înființării Bisericii), în care Dumnezeu a încercat pe oameni în diverse moduri și a pregătit lumea pentru ceea ce constituie singura sursă a tuturor binecuvântărilor pentru om: nu faptele omului, ci

Capitolul 1

harul, dreptatea și viața eternă dezvăluite în Hristos Isus și dăruite tuturor celor care, separați dintre toate popoarele, urmau să formeze împreună Biserica lui Dumnezeu, în care nu mai există nici iudeu, nici grec. Această binecuvântare fusese promisă înainte de timpurile veacurilor și a rămas ascunsă pe parcursul timpurilor veacurilor (Romani 16.25; Efeseni 3.9; Coloseni 1.26), adică în perioada de până la cruce. Înțelepciunea lui Dumnezeu, ascunsă și tăinuită, pe care Dumnezeu o rânduisese spre gloria noastră, fusese rânduită de El înainte de toate veacurile (literal: înainte de veacuri). Niciunul dintre conducătorii acelei epoci nu o cunoștea, după cum este scris: „Ceea ce ochiul nu a văzut și urechea nu a auzit și la inima omului nu s-a suit este ceea ce a pregătit Dumnezeu pentru aceia care-L iubesc.” Toate acestea erau necunoscute în epocile trecute; dar Dumnezeu le-a revelat acum apostolilor prin Duhul Său (1 Corinteni 2.6-10). Este taina, care a fost ascunsă în Dumnezeu din toate veacurile (literal: „din veacuri”, adică în timpul veacurilor trecute) în Dumnezeu, pentru ca acum, prin Biserică, înțelepciunea lui Dumnezeu să fie făcută cunoscută în toată diversitatea ei, potrivit planului etern pe care El L-a hotărât în Hristos Isus, Domnul nostru (Efeseni 3.9-11). Dumnezeu ne-a chemat după planul Său propriu și după harul Său, care ne-a fost dat în Hristos Isus mai înainte de veacurile eterne, dar care acum a fost revelat prin arătarea Mântuitorului nostru Isus Hristos (2 Timotei 1.9-10). „ferice de ochii voștri, pentru că văd ... Pentru că, adevărat vă spun, mulți profeți și oameni drepecți au dorit să vadă ceea ce vedeți voi și n-au văzut” (Matei 13.16-17).

După crearea omului, încă nu sosise timpul („timpul potrivit”, așa cum spune de fapt versetul nostru) pentru a revela adevărul. Mai întâi trebuia să iasă la iveală pe deplin, în diverse moduri, cine este omul, înainte ca Dumnezeu să poată revela cine este El. În epocile care au urmat înainte de cruce, Dumnezeu aplică mereu alte standarde omului, pentru a cerceta ce este în inima lui (Deuteronomul 8.2,16). Refrenul rămâne mereu același: omul pus la încercare eșuează aproape imediat în îndeplinirea responsabilității sale, după care Dumnezeu aduce judecata, în timp ce harul Său îngrijește de o mică rămășiță credincioasă. Aceste două linii – responsabilitatea omului și harul lui Dumnezeu – ne sunt prezentate deja în Geneza 2, prin pomul cunoașterii binelui și răului, precum și prin pomul vieții. La cruce, cele două linii se întâlnesc și cei doi pomi se unesc: ultimul Adam corespunde responsabilității primului Adam în ceea ce privește păcatul și păcătosul și, mai mult decât atât, deschide calea către viața eternă, pe care Dumnezeu o promisese deja, înainte ca păcatul să existe. Omul păcătuiește încă din Grădina Eden, deși i se impusese o singură interdicție. Femeia este înșelată, bărbatul păcătuiește din proprie voință (1 Timotei 2.14). Ei cred minciunile celui care de la început este ucigașul de oameni (Ioan 8.44), care, de fapt, a afirmat chiar că Dumnezeu ar fi un mincinos („nu veți muri deloc”), că El ar fi nedrept („Dumnezeu nu vrea ca voi să fiți ca El”) și că Dumnezeu nu ar fi dragoste („El vă reține în mod intenționat binecuvântările cele mai înalte”). Dar Dumnezeu dovedește contrariul: El era Adevărul și de aceea omul trebuie să moară. El era sfânt și l-a alungat pe om din prezența Sa. El era drept și nu a lăsat pedeapsa cuvenită să rămână neaplicată. Dar, mai mult decât atât, s-a dovedit că Dumnezeu era dragoste, pentru că a aplicat pedeapsa cu moartea asupra unui animal nevinovat (deși El Însuși a adus consecințele păcatului asupra omului), a îmbrăcat omul cu pieile animalului și le-a luat înapoi pe baza sângelui vărsat al jertfei substitutive.

Au fost introduse principii noi. Urmașii primului cuplu de oameni vor fi puși la încercare în ceea ce privește modul în care își vor folosi cunoașterea dobândită despre bine și rău și dacă vor recunoaște judecata lui Dumnezeu asupra stării lor naturale de moarte, apropiindu-se de El numai pe baza unei jertfe substitutive. Aceasta ni se arată prin Cain și Abel. Această perioadă

Capitolul 1

se încheie cu faptul că întreaga omenire urmează calea lui Cain, astfel încât Dumnezeu trebuie să spună că răutatea omului era mare pe pământ și că toate gândurile din inima lui erau numai rele în fiecare zi (Genesa 6.5). Totuși, Noe găsește har în ochii Domnului și este mântuit împreună cu casa sa prin Potop.

După căderea omului în epoca trecută a libertății neîngrădite de conștiință, Dumnezeu instituie, după Potop, autoritatea pentru a pedepsi și a ține în frâu răul. În afară de aceasta, de acum înainte, prin voia lui Dumnezeu, omenirea este împărțită în popoare. Această rânduire a popoarelor și a autorităților rămâne în vigoare până la sfârșit, însă omul dă greș și aici încă de la început. Primul conducător al pământului devine un bețiv. Urmașii săi au administrat pământul în folosul lor și L-au urât pe Dumnezeu. Judecata asupra acestui fapt a fost, în primul rând, amestecul limbilor de la Babel, dar va fi aplicată definitiv abia în cadrul judecății asupra popoarelor din vremurile de pe urmă. După risipirea poporului de la Babel, Dumnezeu lasă popoarele să-și urmeze propriile căi. Pentru ele încep „timpurile de neștiință” (Faptele apostolilor 14.16; 17.30). Dumnezeu îl alege pe Avraam și pe urmașii săi și îi separă de toate națiunile. Avraam primește exclusiv promisiuni necondiționate și niciun fel de porunci (cu excepția poruncii de a-și părăsi țara și de a se îndrepta spre Țara Promisă). Am văzut că atât urmașii săi trupești (Israel), cât și urmașii săi spirituali, care provin din credința sa, sunt părtași la aceste promisiuni.

Totuși, această instituire a promisiunilor irevocabile își schimbă puternic caracterul atunci când Dumnezeu impune omului, pe lângă darul promisiunilor, Legea Sa, pe care Israel și-a pus-o, de fapt, singur în jurul gâtului, spunând din proprie inițiativă și fără cunoaștere de sine: „Vom face tot ce a spus Domnul” (Exodul 19.8). Galateni 3 clarifică pe deplin care era locul și funcția Legii. Ea nu a luat locul promisiunii, ci a venit alături de aceasta, pentru ca fărădelegea să se înmulțească. Promisiunea nu cere nimic de la om, ci dăruiește numai din har (deși este necesară o convertire pentru a moșteni binecuvântarea). Totuși, înainte ca promisiunea să se împlinească (în urmașii lui Avraam, adică în Hristos), a fost adăugată Legea pentru a-i arăta omului care era starea inimii sale, astfel încât să fie convins că promisiunea putea fi primită numai prin har și prin credință, și nu pe baza faptelor Legii. În principiu, era posibil să se obțină dreptatea pe baza faptelor Legii, căci: „Omul care practică acestea va trăi prin ele” (Romani 10.5). Dar, deoarece omul era complet stricat și incapabil de orice bine, el nu putea să respecte Legea (Romani 8.7). De aceea, Legea nu a adus, în realitate, nimic altceva decât mânie (Romani 4.15), osândă (2 Corinteni 3.9), blestem (Galateni 3.10) și moarte (Romani 7.5,9-10,13; 2 Corinteni 3.7; Galateni 3.21) asupra omului și, prin urmare, era în sine imperfectă (Galateni 5.23; Filipeni 3.6; Evrei 7.19; 10.1). Singurul lucru, de care era în stare Legea, era să facă păcatul să se reverse (Romani 5.13,20; 7.7-8,13; 1 Corinteni 15.56) și să-l scoată la lumină (Romani 5.13; 7.13; Galateni 3.19,24; 1 Timotei 1.8-9).

Israel, care năzuia spre o lege a dreptății, nu a ajuns la această lege (Romani 9.31-32). Cunoaștem istoria lui Israel sub Lege. Ștefan (Faptele apostolilor 7) ne-a descris această istorie, punând față în față credincioșia lui Dumnezeu (în promisiune) cu necredincioșia poporului. Această necredincioșie a însemnat că poporul L-a respins pe Dumnezeu în două moduri: pe de o parte, slujind idolilor (încă din Egipt!), iar pe de altă parte, respingându-i pe slujitorii lui Dumnezeu, începând cu Iosif și până la Hristos Însuși. Mâna judecătoare a lui Dumnezeu a alungat poporul de două ori din țară, după ce Ierusalimul a fost pustiit de două ori: de către Nabucodonosor și de către generalul roman Titus (compară cu 2 Cronici 36.15-17 și Luca 21.20-24). În ambele cazuri, harul lui Dumnezeu poartă grijă de o rămășiță care se întoarce în

Capitolul 1

țară: după captivitatea babiloniană și în viitor. De la prima pustiire a Ierusalimului, domnia lui Dumnezeu nu mai are sediul în Ierusalim, ci în căpeteniile națiunilor, începând cu Nebucadnețar până la fiara din Apocalipsa 13. Acestea sunt „timpurile națiunilor” (Luca 21.24).

Dar a arătat la timpul lui Cuvântul Său

Rezultatul imediat al acestei istorii a „timpurilor națiunilor” este crucea, unde inima rea a omului se revelează de fapt în întregime, în timp ce, în același timp, și inima lui Dumnezeu este dezvăluită pe deplin. Mai întâi prin Cuvântul care S-a făcut carne și a locuit printre noi: Dumnezeu, revelat în carne (Ioan 1.14; 1 Timotei 3.16). Apoi, în toată plinătatea Sa, în propovăduirea lui Pavel prin Duhul Sfânt, după ce Hristos a murit, a înviat și S-a așezat la dreapta lui Dumnezeu. Promisiunea a fost dată mai înainte de timpurile veacurilor – revelarea, însă, în timp.

Trebuie să subliniem aici, în primul rând, diferența dintre cele două cuvinte „timpuri” folosite în versetele noastre (compară cu nota de subsol la Tit 1.3 în traducerea Elberfelder, Ediția CSV Hückeswagen). În cazul „timpurile veacurilor” se folosește cuvântul *chronos*, iar în cazul „la timpul lui” se folosește cuvântul *kairos*. Acest din urmă cuvânt înseamnă „momentul potrivit, oportun”. La plural, este adesea tradus prin „timpuri sau vremuri”, mai ales când apare în legătură cu *chronos* (1 Tesaloniceni 5.1; Faptele apostolilor 1.7). Acesta indică o perioadă caracterizată de anumite trăsături. În schimb, *chronos* se referă la un interval de timp mai scurt sau mai lung, uneori la un moment anume, în care durata perioadei este în prim-plan și nu natura ei, așa cum este cazul cu *kairos*. În cazul „timpurile veacurilor” este vorba despre perioada lungă în care a existat promisiunea vieții eterne, care era însă ascunsă; iar în cazul „la timpul lui” este vorba despre o perioadă caracterizată de revelarea Cuvântului lui Dumnezeu. Aceasta este întărit și de „lui”. Am tradus „la timpul lui propriu”, unde „lui” nu se referă la Dumnezeu, ci la Cuvânt. Acesta a fost revelat la timpul lui, adică la timpul „potrivit”, cel stabilit pentru aceasta. Cuvântul „propriu” pune accentul pe „timp”. Dacă cineva ar întreba de ce Dumnezeu nu Și-a revelat Cuvântul mai devreme, răspunsul ar fi că acesta este exact momentul potrivit, adică nici mai devreme, nici mai târziu. Acest moment potrivit este „acum” (2 Timotei 1.10). Acum este „timpul potrivit (*kairos*), ziua mântuirii” (2 Corinteni 6.2).

Alte pasaje ne oferă perspective suplimentare asupra revelației divine făcută la timpul potrivit și, în același timp, ne învață mai multe despre diferența dintre *chronos* și *kairos*. Când a venit împlinirea timpului, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său (Galateni 4.4). Hristos a fost cunoscut mai înainte de întemeierea lumii, dar a fost revelat la sfârșitul veacurilor (1 Petru 1.20). Aici în ambele cazuri este vorba de *chronos*, deoarece ideea este că timpurile trecute au ajuns la sfârșit. În Galateni 3 și 4 a existat mai întâi o perioadă marcată de Lege; însă când această perioadă s-a împlinit (s-a sfârșit), Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său și a inaugurat epoca credinței. În prima Epistolă a lui Petru au existat timpuri în care Mielul era încă necunoscut, dar când aceste timpuri au ajuns la sfârșit, Hristos a fost revelat. Romani 5.6 spune că Hristos a murit la timpul hotărât (*kata kairon* = „în concordanță cu timpul potrivit”) pentru cei fără de Dumnezeu, iar în 1 Timotei 2.6 citim că Hristos S-a dat pe Sine ca răscumpărare, lucru despre care mărturia trebuia vestită la timpul său (*kairois idiois*, exact ca în versetul nostru). Aici nu este vorba despre o perioadă încheiată, ci despre timpul potrivit, adecvat (sau ocazia, respectiv momentul potrivit, adecvat în care se întâmplă ceva).

Timpurile de odinioară ale veacurilor au trecut. La împlinirea veacului, Hristos S-a revelat o singură dată (același cuvânt ca în versetul nostru, dar diferit de „a Se arăta” din Evrei 9.24 și

Capitolul 1

28), pentru a înlătura păcatul prin jertfa Sa, a nimici moartea și a aduce la lumină viața și neputrezirea (Evrei 9.26; 2 Timotei 1.10). Pentru noi a venit sfârșitul veacurilor (1 Corinteni 10,11). Hristos S-a arătat pentru a ne revela viața eternă. El era, pe de o parte, însăși viața eternă, iar pe de altă parte, Cel căruia i-a fost promisă, Cel care a păstrat-o și Cel care a venit să ne-o dăruiască. Totuși, „timpurile veacurilor” trecute au făcut ca această viață eternă să nu poată fi dată omului pur și simplu, deoarece el era mort în fărâdelegi și păcate (Efeseni 2.1). De aceea, nu era suficient ca Hristos să fie viața eternă și să o poată dărui – mai întâi erau necesare crucea și învierea, înainte ca omul să poată primi această viață eternă. Dacă bobul de grâu nu ar cădea în pământ, ar rămâne singur; dar dacă ar muri, ar aduce mult rod (Ioan 12.24). De aceea, revelarea Cuvântului lui Dumnezeu la timpul potrivit nu este doar revelarea promisiunii vieții eterne, ci și revelarea harului lui Dumnezeu față de păcătoși, a păcii cu Dumnezeu și a mântuirii eterne. Dreptatea lui Dumnezeu s-a revelat în afara Legii (deși Legea și Profeții au mărturisit despre ea), și anume prin credința în Isus Hristos, pentru a dovedi dreptatea Sa în timpul prezent (*kairos*; Romani 3.21-26). Mai întâi trebuia să se arate clar că omul se află complet sub puterea păcatului; apoi trebuia eliberat de aceasta și abia atunci ar fi putut primi viața eternă. Nașterea din nou este condiția prealabilă pentru primirea vieții eterne.

Aceasta este exact ceea ce Domnul Isus a vrut să explice lui Nicodim (Ioan 3). Nicodim a venit la El pentru a cunoaște noua revelație. Dar Domnul îi arată clar că cineva trebuie mai întâi să se nască din nou, înainte de a putea vedea Împărăția lui Dumnezeu (Ioan 3.3) și de a avea parte de această Împărăție (Ioan 3.5). Această naștere din nou era ceva cunoscut, deoarece se vorbea deja despre ea chiar și în Vechiul Testament (Ezechiel 36.25-27). În afară de aceasta, este ceva pământesc, deoarece toți oamenii care au primit vreodată viața din Dumnezeu sau o vor primi vreodată au fost sau vor fi născuți din nou. Domnul Însuși spune (în Ioan 3.12) că nașterea din nou ține de domeniul pământesc. Abia când luăm parte la acest ceva pământesc putem primi ceea ce este ceresc. Nașterea din nou nu face parte din binecuvântările spirituale și cerești din Efeseni 1, ci este poarta de intrare către aceste binecuvântări. Ceea ce este ceresc în sine este legat de Cel care a coborât din cer și ne-a adus ceea ce este ceresc, și anume viața eternă. El ar fi putut însă să o dăruiască abia după ce El nu numai că a coborât din cer, ci și a fost înălțat pe cruce, pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viața eternă (Ioan 3.13-16).

Viața eternă nu este o piatră de încercare pentru o nouă epocă, ci un dar al lui Dumnezeu din har. Acordarea ei se bazează pe Hristos (care este, de altfel, însuși Viața), dar în calitatea Sa de Cel care a murit și a înviat. Abia după învierea Sa a putut El să-i numească pe ucenici „frați” și a putut să-L numească pe Tatăl Său și „Tatăl lor” (Ioan 20.17). Toate acestea sunt destinate celor aleși de Dumnezeu, celor care sunt destinați vieții eterne (Faptele apostolilor 13.48); prin urmare, pentru cei pe care Dumnezeu i-a avut în vedere când a promis viața eternă înainte de începutul veacurilor, în și prin Hristos, și pe care Tatăl i-a dat Fiului (compară cu Ioan 17.6-10; Evrei 2.13). Lor li s-a revelat acum Cuvântul lui Dumnezeu, adică nu doar Evanghelia harului, ci adevărul deplin al lui Dumnezeu (compară cu Tit 1.1 și 1 Timotei 2.4).

În predicarea care mi-a fost încredințată mie, după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru;

Acest Cuvânt a fost revelat prin Duhul Sfânt în mod deosebit apostolului Pavel, căruia i-a fost încredințată predicarea acestuia după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorului nostru. „Cum vor auzi fără cineva care să predice? și cum vor predica dacă nu sunt trimiși? Credința este din auzire, iar auzirea, prin Cuvântul lui Dumnezeu” (Romani 10.14-17). Pavel a propovăduit

Capitolul 1

Cuvântul lui Dumnezeu revelat acum, atât în cuvânt, cât și în scris. Adică, mai întâi oral: când au primit de la el Cuvântul vestirii lui Dumnezeu, credincioșii din Tesalonic L-au primit nu ca pe un cuvânt al omului, ci, așa cum este în adevăr, ca pe Cuvântul lui Dumnezeu (1 Tesaloniceni 2.13). În al doilea rând, în scris: el putea, pe bună dreptate, să-și numere scrisorile printre scrierile profetice, și anume nu mai puțin decât scrierile profetice ale Vechiului Testament (Romani 16.26; compară cu Matei 26.56). Și Petru arată clar că scrisorile lui Pavel se aflau la același nivel cu scrierile Vechiului Testament și că, prin urmare, erau cuvinte inspirate de Dumnezeu (2 Petru 3.15-16), scrisorile sale depășind cu mult scrierile Vechiului Testament în ceea ce privește revelarea adevărului deplin. Căci ceea ce în Vechiul Testament putea fi cel mult bănuț, a fost acum revelat prin Pavel. Isaia (Isaia 64.3) vorbise despre Necunoscutul pe care Dumnezeu Îl pregătise pentru cei care Îl iubeau; dar nimeni nu putea ști ce era această taină glorioasă. Prin Duhul lui Dumnezeu, însă, acesta i-a fost acum dezvăluit în întregime apostolului (1 Corinteni 2.7-10). Dumnezeu nu a ascuns nimic, ci Și-a dezvăluit inima în întregime. Domnul Isus le spusese deja ucenicilor Săi că le-a făcut cunoscut *tot ce* au auzit de la Tatăl Său (Ioan 15.15). În afară de aceasta, El le-a promis Duhul Adevărului, care îi va călăuzi în *tot* adevărul (Ioan 16.13).

Este (în primul rând) Duhul lui Dumnezeu, Cel care cercetează toate lucrurile, inclusiv adâncurile lui Dumnezeu. Este același Duh care (în al doilea rând) a făcut cunoscute apostolilor tainele a ceea ce este în Dumnezeu, în special lui Pavel. Este același Duh care (în al treilea rând) i-a dat lui Pavel înțelepciunea de a înțelege aceste lucruri care îi fuseseră dăruite de Dumnezeu. În al patrulea rând, același Duh Sfânt l-a învățat pe Pavel cu ce cuvinte trebuia să propovăduiască Cuvântul revelat al lui Dumnezeu, astfel încât toate cuvintele cu care el transmitea lucrurile spirituale erau spirituale și din Duhul, fie că era vorba de cuvintele sale rostite sau scrise. În al cincilea rând, este din nou același Duh care a trebuit să le dea ascultătorilor cuvintelor lui Pavel discernământul spiritual, pentru ca ei să poată primi și judeca ceea ce era din Duhul lui Dumnezeu (1 Corinteni 2.10-14). Astfel, totul provine din Duhul lui Dumnezeu. Duhul este cel care revelează. El Se folosește de canale umane, dar le transformă atât de desăvârșit în instrumente ale Sale, încât apa care curge din aceste canale este la fel de curată ca și cum ar veni din fântână. Și chiar și cei care o beau o pot primi și savura numai dacă sunt călăuziți de același Duh. Dar omul firesc nu primește ceea ce este al Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el este o nebunie, și nu poate să cunoască, deoarece se judecă spiritual. De aceea, adevărul este, într-un anumit sens, destinat doar celor care s-au convertit și s-au născut din nou. Numai ei pot cunoaște adevărul prin credință, și au în ei înșiși mărturia, care este viața eternă (1 Ioan 5.10-12).

Pe de altă parte, propovăduirea Cuvântului este pentru toți oamenii. Cuvântul are autoritate universală asupra tuturor oamenilor, indiferent dacă Îl acceptă sau nu. Pe aceasta se pune accentul în versetul nostru. Pavel a primit însărcinarea de a propovădui Cuvântul la porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, și am văzut că această denumire îl prezintă pe Dumnezeu ca fiind Cel care aduce mântuirea tuturor oamenilor (compară cu Tit 2.11) și care dorește ca toți oamenii să fie mântuiți și să ajungă la cunoașterea adevărului (1 Timotei 2.3-4). Prin urmare, această propovăduire cuprinde două elemente: în primul rând, Evanghelia adresată tuturor oamenilor, prin care trebuie să fie mântuiți (1 Corinteni 15.1-2; Efeseni 1.13), și, în al doilea rând, dezvăluirea adevărului deplin tuturor celor care au fost cu adevărat mântuiți. Pavel a fost cel care, fiind găsit vrednic de Dumnezeu, a fost însărcinat cu administrarea Evangheliei gloriei fericitului Dumnezeu (1 Corinteni 9.16-17; 1 Tesaloniceni 2.4; 1 Timotei 1.11). Această

Capitolul 1

Evangelhie nu era de la om, iar Pavel nu o primise și nici nu o învățase de la un om, ci prin revelația lui Isus Hristos (Galateni 1.11-12; compară cu Galateni 1.15-16). El fusese rânduit să fie propovăduitor, apostol și învățător al națiunilor, iar Evanghelia pe care o propovăduia aducea la lumină taine care ne-au fost date în Hristos Isus din veacuri, dar care acum au fost revelate prin arătarea lui Hristos (2 Timotei 1.9-11; Romani 16.25-27). De aceea, Pavel putea vorbi pe bună dreptate despre „Evanghelia sa” (Romani 2.16; 16.25; 2 Timotei 2.8).

Prin această misiune specială, slujirea lui Pavel se deosebește foarte mult de cea a celor doisprezece. El nu a fost, ca ei, un martor al vieții și al învierii lui Hristos și nici nu a avut o slujire specială față de iudei, ci a fost un apostol, care a fost chemat pentru națiuni, alături de mărturia celor doisprezece, care au lucrat în special în Israel. El nu a fost un martor al lui Hristos umilit pe pământ, ci un martor al poziției Sale cerești ca Om glorificat la dreapta lui Dumnezeu – El glorificat, iar noi uniți cu El în această poziție. De aceea, slujirea sa nu este limitată la un anumit timp. El a vestit lucrurile eterne, nu planurile temporare ale lui Dumnezeu; planurile referitoare la cer, nu la pământ. De aceea, numai el vorbește despre binecuvântările cerești.

În schimb, Petru a fost unul dintre cei doisprezece și a avut, în afară de aceasta, apostolia tăierii împrejur (Galateni 2.7-8). Scrisorile sale se adresează credincioșilor, iar slujirea sa a încetat, strict vorbind, odată cu sfârșitul iudaismului creștin la distrugerea Ierusalimului (deși slujirea sa va avea din nou importanță în viitor pentru rămășița iudaică credincioasă). Evanghelia, pe care o propovăduiește el, nu este revelarea promisiunilor eterne și cerești, ci împlinirea promisiunilor făcute părinților și mărturia morții și învierii lui Hristos ca fundament al acestei împliniri. El propovăduiește, de asemenea, gloria lui Hristos, dar nu gloria Sa cerească actuală, ci gloria Sa pământească, pe care El o va avea în Împărăția de o mie de ani pe pământ și pe care Petru a avut ocazia să o contemple pe Muntele Transfigurării.

Chiar și slujirea lui Ioan, unul dintre cei doisprezece, este, într-un anumit sens, limitată în timp. Într-adevăr, el revelează principii cerești: Fiul etern, coborât din cer, care are viață, ba chiar este însăși viața eternă, care era la Tatăl și care ne-a fost acum revelată. El nu descrie însă savurarea acestei vieți eterne în cer, ci savurarea acestei vieți acum pe pământ, precum și roadele practice pe care viața eternă le produce în noi. Din Ioan 21.20-23 putem deduce că slujirea lui Ioan va dăinui până la venirea Domnului. De aceea, scrisoarea sa vorbește despre apostazia din ultimul ceas și de aceea i-a fost dată și cartea Apocalipsa. Totuși, nici Petru, nici Ioan nu vorbesc despre taina Bisericii, care nu este limitată în timp și pământească, ci eternă și cerească, cunoscută mai înainte de toate veacurile și unită pentru totdeauna cu Hristos ca Trup al Său.

(b) Filiația lui Tit (Tit 1.4)

Tit 1.4: ... Tit, adevăratul meu copil potrivit credinței noastre comune: Har și pace de la Dumnezeu* Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru!

Tit, adevăratul meu copil

Primele trei versete ne prezintă caracteristicile apostoliei lui Pavel. Acest verset vorbește despre filiația lui Tit. Pavel îl numește pe Tit [adevăratul meu] copil. Cuvântul pentru „adevărat” înseamnă de fapt „conceput în mod legal” și este legat de cuvântul „a se naște”. Așadar, când apostolul îl numește pe Tit copilul său, aceasta nu este doar o denumire, ci o realitate, deoarece Tit este copilul său prin naștere, dar nu prin naștere fizică, pentru că Pavel adaugă: „potrivit credinței noastre comune”. Filiația lui Tit constă, așadar, în faptul că el a ajuns la credință prin

Capitolul 1

slujirea făcută de Pavel. El a fost născut din nou, într-un anumit sens, prin zămislirea lui Pavel, și astfel a devenit, în credință, copilul lui Pavel. La fel, Pavel îl numește și pe Timotei „adevăratul meu copil în credință” (1 Timotei 1.2). Cuvântul pentru „adevărat” este redat și în Filipeni 4.3 și apare singur în 2 Corinteni 8.8, fiind tradus cu „sinceritate (autenticitate)”. Și în alte locuri, Pavel spune despre cei care au ajuns la credință prin cuvântul său, că el i-a zămislit: pe credincioșii din Corint i-a zămislit în Hristos Isus prin Evanghelie (1 Corinteni 4.15), iar pe copilul său Onisim l-a zămislit în timpul captivității sale (Filimon 10).

Despre copilul său Timotei vorbește într-un mod deosebit de afectuos: „copilul meu preaiubit și credincios în Domnul” (1 Corinteni 4,17); „el a slujit împreună cu mine pentru Evanghelie ca un copil pentru tatăl său” (Filipeni 2.22); „preaiubitul meu copil” (2 Timotei 1.2). Acest ton familiar ne lipsește în Epistola către Tit. Am văzut deja că epistolele către Timotei sunt, în general, mai intime decât cea către Tit. Familiaritatea cu Timotei, căruia îi deschidea inima și căruia îi împărtășea îngrijorările și temerile sale, nu o regăsim în Epistola către Tit. Poate că circumstanțele erau diferite, poate că apostolul se simțea pur și simplu mai apropiat de Timotei.

Potrivit credinței noastre comune

Tit era copilul său conform aceleiași [credințe]. Parantezele arată că și aici lipsește articolul. Așadar, aceasta nu înseamnă: potrivit cu ceea ce credeau amândoi, ci: în conformitate cu faptul că amândoi credeau același lucru. Iudeul Pavel și păgânul Tit au acceptat același adevăr în credință. Ei nu numai că aparțineau aceleiași biserici, în care nu există nici iudei, nici greci, ci, mai mult decât atât, mărturiseau aceeași credință. În același mod, Petru le scrie credincioșilor iudei: „celor care au primit o credință de același preț, împreună cu noi” (2 Petru 1.1). El se adresează însă acolo propriilor săi compatrioți iudei, care, la fel ca el, primiseră credința pe baza dreptății lui Iahve față de promisiunile făcute părinților lor. Versetul nostru merge însă mult mai departe: acolo este vorba despre un iudeu și un păgân, care au amândoi aceeași credință, întemeiată pe o promisiune, care nu fusese făcută părinților, ci fusese promisă înainte de începutul veacurilor. De aceea, și acest verset conține o aluzie discretă la tainele revelate ale lui Dumnezeu cu privire la viața eternă și la Biserică, în care nu mai există nicio deosebire între iudei și națiuni (compară cu Efeseni 2.11–3.12; Coloseni 3.11; Galateni 3.25-29).

Har și pace

Pavel îi dorește lui Tit har și pace, așa cum face în toate scrisorile sale. În scrisorile personale se adaugă adesea și „îndurare” (așa cum este în 1 și 2 Timotei, precum și în 2 Ioan), iar în versetul nostru unele manuscrise menționează: „Har, îndurare, pace”. Această adăugire nu o găsim în Epistola către Filimon, deoarece aceasta nu este, de fapt, o epistolă personală, ci se adresează și bisericii care se află în casa lui. În schimb, găsim „îndurare” în Epistola lui Iuda. Aceasta pare ciudat, deoarece această epistolă nu este strict personală, ci se adresează „celor chemați”. Trebuie însă să ținem cont de faptul că „cei chemați”, din cauza decăderii creștinătății și a responsabilității lor personale în mijlocul acestor circumstanțe, nu sunt apelați ca biserică, ci ca credincioși individuali. Când se adresează unei biserici ca atare, nu găsim nicio mențiune despre îndurare, deoarece aceasta ar fi în contradicție cu caracterul bisericii. Ea a devenit într-adevăr Biserică prin îndurarea lui Dumnezeu, dar nu trăiește prin această îndurare, ci prin Duhul. Pentru a înțelege aceasta, trebuie să știm ce se înțelege prin îndurare. Îndurare nu este același lucru cu „har”, bunăvoința lui Dumnezeu, care dă acolo unde nu există niciun drept. Biserica trăiește și ea prin acest har. Dar îndurarea este mai mult legată de slăbiciunea cărnii noastre. Ea este necesară acolo unde carnea încă acționează sau poate acționa și unde

Capitolul 1

credinciosul individual poate încă cădea în slăbiciuni spirituale (compară cu 2 Corinteni 4.1; 2 Timotei 1.16-18; Evrei 4.14-16). Nu se poate spune același lucru despre Biserică ca atare, deoarece în ea carnea nu are loc. Ea este din Duhul, a devenit *un singur* trup prin Duhul și trăiește prin Duhul. Dumnezeu o vede întotdeauna desăvârșită (Efeseni 1.22-23).

Așa cum s-a spus, în versetul nostru nu apare cuvântul „îndurare”, deși multe manuscrise îl conțin, în special importantul Codex Alexandrinus. Este dificil să se stabilească dacă acesta face parte din text. Poate că el a fost inserat din greșeală de copişti, deoarece ei cunoșteau atât de bine formula de adresare din celelalte două epistole pastorale. În orice caz, acesta lipsește din multe manuscrise importante (în special în Codexul Sinaiticus) și în traduceri vechi din primele secole, precum și la Părinții Bisericii. Dacă totuși face parte din text, nu este clar de ce atât de mulți l-au omis. Acest argument este însă puternic atenuat, deoarece citim la Hrisostom (†407) că el îl omite din motivul că ar apărea doar în Prima Epistolă către Timotei. Aceasta este însă o eroare, deoarece el apare și în a doua Epistolă către Timotei, astfel încât ne întrebăm din nou dacă nu cumva ar trebui totuși să facă parte din versetul nostru. Regula conform căreia acesta apare în continuare în toate epistolele personale care conțin o formulă de adresare și o urare de binecuvântare indică în orice caz cu tărie în această direcție.

Pavel îi dorește lui Tit har și pace pentru viața creștină practică. Trebuie să facem o distincție clară între acestea și harul și pacea pe care le primim la mântuirea noastră. Când vine vorba de acest har, Pavel spune că suntem mântuiți prin har, prin credință (Efeseni 2.5.7-8; compară cu Efeseni 1.6-7) și că suntem justificați în mod gratuit, prin harul lui Dumnezeu, prin răscumpărarea care este în Hristos Isus (Romani 3.24). Acesta este harul lui Dumnezeu pentru păcătoși. Dar există și un har al lui Dumnezeu Tatăl pentru copiii Săi: un har de care nu trebuie să ducem lipsă (Evrei 12.15); pe care trebuie să-l păstrăm (Evrei 12.28); care ne întărește inima (Evrei 13.9); un har al Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, în care trebuie să creștem (2 Petru 3.18). Acest har este bunătatea lui Dumnezeu, pe care El ne-a arătat-o în Hristos, când eram încă păcătoși (compară cu Tit 2.11; 3.7), pe care însă o cunoaștem și ne bucurăm de ea chiar și acum, ca fii ai Săi. Tronul judecății a devenit acum pentru noi tronul harului (Evrei 4.16). Conștientizarea acestui har și savurarea lui aduc pace în suflet. Când avem pace, ne odihnim în har. De asemenea, cunoaștem pacea în două sensuri: în primul rând, am cunoscut pacea atunci când eram în lume fără speranță și fără Dumnezeu (Efeseni 2.12). Hristos a făcut pace prin sângele crucii Sale, ne-a vestit nouă, celor care eram departe, această pace și ne-a adus aproape prin sângele Său (Efeseni 2.14-15,17; Coloseni 1.20). Acum, fiind îndreptățiți pe baza credinței, avem pace cu Dumnezeu prin Domnul nostru Isus Hristos (Romani 5.1). Relația dintre Dumnezeu și mine, ca ființă pierdută, este restabilită pentru totdeauna. Dar este cu totul altceva dacă am și mă bucur de pacea practică în inima mea; dacă nu numai că am pace cu Dumnezeu, ci dacă pacea lui Dumnezeu, care întrece orice înțelegere, îmi păzește inima și gândurile (compară cu nota de subsol la Filipeni 4.7 în traducerea Elberfelder, CSV) în Hristos Isus și dacă pacea lui Hristos domnește în inima mea (Coloseni 3.15). Se poate întâmpla să am certitudinea mântuirii (pacea cu Dumnezeu), dar să nu am bucuria și pacea practică a lui Dumnezeu, care trebuie să se afle în inima mea ca urmare a acesteia. Am nevoie de ambele tipuri de pace, așa cum a spus Însuși Domnul Isus: „Vă las pacea, vă dau pacea Mea” (Ioan 14.27). Prima pace este cea pe care El a realizat-o prin sângele Său și care aduce creatura în ordine cu Dumnezeu. A doua pace este pacea personală, de care Domnul S-a bucurat în inima Sa chiar și în mijlocul celor mai îngrozitoare circumstanțe. Astfel, găsim și în Ioan 20.10-23 de două ori „Pace vouă”: prima dată în legătură cu lucrarea Sa de mântuire (El Își arată mâinile și

Capitolul 1

coasta; Ioan 20.20), iar a doua oară în legătură cu pacea practică de care ucenicii vor avea nevoie în slujirea lor pentru Dumnezeu (El îi trimite; Ioan 20.21). Iar Matei 11 ne învață același lucru în ceea ce privește „odihna” legată de pace: mai întâi odihna pe care o primim pentru conștiința noastră, când venim la Domnul obosiți și împovărați; apoi odihna practică, pe care o primim pentru sufletele noastre atunci când luăm asupra noastră jugul Lui și învățăm de la El (Matei 11.28-30).

De la Dumnezeu* Tatăl și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru

Primim har și pace de la Dumnezeu, Tatăl, și de la Hristos Isus, Mântuitorul nostru. Aici nu este vorba, în general, de „Dumnezeu-Mântuitorul nostru”, ceea ce indică relația în care Dumnezeu a venit către toți oamenii, așa cum am văzut. Aici nu este vorba despre relația Sa cu toți oamenii, ci despre relația Sa cu credincioșii. Și atunci este vorba: pe de o parte, de Dumnezeu, care este cunoscut ca Tată, și, pe de altă parte, de Fiul, care este Mântuitorul nostru. Expresia „Hristos Isus, Mântuitorul nostru” apare doar în formula de adresare a acestei epistole, la fel cum în Tit 1.1 și expresia „rob al lui Dumnezeu” apare doar în această formulă de adresare. În celelalte epistole găsim întotdeauna: „Domnul Isus Hristos”. Doar în cele două epistole către Timotei se spune: „Hristos Isus, Domnul nostru”. Deoarece formularea noastră de adresare este singura care conține termenul „Mântuitor”, multe manuscrise mai puțin importante au inserat aici, din greșeală, „Domnului Isus Hristos”, urmând modelul celorlalte epistole. Termenul „Mântuitor” apare de nu mai puțin de șase ori în Epistola către Tit, adică mai des decât în toate celelalte epistole. De două ori se referă la Dumnezeu în general (Tit 1.3; 2.10); în versetul nostru se referă la Hristos alături de Dumnezeu, Tatăl; în Tit 2.13 se referă la Hristos ca fiind Dumnezeu Însuși; iar în Tit 3.4,6 găsim „Dumnezeu, Mântuitorul nostru” și „Isus Hristos, Mântuitorul nostru” unul lângă altul. Astfel, acesta este asociat mai întâi cu Hristos ca Om, alături de Dumnezeu (Tit 3.6; compară cu Luca 2.11; Faptele apostolilor 5.31; 13.23); în al doilea rând, cu Hristos ca Fiul, alături de Tatăl (Tit 1.4; compară cu 1 Ioan 4.14); în al treilea rând, cu Hristos ca Dumnezeu Însuși (Tit 2.13; compară cu 2 Petru 1.1); în al patrulea rând, cu Dumnezeu în general (Tit 1.3; 2.10) și, în al cincilea rând, cu Dumnezeu Însuși, alături de Isus Hristos ca Om (Tit 3.4; compară cu Luca 1.47; 1 Timotei 1.1; 2.3-5). Vom reveni asupra semnificației acestei denumiri.

(2) Numirea bătrânilor pentru mustrarea celor care se împotrivesc (Tit 1.5-16)

(a) Însușirile bătrânilor sau supraveghetorilor (Tit 1.5-9)

Tit 1.5-6: Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să pui în ordine mai departe cele rămase neorânduite și să rânduiești bătrâni în fiecare cetate, după cum ți-am poruncit: dacă este cineva fără vină, soț al unei singure soții, având copii credincioși, nu sub acuzație de destrăbălare sau nesupuși.

După introducerea din primele patru versete, Pavel trece acum la tema principală a epistolei. Mai întâi a tratat „învățătura sănătoasă”, iar acum se concentrează asupra aplicării practice a acesteia în Casa lui Dumnezeu. Prescripțiile pe care le dă apostolul pot fi împărțite în două grupe: în primul rând (în restul capitolului 1), prescripții personale pentru Tit însuși, care se referă la numirea bătrânilor, precum și la modul de abordare a falșilor învățători. Apoi

Capitolul 1

urmează (în capitolul 2) îndemnuri pentru diferite categorii de credincioși: bătrâni și tineri, bărbați și femei, precum și robi.

Pentru aceasta te-am lăsat în Creta

Așa cum s-a menționat în introducere, accentul se pune aici pe numirea bătrânilor, iar în prima Epistolă către Timotei – pe păstrarea învățaturii sănătoase. Atât Timotei, cât și Tit au fost lăsați de Pavel într-un anumit loc în timpul călătoriilor sale: Timotei în Efes (1 Timotei 1.3) și Tit în Creta. Ambii primiseră deja porunci de la Pavel și au primit mai târziu o scrisoare în care aceste sarcini erau confirmate în scris. De asemenea, amândoi trebuiau să rămână doar temporar în zona lor de activitate. În relatarea lui Eusebiu se menționează că Tit s-ar fi întors mai târziu în Creta și ar fi fost „episcop” acolo până la moartea sa; însă aici – având în vedere starea clericală care se instalase deja pe atunci – dorința a fost, evident, tatăl gândului. Șederea temporară a lui Tit în Creta este exprimată (pe lângă Tit 3.12) și prin cuvântul „a lăsa în urmă” (*apoleipo*), care are o semnificație mai temporară decât cuvântul *kataleipo* folosit de unele manuscrise mai puțin importante.

Ca să pui în ordine mai departe cele rămase neorânduie

Tit trebuia să pună în ordine „cele rămase neorânduie” (de fapt: restul, ceea ce a mai rămas). Se înțelege, așadar, că el trebuia să continue și să ducă la bun sfârșit activitățile lui Pavel în rândul credincioșilor, pe care acesta nu apucase să le finalizeze. La aceasta se referă cuvântul „a pune în ordine” (*epidiortheo*), care este compus din *epi* (literalmente „pe”; aici: „în plus, în continuare”), *dia* (literalmente „prin”; aici, într-un sens mai puternic: „în întregime, cu desăvârșire”) precum și *orthos* („corect”). Verbul înseamnă, așadar: „a continua să îndrepte din temelii”, iar cuvântul „mai departe” indicând faptul că Tit trebuia să ducă la bun sfârșit lucrarea lui Pavel („lucrarea rămasă”). În al doilea rând, Tit trebuia să numească bătrâni în fiecare cetate. Acest verset este, așadar, un titlu al tuturor instrucțiunilor pe care le dă Pavel: a doua parte a propoziției (rânduirea bătrânilor) este dezvoltată în capitolul 1, iar prima parte, lucrarea pastorală în rândul credincioșilor, o găsim în capitolul 2.

În fiecare zi, grija pentru toate adunările îl copleșea pe Pavel (2 Corinteni 11.28). Credincioșii se convertiseră de curând și aveau încă mare nevoie de învățatură și de îngrijire spirituală. Această îngrijorare se întindea chiar și asupra bisericilor pe care nu le văzuse niciodată, cum ar fi cea din Roma (Romani 1.11; 15.29). Credincioșii veniți de curând la credință se agățau adesea încă de tot felul de rele păgâne, ceea ce îi provoca apostolului mari îngrijorări. Vedem aceasta, de exemplu, și din instrucțiunile sale pentru bătrâni (Tit 1.6-9), unde găsim menționate calități care pentru noi sunt de la sine înțelese (cum ar fi „soț al unei singure soții”; „nu dedat la vin”, „nu mânios”), dar care pe atunci cu siguranță nu erau de la sine înțelese. Când Pavel nu putea să-și îndeplinească personal slujba de păstor pentru credincioși, atunci putea trimite un trimis. Astfel, l-a trimis pe Timotei la credincioșii din Corint, pentru a le reaminti căile sale, care sunt în Hristos, așa cum învăța el pretutindeni, în fiecare adunare (1 Corinteni 4.17; 16.10). De asemenea, l-a trimis la credincioșii din Tesalonic, pentru a-i întări și mângâia în credință, ca să nu se clatine în necazurile lor (1 Tesaloniceni 3.2). La fel a procedat Pavel în Efes (1 Timotei 1.3-5) și la fel a făcut și Tit în Creta. Pavel a sădit, iar Tit trebuia să ude (1 Corinteni 3.6).

Și să rânduiești bătrâni în fiecare cetate, după cum ți-am poruncit

Este de o mare importanță pentru noi să recunoaștem că Tit se afla astfel în Creta ca trimis, ca împuternicit al lui Pavel. Autoritatea cu care își desfășura lucrarea în Creta era autoritatea

Capitolul 1

apostolică, pe care apostolul i-o conferise pentru o perioadă. Numai versetul nostru ne oferă deja patru indicii în acest sens:

1. Era vorba de propria lucrare a apostolului, pe care Tit trebuia să o ducă la bun sfârșit: lucrarea pe care Pavel nu o făcuse, „cele rămase neorânduite”, trebuia ca el să o „pună în ordine mai departe”.
2. Singurele motive pentru care Tit a rânduit bătrâni era faptul că apostolul îl lăsase în urmă pe insulă și îi poruncise acest lucru.
3. În afară de aceasta, misiunea dată de Pavel era clar definită și limitată, deoarece Tit trebuia să rămână în Creta pentru o perioadă scurtă de timp (compară cu Tit 3.12), să ducă lucrarea la bun sfârșit și apoi să se întoarcă. El nu trebuia să rânduiască bătrâni oriunde și oricând considera el necesar – nu citim, de exemplu, că ar fi trebuit să rânduiască bătrâni în Corint –, ci misiunea sa se referea doar la Creta.
4. În cele din urmă, să fim atenți la ultima parte a versetului 5: „după cum *[eu]* ți-am poruncit”, în care cuvântul „eu” este accentuat în mod special în limba greacă, ceea ce subliniază încă o dată autoritatea apostolică de care avea nevoie Tit pentru rânduirea bătrânilor.

Toate acestea arată că această numire a avut loc exclusiv sub autoritatea apostolului Pavel. Dacă comentatorii traducerii NBG remarcă într-un loc că bisericile ar fi contribuit la această numire, atunci aceasta nu este numai o presupunere fără temei, ci, mai mult decât atât, este în contradicție cu toate informațiile din Noul Testament. Vom analiza acest aspect.

În Noul Testament citim, într-adevăr, doar de trei ori despre rânduirea bătrânilor:

1. În Faptele apostolilor 14.23 citim că Pavel și Barnaba (ambii apostoli, compară cu Faptele apostolilor 14.4,14) au ales bătrâni în bisericile din Listra, Iconia și Antiohia.
2. De asemenea, și în Faptele apostolilor 20.28, Pavel le spune bătrânilor din Efes că Duhul Sfânt i-a pus ca supraveghetori ai turmei, pentru a păstori Adunarea lui Dumnezeu.
3. Al treilea pasaj se găsește aici, în Tit. Cuvântul „a rândui” din versetul nostru este o expresie destul de puternică, dacă îl comparăm cu cuvintele din celelalte două versete: a alege și a pune. Cuvântul folosit pentru „a alege” nu are deloc sensul de „a rândui”, așa cum sugerează unele traduceri, ci înseamnă, de fapt, „a alege” (compară utilizarea aceluiași cuvânt în Faptele Apostolilor 10.41 și 2 Corinteni 8.19).

Cuvântul pentru „a pune” (*tithèmi*) din Faptele apostolilor 20.28 are adesea sensul de „a pune într-o slujbă anume” (nu atât într-o funcție; compară de exemplu cu Ioan 15.16 [ucenicii]; 1 Timotei 1.12; 2 Timotei 1.11 [Pavel]; Evrei 1.2 [Hristos]). În acest context, 1 Corinteni 12.28 este foarte important, unde întâlnim, de asemenea, acest cuvânt: „Dumnezeu a pus pe unii în adunare: întâi apostoli; al doilea, profeți; al treilea învățători.” Trebuie să înțelegem bine că aici nu este vorba despre funcții, ci despre daruri pe care Dumnezeu le-a dat, pentru ca să se slujească Adunării. Aceste persoane nu slujesc Adunării pentru că au fost numite într-o anumită funcție, ci pentru că au primit un dar direct de la Domnul. Nu Adunarea însăși, ci Dumnezeu i-a rânduit în Adunare. De aceea, Efeseni 4.11 exprimă astfel: Hristos „a dat pe unii apostoli și pe unii profeți și pe unii evangheliști și pe unii păstori și învățători.” Este cu totul împotriva Scripturii să se vorbească, de exemplu, despre funcția de învățător: învățătorul este un dar dat

Capitolul 1

de Hristos Bisericii. În schimb, cineva este numit într-o funcție de către un apostol sau de către reprezentantul său împuternicit. Vom reveni asupra acestui aspect – acum trebuie mai întâi să analizăm cuvintele care se referă la rânduire.

Cuvântul „a rândui” din versetul nostru (*kathistèmi*) indică (spre deosebire de *tithèmi*) rânduirea într-o funcție anume sau într-o funcție. De exemplu, robul care a fost „pus” peste ceilalți slujitori sau peste bunuri (de exemplu Matei 24.45,47; 25.21,23), sau funcția de judecător (Luca 12.14; Faptele apostolilor 7.27,35) sau Iosif ca și conducător peste Egipt și peste toată casa lui Faraon (Faptele apostolilor 7.10). La fel și funcția de preot în Vechiul Testament (Evrei 5.1; 7.28; 8.3) și „diaconii” din Faptele apostolilor 6.3. „A rândui” (*kathistèmi*) este derivat din „a pune” (*histèmi*; nu *tithèmi*), care nu înseamnă niciodată „a pune”, spre deosebire de *kathistèmi* și *tithèmi*. De aceea, în Faptele apostolilor 1.23 (unde se folosește *histèmi*) nu trebuie să citim în niciun caz: „a rândui” sau chiar „a prezenta” (traducerea NBG), deoarece limba greacă nu permite aceasta și, în plus, sugerează o alegere specifică a credincioșilor. Ucenicii nu au prezentat nimic – ei doar i-au „rânduit” pe acei bărbați care erau singurii care îndeplineau condițiile stabilite pentru apostolat. Niciunde nu citim despre o numire oficială de către o biserică. Deși mulțimea alege șapte bărbați în Faptele apostolilor 6, totuși apostolii sunt cei care le „încredințează această sarcină” și și-au pus mâinile peste ei. De asemenea, în 2 Corinteni 8.19, biserica „alege”, dar acolo nu are nicio legătură cu o funcție. Exact ca în Faptele apostolilor 6, este vorba acolo despre nevoile celor săraci, iar în acest sens biserica are cu siguranță o influență, deoarece ea este cea care pune la dispoziție mijloacele pentru această ajutorare a celor săraci. Însă, de îndată ce este vorba de o numire oficială, aceasta nu poate avea loc decât prin intermediul apostolilor. Iar dacă este vorba și de o funcție administrativă, așa cum este cazul funcției de supraveghetor, nu mai citim deloc despre vreo influență din partea bisericii, ci alegerea și numirea se află în întregime în mâinile apostolilor sau ale împuterniciților lor. Desigur, aceasta trebuie să se facă întotdeauna sub călăuzirea Duhului Sfânt – Pavel și Tit nu numesc pe baza voinței lor proprii, ci îi desemnează pe cei care au fost pregătiți deja în prealabil de Duhul Sfânt și s-a arătat aceasta. Astfel, în ultimă instanță, Duhul Sfânt este cel care îi pune pe supraveghetori în turmă (Faptele apostolilor 20.28). De aceea, Pavel nu numai că îi conferă lui Tit autoritatea de a-i rândui, ci menționează și condițiile pe care potențialii supraveghetori trebuiau să le îndeplinească.

Acum trebuie să ne ocupăm de funcția în sine. Cuvântul pentru „bătrân” este *presbuteros*, care înseamnă literalmente „mai în vârstă”. Biserica Prezbiteriană își trage numele de la acest cuvânt. De asemenea, din acesta s-a derivat în multe limbi cuvântul „preot”, o dovadă vie a decăderii care a survenit încă din primele vremuri ale creștinătății: numărul bătrânilor s-a redus la unul singur, care a devenit conducătorul comunității și a preluat și conducerea slujbelor (ceea ce, inițial, nu avea absolut nimic de-a face cu slujba de bătrân). Pe lângă aceasta, odată cu introducerea slujbei iudaică a jertfei (liturghia), cuvântul latin *presbyter* (derivat din grecescul *presbuteros*) a căpătat din ce în ce mai mult sensul pe care îl asociem astăzi cu cuvântul „preot”, și anume cineva care îndeplinește acte de jertfă religioasă, precum preoții din Israel și dintre națiuni, dar și preoții din Noul Testament în sensul scriptural: cei care aduc jertfe spirituale (1 Petru 2.5; Evrei 13.9-15; Apocalipsa 1.6; 5.10). În ceea ce privește cuvântul nostru „bătrân”, se cuvine să menționăm în paranteză că diferența făcută în unele traduceri între „bătrân” și „mai în vârstă” nu se datorează niciunei diferențe în textul original. Ambele cuvinte au la bază cuvântul grecesc *presbuteros*. Mi se pare, așadar, mai sigur să folosim exclusiv cuvântul

Capitolul 1

„bătrâni” ca traducere pentru *presbuteros*, chiar dacă, într-adevăr, pot exista diferențe de sens de la un text la altul, așa cum vom vedea în continuare:

1. În primul rând, întâlnim *presbuteros* în sensul său literal de „mai în vârstă” în Luca 15.25; Ioan 8.9; Faptele apostolilor 2.17; 1 Timotei 5.2. A se compara și 1 Petru 5.1,5, unde este vorba desigur de o anumită poziție în biserică, dar unde sensul literal iese clar în evidență, deoarece este folosit în opoziție cu „cei mai tineri” (*neoteroi*). Într-un sens mai figurat, cuvântul este folosit pentru strămoșii lui Israel („bătrânii”) (compară cu Matei 15.2; Marcu 7.3,5; Evrei 11.2). În cele din urmă, *presbuteros* este folosit nu atât pentru a indica vârsta înaintată în sine, cât mai degrabă pentru a sugera poziția și responsabilitatea care însoțesc o vârstă mai înaintată. În acest sens, aceștia sunt cei care îndeplinesc o sarcină de conducere și se bucură de respect datorită înțelepciunii și experienței lor de viață. Aceștia sunt, în primul rând, bătrânii, așa cum îi găsim în Israel, atât în Vechiul, cât și în Noul Testament (Matei 16.21; 26.47; Luca 7.3; compară cu Exodul 24.9; Deuteronomul 19.12; Iosua 8.33 etc.).
2. În al doilea rând, *presbuteros* îi desemnează pe cei douăzeci și patru de bătrâni din Apocalipsa, care reprezintă pe toți sfinții din Vechiul și Noul Testament până la luarea Bisericii la a doua venire a Domnului și care sunt prezentați astfel datorită funcției lor de conducere și înțelepciunii de viață dobândite prin maturitate.
3. În al treilea rând, *presbuteros* are semnificația care ne interesează acum: și anume, bătrânii în bisericile creștine.

Trebuie să subliniem aici în mod direct că, în acest sens, „bătrânul” este același cu „supraveghetorul” (compară cu Tit 1.7). Cuvântul „supraveghetor” este o redare literală a cuvântului grecesc *episkopos*, după care este numită Biserica Episcopală și de la care a fost derivat în multe limbi cuvântul „episcop”. Și aici avem încă o dată o dovadă directă a modului în care tradiția creștină a denaturat Scriptura. La urma urmei, în prezent episcopul se află deasupra preoților, deoarece prin „episcop” este hirotonit „presbiterul” (preotul) și pentru că episcopul este ales dintre preoți și pus deasupra lor. În Noul Testament, însă, funcția de „bătrân” este exact aceeași cu cea de „supraveghetor”. Aceasta reiese clar din Tit 1.5-7: „... să rânduiești bătrâni în fiecare cetate ...: dacă este cineva fără vină ... Pentru că supraveghetorul trebuie să fie fără vină ...” (Tit 1.5-7). Tit trebuia să rânduiască bătrâni, iar când Pavel enumeră apoi condițiile pe care bătrânii trebuiau să le îndeplinească, el vorbește despre „supraveghetorul”. Avem și în Faptele apostolilor 20 o dovadă, când Pavel, aflat la Milet, îi cheamă la el pe bătrânii din Efes și le spune să aibă grijă de ei înșiși și de întreaga turmă, peste care Duhul Sfânt îi pusese ca supraveghetori (Faptele apostolilor 20.17,28). Prin urmare, este vorba despre aceeași funcție, deși este evident că Scriptura nu folosește pur și simplu două cuvinte diferite pentru același lucru. Cuvântul „supraveghetor” se referă mai mult la „funcție” în sine, iar cuvântul „bătrân” mai mult la „cel care îndeplinește slujba”. Primul indică natura muncii: este o sarcină administrativă și de conducere, aceea de a veghea asupra turmei și de a păstori Adunarea lui Dumnezeu. Cel de-al doilea termen caracterizează persoana care îndeplinește această sarcină, și anume cineva cu o experiență de viață matură.

În aproape toate cazurile, în care se vorbește despre bătrâni și supraveghetori în biserici, nu găsim nicio indicație că aceștia ar fi fost numiți oficial în această funcție. În cazul bisericilor iudaice, acest lucru este de înțeles, întrucât în Israel nu se cunoștea o funcție oficială de bătrân. Bărbații mai în vârstă, care datorită experienței lor de viață aveau capacitatea de a conduce,

Capitolul 1

erau de la sine „bătrâni”, iar autoritatea lor nu era de natură formală, ci morală. La fel era și în comunitățile iudaice. Și acolo credincioșii recunoșteau de la sine autoritatea morală a fraților mai în vârstă, fără ca o numire oficială să fie măcar cunoscută sau să fie nevoie de ea în vreun fel. De mai multe ori se vorbește despre bătrânii din Ierusalim (Faptele apostolilor 11.30; 15; 16; 21.18), precum și, în sens general, despre bătrânii dintre credincioșii de origine iudaică (Iacov 5.14; 1 Petru 5.1,5; așa cum s-a menționat, din aceste ultime versete se vede clar cum, în rândul credincioșilor de origine iudaică, sensul inițial al cuvântului „bătrâni” iese mai puternic în evidență). Petru și Ioan se numesc, de asemenea, pe ei înșiși bătrâni în scrisorile lor (1 Petru 5.1; 2 Ioan 1; 3 Ioan 1). Într-o anumită măsură, cei doisprezece apostoli dețineau, de asemenea, o „funcție de supraveghetor” (*episkopè*; Faptele apostolilor 1.20).

Și în cazul bisericilor dintre națiuni citim din când în când despre bătrâni și supraveghetori: în Efes (Faptele apostolilor 20.17,28; 1 Timotei 3.2; 5.17,19), în Filipi (Filipeni 1.1), în Creta (Tit), precum și în Listra, Iconia și Antiohia (Faptele apostolilor 14.21-23). În ultimele patru pasaje citim că bătrânii erau numiți în mod oficial. În 1 Timotei 3, dorința de a deveni supraveghetor vine din partea fratelui însuși, iar condițiile necesare pentru această funcție îi sunt prezentate lui Timotei, astfel încât el trebuia să evalueze care dintre frați erau potriviți pentru a fi supraveghetori. Pe lângă aceste mențiuni despre bătrâni și supraveghetori, găsim în multe epistole persoane, care erau conducători și îndrumători, fără să se vorbească despre vreo rânduire oficială a lor. Este vorba întotdeauna de recunoașterea autorității morale care emană de la frații mai în vârstă, care, prin comportamentul lor, demonstrează că posedă calități de conducere. În Romani 12.8, cei care conduc sunt îndemnați să slujească cu sârguință. Credincioșii din Corint sunt îndemnați să se supună celor care s-au dedicat ei înșiși să slujească sfinților, precum și fiecăruia care lucrează împreună și se ostenește (1 Corinteni 16.15-16). Evreii sunt îndemnați să-și amintească de conducătorii lor, care le-au vestit Cuvântul lui Dumnezeu. Ei ar trebui să îi asculte și să le fie supuși, deoarece aceștia vegheau asupra sufletelor lor ca niște oameni care vor da socoteală, pentru ca ei să facă aceasta cu bucurie și nu cu suspine, căci aceasta nu le-ar fi fost de folos (Evrei 13.7,17). În Faptele apostolilor 15.22, Iuda și Sila sunt menționați ca fiind conducători printre frați. Credincioșii din Tesalonic trebuiau să-i recunoască pe cei care lucrau printre ei, îi conduceau în Domnul și îi muștrău, și trebuiau să-i prețuiască nespus de mult în dragoste, pentru lucrarea lor (1 Tesaloniceni 5.12-13). Este clar că acești frați erau „bătrâni” și „supraveghetori”, chiar dacă nu sunt numiți astfel. Pasajele biblice menționate ne oferă o imagine a sarcinii bătrânilor: ei trebuiau să păstorească turma lui Dumnezeu (Faptele apostolilor 20.28; 1 Petru 5.2), să vegheze asupra sufletelor (Evrei 13.17) și să conducă, să îndrume și să îndemne biserica (Romani 12.8; 1 Tesaloniceni 5.12; 1 Timotei 5.17). Este de la sine înțeles că această sarcină are destul de puțin de-a face cu strângerea laolaltă ca Adunare (Biserică), ci mai degrabă cu păstoria personală, vizitarea familiilor și conducerea în luarea deciziilor de natură administrativă care privesc adunarea.

Această prezentare generală a indicațiilor biblice referitoare la bătrâni ar trebui, în circumstanțe normale, să fie suficientă pentru a ne forma o imagine asupra acestui subiect. Având în vedere marea confuzie care există în creștinism cu privire la acest subiect – împreună cu consecințele grave pe care le-a avut în istoria bisericii o interpretare greșită a Noului Testament în aceste chestiuni –, este poate util să aprofundăm puțin mai mult anumite aspecte și să respingem câteva concepții eronate.

1. *Cine are autoritatea de a rândui bătrâni?*

Am văzut că, în Noul Testament, bătrânii au fost numiți doar de apostolul Pavel (împreună cu Barnaba) sau de către persoanele pe care el le-a împuternicit în acest scop: Tit și, într-o anumită măsură, și Timotei (Faptele apostolilor 14.23; Tit 1.5; 1 Timotei 3.1-7). Prin urmare, pentru această rânduire este necesară autoritatea apostolică. Nicăieri nu se spune că bisericile își alegeau singure prezbiterii sau că aveau drept de decizie în alegerea prezbiterilor de către apostoli, iar în nicio scrisoare adresată unei biserici nu se vorbește despre rânduirea bătrânilor. Prin urmare, bisericile nu au absolut niciun drept să rânduiască bătrâni. Dacă ar fi fost așa, Pavel nu ar fi trebuit să-i scrie lui Tit, ci bisericilor din Creta, și nici lui Timotei, ci bisericii din Efes. Am văzut că în diverse epistole se vorbește despre frați care aveau funcții de conducere în adunare (biserică) și vegheau asupra sufletelor, dar nu se vorbește aici despre o numire, ci exclusiv despre autoritatea morală (bazată pe comportare și credință, Evrei 13.7), care trebuia recunoscută de ceilalți. Adunările (bisericile) nu trebuiau să-și aleagă conducătorii, ci să-i recunoască pe cei pe care Duhul Sfânt i-a pus peste ei (Faptele apostolilor 20.28). În Scriptură este de neconceput ca un grup de oameni să aibă, din partea lui Dumnezeu, autoritatea de a-i alege ei înșiși pe cei care ar trebui să-i conducă. Orice formă de democrație este împotriva Scripturii. Numai apostolii, respectiv cei care au primit de la ei un mandat strict în acest sens aveau dreptul să confere această slujbă. Am văzut, într-adevăr, că în unele cazuri biserica a avut probabil o influență în alegerea anumitor slujitori (Faptele apostolilor 6.5; 2 Corinteni 8.19), însă acolo nu este niciodată vorba despre conducere și prezidare, ci despre nevoile materiale ale bisericii. Și chiar și în aceste cazuri era necesară aprobarea apostolică (Faptele apostolilor 6.3,6). În schimb, când vine vorba de conducere, orice formă de democrație este exclusă.

Dacă totuși biserica își atribuie dreptul de a numi bătrâni, atunci ea revendică ceva ce era rezervat exclusiv apostolilor. Se face atunci exact același lucru ca și papa, care revendică pentru sine ceea ce îi fusese încredințat exclusiv lui Petru. Dacă un primar le dă comisarilor săi politici sarcina de a angaja agenți, oare cetățenii primesc brusc dreptul de a angaja agenți, doar pentru că primarul le-a scris comisarilor săi? Biserica nu are dreptul să angajeze. S-ar putea spune că nici nu i se interzice acest lucru. Dar aceasta arată atitudinea inimii. Imaginați-vă că biserica ar putea face tot ceea ce nu i-ar fi interzis. Ce mijloace de acțiune ar mai exista atunci împotriva introducerii întregului cult roman al icoanelor, a serviciului liturgic, a papalității, a indulgențelor, a ierarhiei, a altarului etc.? Nu, credinciosul nu se întreabă până unde poate merge fără a încălca poruncile lui Dumnezeu, ci se întreabă ce i-a poruncit Dumnezeu. Și dacă altcineva consideră că este totuși semnificativ faptul că, în primele secole, comunitățile își numeau probabil pe bătrânii lor, atunci întreb: De ce am părăsit noi atunci Biserica Romano-Catolică? Căci aceasta este continuarea celei mai vechi Biserici creștine. Ar fi fost frumos dacă reformatorii ar fi aruncat peste bord și acest aluat roman, clericalismul (cel care pare cel mai puțin grav și care atrage cel mai mult firea pământească). Principiul trebuie să fie clar: când vine vorba de conducere, totul vine de sus și nu de la om. Hristos este Fiul peste casa Sa (Evrei 3.6), iar Duhul Sfânt locuiește în această casă (1 Corinteni 3.16; Efeseni 2.22). Hristos i-a rânduit pe cei doisprezece apostoli; El l-a chemat pe apostolul Pavel; acesta i-a împuternicit pe Tit și pe Timotei, iar numai aceste persoane au rânduit bătrâni.

2. *Deci, astăzi nu mai sunt necesari bătrâni?*

Depinde de ce vrea să se spună prin aceasta. Cu siguranță, biserica are nevoie și astăzi de bărbați care, prin experiența lor de viață și atitudinea spirituală, sunt capabili să păstorească bisericile locale. Dar ei fac aceasta datorită autorității lor morale, și nu există motive pentru care ar trebui să fie numiți oficial ca supraveghetori – lăsând la o parte problema modului în care ar trebui să se desfășoare aceasta. Chiar și în vremea Noului Testament existau în biserici astfel de bărbați, fără ca să se vorbească în vreun fel despre o rânduire. De fapt, se vorbește despre rânduire doar de două ori (Faptele apostolilor 14.23; Tit 1.5). În majoritatea cazurilor nu exista o autoritate formală, ci doar una morală. De cele mai multe ori, aceasta era suficientă. În anumite cazuri, însă, o rânduire oficială era evident utilă, deoarece le conferea bătrânilor o autoritate suplimentară în fața răului care pătrundea. Tocmai capitolul nostru arată aceasta destul de clar (Tit 1.9-16).

În zilele noastre, această autoritate suplimentară nu mai este necesară, deoarece avem acum un organ de autoritate care se ocupă de acest subiect, și anume Noul Testament complet. În perioada de început nu existau încă cuvintele apostolilor consemnate în scris pentru îndrumare și mustrare (2 Timotei 3.16), astfel încât apostolii își puteau exercita autoritatea la acea vreme prin rânduirea bătrânilor de către ei înșiși. După plecarea apostolilor, bisericile au fost încredințate Cuvântului lui Dumnezeu, așa cum scrie Pavel în mod clar credincioșilor din Filipi (Filipeni 2.12-13) și le spune bătrânilor din Efes (Faptele apostolilor 20.26-32). Nici Petru și nici Ioan nu dau, la despărțire, instrucțiuni cu privire la urmașii lor, ci se referă doar la Cuvântul lui Dumnezeu (2 Petru 1.12,15; 3.1-2; 1 Ioan 2.21,24,27). La fel cum și noi astăzi nu mai avem apostoli, nici nu mai avem nevoie de o numire oficială a bătrânilor. Nu mai există niciun frate care să-și poată permite să pretindă că este apostol, deoarece apostolii trebuiau să-L fi văzut pe Domnul (1 Corinteni 9.1); slujirea lor a fost însoțită de semne, minuni și lucrări de putere (2 Corinteni 12.12), iar împreună cu profeții din Noul Testament (precum Marcu și Luca) au pus temelia (Efeseni 2.20), fiind clar că temelia trebuia pusă doar *o singură dată*, la început. De aceea, nu mai există apostoli și nici supraveghetori oficiali, deși slujba de apostol, așa cum este ea descrisă în Noul Testament, este încă prezentă printre noi, la fel cum, din fericire, avem încă frați care îndeplinesc slujirea de bătrâni.

La aceasta se adaugă faptul că perioada de început a Bisericii a fost, în același timp, o perioadă de tranziție de la aspectul exterior (iudaic) la cel interior (creștin) și, prin urmare, de la aspectul formal, oficial, la cel moral și etic. Dar mai este ceva! Chiar dacă astăzi ar mai exista apostoli care ar avea autoritatea de a numi bătrâni, unde ar face-o astăzi? Bătrânii din orașul X au autoritate asupra întregii Biserici din orașul X, dar unde se găsește Biserica? Ea este împrăștiată printre multe „biserici” și secte. Bătrânii din Efes au fost rânduiți ca păstori ai întregii turme din Efes (Faptele apostolilor 20.28), dar mai târziu, din cauza divizării, nu a mai existat niciun loc în care întreaga Biserică să se adune împreună. Așadar, dacă s-ar numi bătrâni în prezent, aceștia ar putea fi rânduiți cel mult peste o singură sectă – și conform sensului fundamental al acestui cuvânt (vezi comentariul la Tit 3.10-11) orice „biserică” din afara Bisericii Romane este o sectă, care însă nu poate numi „episcopi” (pe lângă faptul că nu are dreptul să o facă), deoarece nu reprezintă Biserica creștină în întregime.

3. *Care sunt darurile, de care au nevoie bătrânii?*

Aceasta este o întrebare importantă, deoarece ea ne conduce la diferența dintre funcțiile biblice și ceea ce în Noul Testament este numit „daruri”. Am văzut că Efeseni 4 spune că Hristos a „dat” Bisericii apostoli, profeți, evangheliști, păstori și învățători. Aceste persoane au fost date Bisericii ca „daruri” pentru desăvârșirea sfinților, pentru lucrarea slujirii, pentru zidirea Trupului lui Hristos (Efeseni 4.8,11-12). În 1 Corinteni 12 citim că Dumnezeu le-a „pus” în Biserică (nu le-a rânduit). Dar aceste daruri, pe care Hristos le dă, în afara omului, nu au nimic de-a face cu funcțiile, care nu servesc la zidirea Trupului lui Hristos, ci la administrarea Casei lui Dumnezeu. Marea confuzie din creștinătate a apărut tocmai din cauza faptului că nu s-a mai făcut diferențierea dintre daruri și funcții. Este în directă contradicție cu Scriptura să vorbim despre funcția de profet sau de învățător sau despre darul de supraveghetor. La fel cum nu se vorbește despre slujba de artist sau despre darul de judecător de circumscripție? Desigur, bătrânii trebuiau să posede o serie de calități importante, care însă nu au nimic de-a face cu „darurile” în sensul scriptural, ci sunt de natură exterioară și morală (compară cu 1 Timotei 3.1-7; Tit 1.5-9): ele se referă la familie, la modul de viață și la experiența persoanei în cauză. Pentru funcție nu era însă necesar niciun dar, deși era, desigur, posibil ca un supraveghetor să aibă în același timp darul de învățător, dar acestea erau independente una de cealaltă. Aceasta reiese clar din 1 Timotei 5.17: „Bătrânii care conduc bine să fie învredniciți de onoare dublă, mai ales cei care se ostensesc în cuvânt și în învățătură”. Prin urmare, existau bătrâni care conduceau bine, dar nu lucrau în cuvânt și în învățătură, pur și simplu pentru că nu aveau darul respectiv. Așadar, acest dar nu avea nicio legătură cu funcția lor. Aceasta reiese și din faptul că puteau exista mulți alții care dădeau învățătură, fără a fi deloc supraveghetori. 1 Timotei 2.11 exclude doar femeile de la darea de învățătură, astfel încât toți bărbații, fie că erau supraveghetori sau nu, puteau să învețe pe alții (în măsura în care aveau, desigur, darul necesar). Vedem aceasta, de exemplu, și în cazul lui Pavel și al lui Apolo: ei dădeau învățătură în biserici, dar nu erau supraveghetori în niciun loc (cu excepția autorității apostolice pe care Pavel o avea asupra tuturor bisericilor).

Citim, într-adevăr, în 1 Timotei 3.2 și Tit 1.9 că supraveghetorii trebuie să fie capabili să învețe pe alții și să mustre. Dar aici nu este vorba despre darul de învățător, care este capabil să interpreteze Cuvântul lui Dumnezeu în strângerile laolaltă ale bisericii; căci ce legătură are interpretarea Cuvântului cu conducerea bisericii? Puțină. Bătrânii trebuiau să aibă capacitatea de a învăța pe alții în scopul lucrării lor de conducere, adică ei înșiși primiseră și respectaseră Cuvântul lui Dumnezeu și că acum, prin experiența lor de viață, trebuiau să fie capabili să le prezinte și altora acest Cuvânt ca regulă de viață. Ei nu primeau *misiunea* de a învăța pe alții (așa cum o primește un învățător de la Hristos pentru a învăța în biserică), ci, dacă ei puteau să mustrare prin Cuvânt, aceasta era o calitate benefică pentru sarcina lor de conducători. Vedem această diferență și în cazul lui Ștefan și al lui Filip. Biserica și apostolii i-au numit diaconi – adică într-o slujbă –, dar Hristos le-a rezervat o sarcină superioară, care se afla complet în afara funcției și cu atât mai mult în afara oricărei influențe umane (chiar și a apostolilor): și anume, să predice. Filip este numit evanghelist (Faptele apostolilor 21.8) – iar aceasta este un dar.

Capitolul 1

Vedem, aşadar, că există diferenţe importante şi fundamentale între daruri şi funcţii, pe care le putem rezuma astfel:

1. *Darurile* servesc zidirii Trupului lui Hristos şi au, prin urmare, o funcţie organică (Romani 12.5-8; 1 Corinteni 12.4-31; Efeseni 4.7-16). *Funcţiile* servesc administrării Casei lui Dumnezeu şi au, prin urmare, o funcţie organizatorică (1 Timotei 3.1-15).
2. O persoană are un *dar* exclusiv datorită faptului că Hristos i l-a dat, adică fără intervenţie umană. (Cine i-a făcut pe Marcu şi Luca profeţi? Cine i-a făcut pe cei doisprezece şi pe Pavel apostoli? Cine l-a făcut pe Filip evanghelist?) În schimb, cineva are o *funcţie* prin numirea sau aprobarea de către apostoli sau a reprezentanţilor lor.
3. *Darurile* sunt universale, adică sunt date întregii Biserici şi nu unei biserici locale. Pavel a fost învăţător al naţiunilor (2 Timotei 1.11) şi a predicat în toate bisericile. Învăţătorii şi păstoriile îşi pot exercita *darul* în orice biserică, după cum îi călăuzeşte Domnul. În schimb, *funcţia* este doar pentru biserică locală. Cineva este prezbiter sau diacon doar în Efes, în Filipi sau oricare altă biserică, dar niciodată dincolo de aceasta. Cu toate acestea, nu citim nicăieri că cineva ar fi fost învăţător al unei anumite biserici.
4. *Darurile* vor exista atâta timp cât Adunarea (Biserica) va fi pe pământ. Căci ele vor rămâne până când Adunarea va ajunge la măsura plinătăţii lui Hristos (Efeseni 4.13), iar această stare nu va fi atinsă niciodată pe pământ. Până la sfârşit, avem slujirea (nu mai sunt persoanele!) apostolilor şi a profeţilor nou-testamentari în scrierile Noului Testament, şi până la sfârşit vor exista evanghelişti, păstori şi învăţători pentru zidirea Trupului. În schimb, *funcţia* oficială a existat doar în perioada de început, când încă mai existau apostoli, care numeau slujitori, şi când Cuvântul lui Dumnezeu nu fusese încă revelat în întregime. Totuşi, Dumnezeu a avut grijă ca până astăzi să fie fraţi care pot îndeplini sarcinile de supraveghetori şi diaconi.
5. Când se vorbeşte despre decăderea Bisericii în Noul Testament, aceasta nu se referă la Biserică ca Trup al lui Hristos, ci la *Casa lui Dumnezeu* (1 Petru 4.17; compară cu 1 Timotei 3.15 şi 2 Timotei 2.20-21). *Trupul* se referă la unitatea organică a credincioşilor în Hristos, în timp ce *Casa* se referă la mărturia creştină exterioară de pe pământ. În acest din urmă caz, decăderea este posibilă. În cadrul acesteia pot exista atât vase spre onoare, cât şi pentru dezonoare. *Darurile* sunt în legătură cu Adunarea ca Trup al lui Hristos, în timp ce *funcţiile* sunt în legătură cu Casa lui Dumnezeu şi, prin urmare, au legătură şi cu decăderea Bisericii. În perioada de început, numirea într-o funcţie a contribuit la combaterea răului din Biserică, atunci când decăderea a început să-şi facă loc: primii diaconi au fost numiţi cu ocazia nemulţumirilor iudeilor vorbitori de limba greacă din biserică, iar supraveghetorii din Creta au fost rânduiţi în primul rând pentru a-i combate pe cei mulţi care se împotriveau. Mai târziu a apărut situaţia inversă: aici Dumnezeu nu a mai dat funcţia (după plecarea apostolilor şi a bătrânilor nu au mai existat bătrâni confirmaţi de Dumnezeu), tot din motivul de a se opune răului, însă acum răului clerical: Dumnezeu nu a vrut să permită ca omul să se mândrească cu funcţia sa, să se ridice deasupra fraţilor săi şi să-şi pună autoritatea deasupra Noului Testament, care între timp fusese completat.

Dar nu a folosit la nimic. Când Dumnezeu nu a mai dat bătrâni, bisericile au început să-şi numească singure bătrânii, deşi Scriptura nu le dădea niciun drept în acest sens. Aceasta a fost

Capitolul 1

prima greșeală. A doua greșeală a apărut când s-a pierdut din vedere diferența dintre daruri și funcții și i-au pus treptat pe supraveghetori pe același nivel cu păstorii și învățătorii. Apoi a urmat a treia greșeală: numărul supraveghetorilor dintr-o biserică s-a redus treptat la *un singur* supraveghetor (sau s-a ridicat un supraveghetor la rangul de Primus inter Pares [„Întâiul dintre egali”]), care era în același timp *singurul* învățător; după aceea, confuzia a fost totală. Potrivit lui Eusebiu (*Istoria Bisericii*, partea a 3-a), Ignatius era deja episcop al Antiohiei în anul 70, după Petru și Euodius. Nu mai exista decât o vagă idee despre un Duh Sfânt care se folosește de cine vrea El. Despre un Hristos care dăruia darurile fără intervenția omului și care conferă slujba exclusiv prin apostolii Săi, nu se mai știa nimic. În afară de aceasta: unde vorbește Scriptura despre *un singur* supraveghetor într-o biserică? Nicăieri! Se vorbește întotdeauna la plural, fie că este vorba de Ierusalim, Efes, Filipi, cetățile din Asia Mică sau cetățile din Creta. Apariția clerului și a laicismului în biserică este lucrarea omului, a cărnii. Ea este inspirată din iudaism și, ca să zicem așa, a fost modelată după tiparul creștin. Dar Dumnezeu nu are nicio parte în aceasta. Cum se face oare că atât de puțini creștini înțeleg acest fapt? Oare nu pentru că atât de puțini mai sunt dispuși să se supună pe deplin Cuvântului lui Dumnezeu și să se lase călăuziți numai de acest Cuvânt?

În încheiere, încă o scurtă observație cu privire la diferența dintre darul de păstor și slujba de prezbiter. Ambele sunt strâns legate între ele (prezbiterii ar trebui să păstorească turma lui Dumnezeu, Faptele apostolilor 20.28; 1 Petru 5.2), și totuși ar fi o abordare nediferențiată să le folosim ca sinonime sau să spunem că un prezbiter ar trebui să aibă darul de păstor. Chiar și cei care cunosc bine diferența dintre daruri și funcții confundă adesea păstorii cu prezbiterii. Diferența constă în diferența dintre daruri și funcții în sine. Prezbiterii (bătrânii) ar trebui să păstorească turma *care era între ei* (1 Petru 5.2), ceea ce este în mod clar o sarcină locală. În schimb, păstorii sunt dați *întregii* Biserici (Efeseni 4.11), iar slujirea lor de păstori se extinde asupra tuturor credincioșilor, adică asupra tuturor celor către care Domnul le îndreaptă slujirea. Această grijă cuprinzătoare se exprimă mai ales în scrierile de păstorire pe care le avem de la ei. Bătrânii, în calitate de bătrâni, poartă doar responsabilitate locală. Petru era un păstor care trebuia să păstorească oile și mieii (în general) (Ioan 21.15-17). Mi se pare că sarcina păstorului era mai mult de natură pastorală, iar cea a supraveghetorului mai mult de natură conducătoare. Dar cele două sunt strâns legate, deoarece Hristos este atât Păstor, cât și Supraveghetor al sufletelor (1 Petru 2.25), iar când Petru, care era păstor, se adresează bătrânilor, se numește pe sine „sunt și eu bătrân”, iar pe Hristos Îl numește „Mai-marele Păstor” (1 Petru 5.1-4).

Dacă este cineva fără vină

Trecem acum la calitățile pe care ar trebui să le îndeplinească potențialii supraveghetori. Vom analiza pe scurt diferitele abilități. Tit 1.6 descrie cum ar trebui să fie familia bătrânului; Tit 1.7 menționează calitățile pe care bătrânul nu ar trebui să le aibă; iar Tit 1.8 și 9 enumeră șapte calități pozitive. Prima condiție era ca prezbiterul să fie fără vină, adică cineva care „nu poate fi pedepsit”, căruia nu i se poate imputa nimic. Literalmente, cuvântul înseamnă „ne-chemat înăuntru”. Este derivat dintr-un verb de acțiune care înseamnă literalmente „a chema înăuntru” și are sensul de „a aduce pe cineva în fața justiției”. Cuvântul este tradus prin „a acuza”, „a pune sub acuzare”, „a formula acuzații împotriva”, „a da în judecată” (Faptele apostolilor 19.38; 23.28-29; 26.2,7; Romani 8.33). Cuvântul „fără vină (de neînvinuit)” este folosit în 1 Timotei 3,10 pentru diaconi și în 1 Corinteni 1.8, precum și în Coloseni 1.22 pentru credincioși în general. Este pagubă să traducem acest cuvânt prin „fără vină”, deoarece astfel semnificația sa este atenuată și, în plus, există alte cuvinte grecești pentru acest sens în Noul Testament.

Soț al unei singure soții

Dacă persoanei prezbiterului nu trebuia să i se poată reproșa nimic, atunci și familia sa trebuia să treacă testul. Căci, pe bună dreptate, Pavel îi scrie lui Timotei că, dacă cineva nu știe să-și conducă propria casă, nu va putea îngriji nici de Adunarea lui Dumnezeu (1 Timotei 3.5). Episcopul nu este responsabil doar pentru propria sa conduită, ci și pentru cea a copiilor săi. Pentru fiecare credincios, mărturia față de lume are o mare importanță, ceea ce se aplică însă în mod deosebit celor care conduc. Bătrânul trebuia să fie soțul *unei* singure soții. Nu cred că aceasta înseamnă că, dacă era văduv, nu avea voie să se recăsătorească, ci că se dorește a se exprima faptul că nu trebuia să aibă mai multe soții în același timp. Citim, de exemplu, despre văduve că ele trebuie sprijinite doar dacă au fost soția *unui singur* bărbat (1 Timotei 5.9), dar mi se pare că versetul nostru vizează mai degrabă poligamia, care era o practică obișnuită printre păgâni și care avea ca urmare convertirea adesea a unor păgâni care se căsătoriseră deja cu mai multe femei. Astfel de bărbați nu puteau fi luați în considerare pentru a fi rânduiți ca supraveghetori, deoarece familia lor era o amintire vie a originii lor păgâne și, în plus, le era greu să le reproșeze fraților lor să nu aibă mai multe soții, având în vedere că ei înșiși aveau deja mai mult decât o soție. Poate că cineva va obiecta într-o discuție că Scriptura nu interzice nicăieri ca un bărbat să aibă mai multe soții și că, totuși, mulți oameni ai lui Dumnezeu au avut mai mult decât o soție. Dar celor care contrazic acest fapt le scapă câtă suferință aduc întotdeauna cu sine astfel de căsătorii poligame, lăsând la o parte modul clar în care Dumnezeu a instituit căsătoria. Așa cum a spus chiar Domnul Isus: „Nu ați citit că Cel care i-a făcut, de la început i-a făcut bărbat și femeie, și a spus: «De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de soția sa și cei doi vor fi un singur trup?»” (Matei 19.4-5). Acolo este vorba, desigur, despre lăsarea unei soții, dar exact același argument – un singur bărbat cu o singură femeie – se aplică și în cazul invers: luarea a unei alte soții. Este o întrebare interesantă dacă versetul nostru înseamnă, de asemenea, că cel în vârstă trebuia neapărat să fie căsătorit – ceea ce nu ar fi prea bine pentru „supraveghetorii” (episcopii) și „prezbiterii” (preoții) Bisericii Romano-Catolice, care sunt supuși unui celibat obligatoriu. În orice caz, este util ca un bătrân să fie căsătorit și să aibă copii, pentru a fi mai în măsură să-i sfătuiască pe credincioși în viața lor conjugală și familială și să-i ajute. Dar nu este clar dacă aceasta reprezintă o condiție prealabilă.

Având copii credincioși

Oricum ar fi, dacă bătrânii aveau copii, aceștia trebuiau să fie credincioși și, în afară de aceasta, nu trebuiau să fie acuzați de desfrâu sau de desfrânare. Poate că aceasta pare o precizare de prisos, dacă totuși copiii erau deja credincioși, dar trebuie să ținem mereu cont de faptul că aceste familii abia ieșiseră din păgânism și nu erau încă pe drumul cel bun, așa cum sunt, în general, familiile noastre creștine de astăzi. În primul rând, trebuiau să fie „copii credincioși”. Cu siguranță, aceasta putea fi o cerință și era, de asemenea, atribuită în mod clar responsabilității bătrânilor. El nu putea spune – așa cum, cu regret, au spus mulți conducători spirituali ai căror copii au luat-o pe calea greșită – că nu era vina lui, întrucât făcuse tot ce-i stătea în putință. Nu, copiii erau sfințiți prin părinți, adică aduși în sfera creștină (1 Corinteni 7.14), și fuseseră crescuți astfel în sfera creștină, în disciplina și sub musturarea Domnului (Efeseni 6.4). Dar nu numai atât: pe tot parcursul Scripturii vedem clar principiul că este voia lui Dumnezeu ca și copiii credincioșilor să fie mântuiți. Desigur, ei nu sunt mântuiți exclusiv prin credința părinților lor, ci numai prin convertirea personală și credință. Dar voia lui Dumnezeu și calea „normală” pentru un credincios este ca el să fie mântuit împreună cu toată casa sa. Vedem aceasta deja în

Capitolul 1

imaginile din Vechiul Testament. Copiii lui Noe au fost salvați în arcă, deși se spune doar despre tatăl lor că era drept (Geneza 6.9; 7.1). Avraam a fost tăiat împrejur împreună cu toată casa sa (Geneza 17.23) și a poruncit întregii sale case să păzească calea Domnului (Geneza 18.19). Israelii au fost salvați trecând prin mare împreună cu familiile lor (Exodul 12.3). Prin credința ei, Rahab a fost salvată împreună cu toată casa ei (Iosua 2.18). Iosua a slujit Domnului împreună cu casa sa (Iosua 24.15). Cazul temnicerului din Filipi ilustrează clar acest principiu, căci Pavel îi spune: „Crede în Domnul Isus și vei fi mântuit, *tu și casa ta*” (Faptele apostolilor 16.31). Așadar, nu era o cerință nejustificată ca bătrânii să aibă copii credincioși. Exemplul lui Eli și al fiilor săi arată cât de serios ia Dumnezeu faptul că copiii credincioșilor sunt necredincioși și desfrânați (1 Samuel 3.13).

Nu sub acuzație de destrăbălare

Situația era exact aceeași ca în cazul bătrânului însuși: el trebuia să fie nu doar un frate, ci și un frate fără vină. Astfel, copiii săi trebuiau să fie nu doar credincioși, ci și fără destrăbălare. Trebuia să nu li se poată reproșa nicio destrăbălare. Aceasta nu înseamnă numai că biserica nu-i acuza de destrăbălare, ci și că nu trebuia să existe nici o acuzație întemeiată împotriva lor – este vorba, așadar, de excese mult mai grave, care, cu regret, puteau apărea încă în familiile care abia ieșiseră din păgânism. Cuvântul pentru „acuzație” (*katègoria*) provine de la cuvântul *agora*, care este un loc public de judecată sau o piață (compară cu Faptele apostolilor 16.19). Prepoziția anterioară *kata* înseamnă aici „împotriva”, iar cuvântul *katègoria* (de la care se derivă „categorie”, care în limba noastră înseamnă cu totul altceva) înseamnă, prin urmare: „ceea ce este adus împotriva cuiva în fața unui tribunal public”. Aceasta reiese clar și din Ioan 18.29 și 1 Timotei 5.19. Așadar, în rândul copiilor bătrânilor nu trebuia să existe nicio destrăbălare publică, care să atragă chiar și atenția lumii. Cuvântul pentru „destrăbălare” înseamnă de fapt „îngrozitor”. Acesta indică un mod de viață „fără remediu”, care nu cunoaște moderația și stăpânirea de sine, ci se sfârșește în pieire. Despre un astfel de drum de desfrâu, pe care mântuirea este nesocotită și în care omul se abandonează plăcerilor trupești, vorbesc și Efeseni 5.18 și 1 Petru 4.3-4.

Sau nesupuși

Copiii nu trebuiau să fie nici neînfrânați sau, așa cum se spune literalmente aici, „să nu fie nesupuși”, „să nu fie neascultători”, și anume față de autoritate. Nici aici nu este vorba doar de revoltă împotriva autorității părinților, ci și despre autoritatea față de ordinea juridică legală. Vedem aceasta, de exemplu, în 1 Timotei 1.9, unde citim că Legea este pentru cei nelegiuși și nesupuși (traducerea „destrăbălare” nu este corectă aici) etc. Este același cuvânt ca „nesupus” din Evrei 2.8. Cuvântul este derivat din verbul de acțiune frecvent întâlnit „a fi supus”. În capitolul nostru, el apare încă o dată în Tit 1.10. Vedem că bătrânii, la fel ca diaconii, trebuiau să-și conducă bine casele și să-și țină copiii în supunere, cu toată demnitatea (1 Timotei 3.4,12) – cuvântul „supunere” (de fapt, „supunere totală”) fiind din nou înrudit cu cuvântul „nesupus” din versetul nostru.

Tit 1.7-9: Pentru că supraveghetorul trebuie să fie fără vină, ca administrator al lui Dumnezeu*, nu încăpățânat, nu mânios, nu dedat la vin, nu bătaș, nu doritor de câștig josnic, ci primitor de oaspeți, iubitor de bine, chibzuit, drept, evlavios, cumpătat, ținându-se de Cuvântul adevărat, potrivit învățaturii, ca să fie capabil să încurajeze prin învățătură sănătoasă și să-i mustre pe cei împotriviți.

Pentru că supraveghetorul trebuie să fie fără vină

Apostolul începe acum să vorbească despre calitățile personale ale supraveghetorului. El enumeră paisprezece dintre acestea, mai întâi șapte în mare parte negative, urmate de șapte pozitive. În Tit 1.5, Pavel a vorbit despre bătrâni, iar acum vorbește despre supraveghetori. Am văzut (și în comparație cu Faptele apostolilor 20.17,28) că „bătrânii” și „supraveghetorii” sunt două denumiri ale aceleiași funcții: *supraveghetor* reflectă modul de exercitare a funcției, iar cuvântul *bătrân* se referă la calitățile celui care îndeplinește funcția. Unii teologi au susținut că versetul 5 ar însemna că Tit ar trebui să numească un bătrân în fiecare cetate și că, de aceea, în Tit 1.7 se vorbește despre „supraveghetor” la singular. Dar majoritatea celorlalți au înțeles că aceasta este, desigur, incorect. Nicăieri Scriptura nu vorbește despre un singur bătrân într-o biserică locală, ci se referă întotdeauna la mai mulți. Iar singularul din versetul nostru nu vrea, desigur, să spună că exista doar *un singur* supraveghetor, ci îi individualizează pe toți: Pavel ni-l prezintă pe supraveghetorul ideal cu toate calitățile sale.

Toate acestea s-au pierdut foarte repede în creștinătate. Din scrisorile așa-numiților Părinți Apostolici (și anume Ignatius și Policarp, secolele I și II) deducem că în fiecare biserică exista un episcop împreună cu un colegiu de bătrâni și diaconi. Aceștia din urmă trebuiau să fie subordonați episcopului și bătrânilor, în timp ce episcopul, în calitate de președinte, era cel mai de seamă dintre bătrâni și, de departe, cel mai important om din întreaga biserică. Episcopul era de nelipsit, deoarece el oficia Cina Domnului, boteza, aproba căsătoriile, conducea mesele de dragoste și prezida adunările comunității. El era reprezentantul lui Hristos și al lui Dumnezeu în comunitate și, prin urmare, cerea ascultare și respect absolut. Consiliul bătrânilor reprezenta, în mod analog, „Adunarea Apostolilor”. Consecința acestei evoluții istorice a fost, în cele din urmă, ierarhia Bisericii Romano-Catolice și, ca o reflectare a acesteia, funcțiile din bisericile protestante. Aceasta ne oferă o idee despre modul în care omul a preluat treptat locul autorității directe a lui Hristos și al călăuzirii Duhului Sfânt în biserică.

Fără vină, ca administrator al lui Dumnezeu*

Calitățile personale ale supraveghetorului ideal, enumerate în versetele noastre, nu se suprapun în totalitate cu cele din 1 Timotei 3. Calitățile necesare bătrânilor depind, de fapt, și de circumstanțe. De aceea, găsim aici, în Tit 1,9 și 10, de exemplu, atitudinea față de cei care fac tulburare în biserică, aspect care era mai actual în Creta la acea vreme decât în Efes. În primul rând, se reiterează faptul că supraveghetorul trebuia să fie fără vină. Nu trebuia să i se poată imputa nimic, astfel încât să nu i se poată reproșa nimic în legătură cu lucrurile pe care trebuia să-i mustre pe alții. În 1 Timotei 3.7 se adaugă și faptul că supraveghetorul trebuia să aibă o mărturie bună chiar și din partea celor din afară, pentru a nu cădea în dispreț. Ca atare, ei trebuiau să se comporte ca administratori ai lui Dumnezeu, ca administratori ai bunurilor lui Dumnezeu.

În acest context, cuvântul „administrator” este foarte instructiv. În limba greacă se spune *oikònomos*, de la care provine cuvântul nostru „econom”, care înseamnă literalmente „administrator al casei”. În acest sens literal, cuvântul apare în Luca 12.42; 16.1-2,8; 1 Corinteni 4.2 și Galateni 4.2. Se putea fi, de asemenea, administrator³ al unei întregi cetăți, precum Erast în Romani 16.23. În sens figurat, cuvântul apare de trei ori în Noul Testament, și anume într-

³ Nota traducătorului: În originalul olandez apare „perceptor, casier” în loc de „administrator”.

Capitolul 1

un mod foarte special: întotdeauna în legătură cu casa spirituală a lui Dumnezeu, adică Biserica. Este vorba atunci de „administratori” ai casei lui Dumnezeu. În introducere s-a menționat că scrisoarea noastră se ocupă de ordinea din casa lui Dumnezeu, de comportamentul diferitelor grupuri de credincioși din această casă și, mai ales, de numirea bătrânilor, care este întotdeauna legată de casa lui Dumnezeu (compară cu 1 Timotei 3.1-15). Totuși, cuvântul „casă” nu apare în scrisoarea noastră în sens figurat (deși apare literal în Tit 1.11), cu excepția cuvântului *oikonomos*. Chiar și în celelalte două cazuri, în care apare acest cuvânt, el se află în contextul casei lui Dumnezeu. În 1 Corinteni 4.1, Pavel spune că apostolii trebuie considerați slujitori ai lui Hristos și administratori ai tainelor lui Dumnezeu. Prima parte a primei epistole către Corinteni (până la 1 Corinteni 10.14) vorbește despre ordinea și principiile din Casa lui Dumnezeu, mărturia creștină responsabilă pe pământ. Această mărturie este alcătuită din „toți cei care, în orice loc, cheamă Numele Domnului nostru Isus Hristos” (1 Corinteni 1.2). În capitolul 3, Pavel vorbește mai detaliat despre această Casă ca fiind zidirea lui Dumnezeu (1 Corinteni 3:9) și templul lui Dumnezeu, în care locuiește Duhul lui Dumnezeu (1 Corinteni 3.16-17), și anume ca o clădire ridicată sub responsabilitatea omului (1 Corinteni 3.10-15). Aceasta se întinde până la capitolul 10, unde apostolul compară mărturia responsabilă cu casa lui Israel (1 Corinteni 10.1-13). În această casă a lui Dumnezeu, Pavel este un „administrator” sau păzitor al tainelor lui Dumnezeu.

Al treilea pasaj (după 1 Corinteni 4.1 și Tit 1.7) îl găsim în 1 Petru 4.10, unde apostolul îi îndeamnă pe credincioși să se slujească unii pe alții cu darurile harului lor, ca buni administratori ai harului felurit al lui Dumnezeu. La fel ca în întreaga epistolă, și aici se face legătura cu Casa lui Dumnezeu. În 1 Petru 2.5, credincioșii sunt comparați cu pietre vii, care sunt zidite împreună pentru a forma o casă duhovnicească, o preoție sfântă. Iar în 1 Petru 4.17, Pavel spune că a venit timpul ca judecata să înceapă de la casa lui Dumnezeu. Ei bine, în această casă a lui Dumnezeu, toți credincioșii sunt „administratori” ai harului felurit al lui Dumnezeu. De fiecare dată când cuvântul „administrator” este folosit în sens figurat, el se referă, așadar, la Casa lui Dumnezeu. Dar aceasta nu este tot. Am văzut că, în același mod, funcțiile sunt în legătură cu Casa lui Dumnezeu, iar acest fapt este confirmat aici, deoarece cele trei pasaje, care vorbesc despre administratori, reflectă, de asemenea, cele trei grupuri de credincioși care existau în biserică în ceea ce privește ordinea din Casa lui Dumnezeu: în primul rând, apostolii ca administratori ai tainelor lui Dumnezeu; în al doilea rând, bătrânii sau supraveghetorii ca administratori ai lui Dumnezeu; și, în al treilea rând, ceilalți credincioși ca administratori ai harului felurit al lui Dumnezeu.

Apostolii sunt administratori ai tainelor, pe care Dumnezeu le-a revelat și pe care ei le-au vestit (1 Corinteni 2.7-13; Efeseni 3.1-7 și Coloseni 1.25-27: „administrare”). În afară de aceasta, împreună cu profeții din Noul Testament, ei au pus temelia Casei lui Dumnezeu (Efeseni 2.19-22). În această casă, bătrânii sunt cei care, în bisericile locale, asigură conducerea și îndrumarea în calitate de „administratori ai casei lui Dumnezeu”. Și, în cele din urmă, toți credincioșii sunt numiți administratori, deoarece fiecare dintre ei a primit un dar al harului cu care să-i slujească pe ceilalți, fie prin cuvânt, fie prin slujire (1 Petru 4.11).

Supraveghetorii erau administratori puși de Dumnezeu, nu de Pavel sau de Tit. Am putea crede că ei erau rânduiți într-un mod complicat: supraveghetorii erau rânduiți de Tit, acesta, la rândul său, primise mandatul de la Pavel, iar acesta fusese, la rândul său, chemat de Dumnezeu să fie apostol. Supraveghetorii trebuiau însă să țină seama de faptul că erau administratori ai lui Dumnezeu. Ei răspundeau direct în fața lui Dumnezeu, pentru că era casa Lui pe care o

Capitolul 1

administrau, nu casa apostolilor, și, de fapt, chiar Duhul Sfânt Însuși îi pusese ca supraveghetori ai turmei (Faptele Apostolilor 20.28).

Nu încăpățânat

În continuare sunt menționate cinci trăsături, pe care un episcop nu ar trebui să le aibă. Prima este: „nu încăpățânat” sau, așa cum se spune literal aici, ca cineva care caută să se mulțumească pe sine însuși, care este plin de propriul „eu” (egoism) și care își prețuiește propriul „eu” mai mult decât pe ceilalți (aroganță) și care, prin urmare, este mereu încăpățânat și preocupat să-și impună propria voință („despot; autoritar”, în 2 Petru 2.10). Cuvântul pare să se refere întotdeauna la cineva care supraevaluează atât de mult o anumită idee la care a ajuns odată, încât nu mai poate fi convins să renunțe la ea. Aceasta este probabil opusul calității pe care ar trebui să o aibă bătrânii conform cu 1 Timotei 3.3 și care poate fi redată prin cuvintele „prietenos” sau „îngăduitor” (care apare și în Tit 3.2 ca o calitate bună a tuturor credincioșilor) și care apare cu același sens în Filipeni 4.5 ca substantiv. Este vorba de deschiderea și bunăvoința care nu ține cu tărie la ce este propriu și nu se ține orbește de propria cale, ci cântăresc cu modestie circumstanțele și scot ce e mai bun din ele; care nu acordă prioritate propriilor idei, ci se întreabă mai întâi care sunt gândurile și interesele celorlalți (compară cu Efeseni 5.21; Filipeni 2.3-5), precum și, mai presus de toate, să cerceteze voia și gândurile lui Dumnezeu. Aceasta trebuie să stea pe primul loc. La urma urmei, am fost aleși pentru ascultarea de Isus Hristos (1 Petru 1.2) și trebuie să supunem orice gând ascultării de Hristos (2 Corinteni 10.5). Niciodată nu trebuie să ne facem voia noastră (și cu atât mai puțin bătrânii), ci să cercetăm mereu care este voia bună, plăcută și desăvârșită a lui Dumnezeu (Romani 12.2; Efeseni 5.17; 6.6; Coloseni 1.9; 4.12; Evrei 10.36; 13.21; 1 Ioan 2.17).

Nu mânios

A doua însușire merge și mai departe: supraveghetorul nu numai că nu trebuia să fie plin de sine, ci era și mai grav dacă nu se putea stăpâni. Cuvântul înseamnă de fapt „ușor de stârnit la mânie” și apare doar aici. Este derivat din verbul „a fi mânios”, pe care îl găsim, printre altele, în Matei 5.22; Efeseni 4.26 (referitor la persoane) și Apocalipsa 11.18 (referitor la națiuni; 12.17 [despre balaur]). Nu era bine ca supraveghetorul să nu aibă control asupra sa și să se înfurie repede, căci cum ar fi putut atunci să-i conducă pe alții? Dimpotrivă, mai ales bătrânii trebuiau să fie capabili să-i readucă pe calea cea bună, în spiritul blândeții, pe cei care căzuseră în vreo greșală (Galateni 6.1), iar ca slujitori ai Domnului, ei nu trebuiau să se certe, ci să fie blânzi față de toți, îngăduitori și să-i mustre cu blândețe pe cei care se împotrivesc (2 Timotei 2.24-25).

Nu dedat la vin

Și următoarea trăsătură („a fi dedat la vin”) implică, la fel ca și caracteristica anterioară, o lipsă de stăpânire de sine, însă într-o formă și mai gravă. Se putea întâmpla ca potențialul supraveghetor nu numai să nu-și poată stăpâni mânia, ci și să aibă un control insuficient asupra anumitor înclinații și poftes. Cuvântul menționat aici, care apare și în 1 Timotei 3.3, înseamnă de fapt „a fi sub influența vinului”, adică pofta de vin este cea care dă naștere pericolului de exces. Aici nici măcar nu se spune că supraveghetorul nu ar trebui să fie un bețiv (Romani 13.13; 1 Corinteni 5.11; 6.10; Galateni 5.21; Efeseni 6.18), ci aici se respinge chiar și o poftă prea mare de alcool. Lucrurile pământești, printre care se numără și vinul, nu sunt în sine greșite, dar nu s-ar potrivi deloc unui supraveghetor să-și pună inima în ele. Este clar că vinul nu este

Capitolul 1

ceva rău, pentru că vinul îi bucură pe Dumnezeu și pe oameni (Judecători 9.13), iar ceea ce-L bucură pe Dumnezeu nu poate fi rău. Cu toate acestea, este de o importanță deosebită faptul că Domnul Isus s-a abținut de la aceste lucruri bune în sine, până când va bea din nou vin pe un pământ răscumpărat și curățit (Matei 26.29). Ca adevărat nazireu (Numeri 6.2-4), El S-a abținut de la „bunătățile pământului”, pentru a fi pe deplin dedicat lui Dumnezeu. La fel, credincioșii sunt chemați să nu caute lucrurile pământești, ci pe cele cerești (Coloseni 3.1-2; Filipeni 3.19-20). Aceasta nu înseamnă că nu avem voie să bem deloc vin (compară cu Coloseni 2.16,20-22; 1 Timotei 5.23). Totuși, dacă inima noastră este captivată de aceste lucruri (1 Corinteni 6.12-13) sau dacă prin ele sunt o poticnire pentru fratele meu (Romani 14.21), trebuie să ne abținem de la ele în primul rând, mai ales cei care ar trebui să fie exemple pentru turmă (1 Petru 5.1-3).

Nu bătaș

Supraveghetorul nu ar trebui să fie nici „bătaș”. Această trăsătură are în comun cu cele două anterioare faptul că toate trei indică o lipsă de stăpânire de sine, această trăsătură fiind probabil cea mai gravă. Este grav când cineva nu știe să-și stăpânească mânia și poftele pământești, dar dacă are și o înclinație spre a lovi, se ajunge la un nivel spiritual foarte scăzut. Întreaga sa activitate este orientată exact în direcția greșită: în loc să-și folosească energia pentru a se stăpâni, o folosește pentru a-i domina pe alții. Cuvântul folosit este derivat din verbul care înseamnă „a lovi” și este menționat și în 1 Timotei 3.3. Se poate spune că cineva a ajuns la un nivel foarte scăzut dacă ajunge să lovească un frate. Desigur, aceasta se referă întotdeauna la lovirea în sens literal, dar chiar și cu cuvinte răutăcioase se poate răni brutal pe cineva.

Nu doritor de câștig josnic

Ultima trăsătură negativă este că supraveghetorul nu trebuie să urmărească câștigul josnic. Expresia „nu doritor de câștig josnic” este în limba greacă *un singur* cuvânt, format din cuvintele pentru „josnic” și „câștig”. Ea apare și în 1 Timotei 3.8 în legătură cu diaconii, în 1 Petru 5.2 în legătură cu bătrânii și, în unele manuscrise, în 1 Timotei 3.3 în legătură cu supraveghetorii. Cuvântul „josnic” nu se referă la modul în care se obține câștigul, ci la câștigul în sine; adică nu este vorba aici despre obținerea unui câștig în mod necinstit (prin camătă sau înșelăciune), ci câștigul pământesc, bănesc, obținut doar de dragul câștigului în sine este calificat drept josnic, indiferent de modul cinstit în care ar fi fost dobândit. Ar fi cu siguranță foarte nepotrivit pentru un supraveghetor să-și exercite slujba cu intenția de a-și îmbunătăți situația financiară. Oricât de cinstit s-ar întâmpla aceasta (prin donații sau remunerație), dacă inima lui era îndreptată spre aceasta, acest câștig era josnic. Același lucru l-am văzut și în cazul „renunțării la vin”: nici vinul, nici răsplata bănească (compară cu Luca 10.7) nu sunt, desigur, greșite în sine; ele nu trebuie însă să-și găsească loc în inima noastră și cu atât mai puțin în inima conducătorilor. Compară și cu 1 Timotei 6.5-10, unde este condamnată iubirea de bani la cei care credeau că evlavie este un mijloc de a obține câștig (bănesc). Pavel a putut spune că ceea ce pentru el era un câștig (același cuvânt ca cel menționat mai sus), l-a considerat o pierdere pentru Hristos (Filipeni 1.21; 3.7).

Ci primitor de oaspeți

Ajungem acum la șapte calități pozitive, un număr complet de calități morale pe care le avea supraveghetorul ideal. Nu era suficient ca la el să *nu* se găsească o serie de lucruri greșite, ci trebuia să dispună și de calități pozitive. Desigur, ar fi frumos ca toți credincioșii să aibă aceste calități, dar bătrânii aveau nevoie de ele în mod deosebit. În primul rând, trebuiau să fie

Capitolul 1

„ospitalieri”. Aceasta este deja ceva ce ar trebui să fie toți credincioșii și la ce suntem și noi îndemnați (Romani 12.13), să o facem fără cârtire (1 Petru 4.9), deoarece unii, prin ospitalitate, fără să știe, au găzduit îngeri (Evrei 13.2). Aceasta ne amintește de Avraam, care ne-a arătat ce înseamnă adevărata ospitalitate: nu este ospitalitatea față de cei pe care îi cunoaștem deja, față de prietenii și membrii familiei noastre, care ne pot invita la rândul lor, astfel încât să primim ceva în schimb (Luca 14.12-14). Ci „ospitalier” înseamnă, de fapt, în textul original, „a iubi pe străini”, a fi buni și cordiali față de cei pe care nu-i cunoaștem, pe care Domnul îi trimite în calea noastră și pentru care trebuie să ne deschidem casele, atât față de necredincioși, cât și, mai ales, față de frații și surorile (necunoscuți). Și aici se aplică principiul că trebuie să facem bine tuturor, dar mai ales celor din casa credinței (Galateni 6.10). Supraveghetorul, care trebuia să-i îndemne pe credincioși în această privință, trebuia să dea el însuși un exemplu, tratându-i cu dragoste pe credincioși nu doar în biserică, ci și în propria sa casă.

Iubitor de binele

Expresia următoare este direct legată de aceasta și, în limba greacă, arată destul de similar cu cea anterioară: „iubind binele” sau, așa cum se poate traduce la fel de bine, „iubind pe cei buni”. Calitatea anterioară se referă la afecțiunea față de străini și, mai ales, față de credincioși, iar calitatea de aici se referă la afecțiunea față de cei buni și, prin urmare, direct față de credincioși. Dar ea merge mai departe: este, de asemenea, iubirea, urmărirea „binelui” (compară cu 1 Petru 3.13; Romani 12.9; Filipeni 4.8), disponibilitatea pentru orice faptă bună (compară cu Tit 3.1), pentru faptele bune, pe care Dumnezeu le-a pregătit dinainte, ca să umblăm în ele (Efeseni 2.10).

Chibzuit

Pentru a putea face aceasta, supraveghetorul trebuie să fie „chibzuit”, ceea ce, la origine, înseamnă literalmente „cu mintea sănătoasă” [compară cu nota la 2 Timotei 1.7], adică să nu fie nechibzuit, să nu se lase purtat repede de tot felul de schimbări de dispoziție și de sentimente, ci să fie echilibrat interior și cumpătat. Dumnezeu ne-a dat un duh al cumpătării (sau al disciplinei [compară cu Schlachter 1951]) (2 Timotei 1.7), printre altele pentru ca să nu mai fim copii, aruncați înapoi și încolo și purtați de orice vânt de învățătură (Efeseni 4.14). Chibzuința este o calitate care ar trebui să-i înobileze pe toți credincioșii, și este de asemenea frapant faptul că această calitate ne apare de încă patru ori în capitolul 2, în legătură cu diferite grupuri de credincioși (Tit 2.2.5-6.12).

Drept

Supraveghetorul trebuia să fie și „drept”. Prin natura lor, toți oamenii sunt nedrepti (Romani 3.4-5,10), dar cei care acceptă Evanghelia mântuirii sunt îndreptățiți de Dumnezeu (Romani 3.22,26,28 etc.). Fiecare credincios este astfel un om drept prin credința sa, ceea ce nu înseamnă însă că trăiește și în practică ca un om drept și că practică dreptatea. Și despre aceasta este vorba aici, la fel ca în Tit 2.12 în ceea ce privește toți credincioșii (așa cum se menționează în Filipeni 4.8). Ioan ne confirmă că această dreptate practică este ea însăși o dovadă că cineva este născut din Dumnezeu (1 Ioan 2.29; 3.7,10). Căci, în cele din urmă, Hristos a purtat păcatele noastre, pentru ca noi, murind față de păcate, să trăim pentru dreptate (1 Petru 2.24); ba chiar trebuie să ne străduim să trăim în dreptate (1 Timotei 6.11; 2 Timotei 2.22). Nu după dreptatea prin care primim pacea cu Dumnezeu – căci aceasta se obține numai prin credință –, ci după dreptatea

Capitolul 1

practică, care trebuie să fie rodul faptului că am devenit drepti (compară cu Filipeni 1.11; Evrei 12.11). Din aceste fapte drepte ale sfinților va fi alcătuită haina miresei în cer (Apocalipsa 19.8).

Sfânt

Următoarea însușire este „sfânt”. Aici nu avem cuvântul obișnuit pentru „sfânt” (*hagios*), care este întotdeauna folosit în sensul de separare, și anume de la rău către Dumnezeu, ci aici este vorba de *hosios*, care înseamnă mai degrabă „pios”, „temător de Dumnezeu”. *Hagios* corespunde cu termenul ebraic *kadoosj* (de exemplu, în: Sfântul lui Israel, Sfânta Sfintelor), iar *hosios* cu *chasic*, care apare frecvent în Psalmi; de exemplu, în Psalmul 16,10 (Sfânt sau prieten [pios]). În Faptele apostolilor 2.27 și 13.35, acest verset a fost tradus în greacă, iar *chasic* este redat prin *hosios*. Ambele cuvinte sunt folosite atât pentru Dumnezeu, cât și pentru om. În primul caz, are sensul de „milostiv”, „îndurător”, iar în al doilea înseamnă „pios”, „sfânt” și se referă la cineva care este subiectul îndurării lui Dumnezeu și, prin urmare, este el însuși milostiv față de ceilalți, precum și pios și devotat față de Dumnezeu. Despre Dumnezeu se spune în Apocalipsa 15.4 și 16.5 că El este *hosios*, despre Hristos pe pământ în Faptele apostolilor 2.27 și 13.35, precum și despre Hristos din cer în Evrei 7.26. Despre bărbați se spune că trebuie să se roage ridicând mâini sfinte (*hosios*) (1 Timotei 2.8).

Cumpătat

Supraveghetorul trebuia să fie „cumpătat”, ceea ce în textul original înseamnă literalmente: „cineva care are stăpânire de sine”; se poate spune: „stăpân pe sine”. Această stăpânire de sine este, în Galateni 5.22, o [manifestare a] roadei Duhului, iar în 2 Petru 1.6 o roadă a cunoașterii (și anume a voinței și gândurilor lui Dumnezeu). Sensul reiese clar și din utilizarea verbului corespunzător în 1 Corinteni 7.9 (cei necăsătoriți, care nu se pot stăpâni) și în 1 Corinteni 9.25 (alergătorul care trebuie să se abțină de la toate pentru a primi premiul). În Faptele apostolilor 24.25, Pavel îi vorbește lui Felix despre dreptate și cumpătare, dreptatea fiind de la Dumnezeu și adăugată omului, iar cumpătarea fiind consecința faptului că această dreptate se realizează practic în cel îndreptățit. Trebuie să aplic cunoașterea lui Dumnezeu și a gândurilor Sale asupra mea și asupra faptelor și comportamentului meu. Această cunoaștere trebuie să-mi controleze căile, astfel încât să merg pe o cale dreaptă, să nu fiu abătut de la ea, ci să-mi țin privirea îndreptată spre Cel mai mare Om al durerii; compară cuvintele apostolului: „Fiți imitatori ai mei, așa cum și eu sunt al lui Hristos” (1 Corinteni 11.1; compară cu 1 Tesaloniceni 1.6).

Ținându-se de Cuvântul adevărat, potrivit învățăturii

Supraveghetorul trebuia, de asemenea, să se țină cu tărie de Cuvântul adevărat. Expresia „Cuvântul adevărat (vrednic de încredere)” este foarte cunoscută în scrisorile pastorale și apare în diverse contexte: în legătură cu Evanghelia, învățătura, speranța și supraveghetorii (1 Timotei 1.15; 3.1; 4.9; 2 Timotei 2.11; Tit 3.8). Cuvântul este vrednic de încredere, deoarece nu este un cuvânt al omului, ci este Cuvântul lui Dumnezeu (1 Tesaloniceni 2.13), care a fost revelat de Dumnezeu, Cel care nu poate minți, prin propovăduirea încredințată în mod special lui Pavel (Tit 1.2-3). La fel de demn de încredere precum este Dumnezeu Însuși, la fel de demn de încredere și, prin urmare, demn de toată acceptarea este Cuvântul Său. De acest Cuvânt trebuia să se țină supraveghetorul, în ciuda tuturor vorbelor palavragiilor și ale amăgitorilor (Tit 1.10). Dacă cineva ar propovădui altceva decât ceea ce au vestit apostolii, ar fi blestemat (Galateni 1.8). Acesta era Cuvântul care era potrivit învățăturii, adică în concordanță cu ceea ce învățase Pavel. Prezbiterul nu trebuia să învețe propriile sale cuvinte, ci să rămână fidel Cuvântului, care

Capitolul 1

este singurul cu adevărat de încredere, deoarece provine de la Dumnezeu și pe care Pavel îl învățase. Deși supraveghetorul era un om cu autoritate, și el se afla totuși sub o autoritate, și anume sub autoritatea Cuvântului lui Dumnezeu propovăduit de apostol. El trebuia doar să transmită ceea ce primise – nu să se prezinte el însuși ca învățător, ci să se comporte cu smerenie ca un ucenic al apostolului.

Cuvântul pentru „învățătură” (*didachè*, tradus de obicei prin „învățătură”) nu este același cu cuvântul „învățătură” din a doua jumătate a versetului 9 (*didaskalia*). *Didachè* apare doar de două ori în scrisorile pastorale (aici și în 2 Timotei 4.2), în timp ce *didaskalia* apare de aproximativ 15 ori. Ambele cuvinte sunt derivate din *didasko* („a învăța pe alții”), de unde provine și cuvântul „didactică”. Ambele substantive pot fi traduse prin „învățătură”, dar *didachè* are de obicei sens pasiv: „ceea ce se învață” (compară cu Matei 7.28; Apocalipsa 2.14-15,24). Uneori are sens activ: „învățătura” (Marcu 4.2; 2 Timotei 4.2). *Didaskalia* are în principal sens activ (1 Timotei 4.13,16; 5.17; 2 Timotei 3.10,16; Tit 2.7), dar uneori și sens pasiv (1 Timotei 1.10; 4.1,6; 6.1,3; 2 Timotei 4.3; Tit 1.9; 2.1,10). În versetul nostru, ambele cuvinte au o semnificație pasivă, astfel încât diferența dintre ele este nesemnificativă. Poate că *didaskalia* are aici o semnificație care tinde ușor spre activ: „Supraveghetorii trebuie să îndemne prin învățătura sănătoasă”, astfel încât există o diferență față de *didachè*: „Cuvântul este în concordanță cu ceea ce se dă ca învățătură.”

Ca să fie capabil să încurajeze prin învățătura sănătoasă

Era necesar să se țină cu tărie de acest cuvânt de încredere, deoarece, astfel, supraveghetorul ar fi fost capabil să îndeplinească două activități care puteau apărea în cadrul supravegherii sale: încurajarea prin învățătura sănătoasă și muștrarea celor care se împotrivesc. Codexul Alexandrinus citește aici din greșeală: „pentru a-i încuraja (mângâia) pe cei care se află în tot felul de necazuri”, probabil din cauza unei confuzii cu 2 Corinteni 1.4. De fapt, aici scrie: „să-i încurajeze în învățătura sănătoasă”. Învățătura este numită aici „sănătoasă”, așa cum se întâmplă adesea în epistolele către Timotei și Tit (compară cu 1 Timotei 1.10; 2 Timotei 4.3; Tit 2.1). De asemenea, întâlnim expresiile „cuvinte sănătoase” (1 Timotei 6.3; 2 Timotei 1.13), „sănătos în credință” (Tit 1.13; 2.2) și cuvântul de bază propriu-zis din Tit 2.8 („un cuvânt sănătos, de necontestat”). Acesta din urmă este cuvântul folosit de obicei în Noul Testament pentru „sănătos”, chiar și pentru bolnavi care au fost vindecați. În alte cazuri, provine de la verbul „a fi sănătos”. În sens figurat, aceasta înseamnă aici că Cuvântul pe care Îl propovăduiau apostolii era curat, fără amestecul unor gânduri străine, omenești, și neinfluențat de palavragi și amăgitori, așa cum existau în Creta. Cu acest Cuvânt sănătos, nealterat, cu această învățătură, trebuia să se facă încurajarea, pentru ca credincioșii să rămână în acest Cuvânt și, astfel, să fie sănătoși și în credință (Tit 1.13; 2.2).

Am văzut deja că aceste cuvinte nu conțineau deloc o „misiune de învățătură” pentru supraveghetori și cu siguranță nu în cadrul străngerii laolaltă ca biserică. Se putea întâmpla ca supraveghetorul să aibă în același timp și darul de învățător, dar acest dar nu avea nicio legătură cu slujba sa. Din 1 Timotei 5.17 putem vedea clar că existau bătrâni care lucrau în cuvânt și învățătură, precum și bătrâni care nu aveau acest dar. Toți bătrânii trebuiau să aibă capacitatea de a învăța pe alții, așa cum spune versetul nostru și 1 Timotei 3.2, dar nu este vorba despre misiunea de a predica în străngerile laolaltă (ceea ce implică darul de învățător), ci doar despre capacitatea (nu ca învățător, ci) ca ucenic, să aprofundeze ceea ce învățase și să transmită altora în cadrul discuțiilor personale în lucrarea de păstorire și al sarcinilor administrative. Capacitatea

Capitolul 1

de a îndemna prin învățatura sănătoasă implică, așadar, următoarele: acolo unde sarcina de păstorire sau cea administrativă a bătrânului o impunea, acesta trebuia să fie capabil să-și transmită experiențele personale de viață, dobândite pe căile lui Dumnezeu, credincioșilor care îi fuseseră încredințați lui și colegilor săi supraveghetori.

Și să-i mustre pe cei împotriviți

Supraveghetorul nu intra însă în contact doar cu credincioși sinceri, ci și cu împotriviți – fie din afară, fie din interior –, care se împotriveau învățaturii sănătoase și negau Cuvântul vrednic de încredere; compară același cuvânt în Faptele apostolilor 13.45; Luca 20.27; Iuda 11 și în alte pasaje. Cuvântul apare și în Tit 2.9. Din aceasta vedem că deja pe atunci existau în creștinătate persoane care se împotriveau adevărului, așa cum le găsim mai ales în a doua epistolă către Timotei (2 Timotei 2.16–3.9). Ce responsabilitate pentru supraveghetori să recunoască prezența acestor oameni și, mai ales, să le contrazică vorbele dăunătoare. Cuvântul pentru „a combate” înseamnă, de fapt: a furniza dovada convingătoare a ceva, în special a vinovăției sau nedreptății cuiva. Găsim această semnificație în mod clar în Ioan 8.46; 16.8; 1 Corinteni 14.24 și Iacov 2.9. Compară, de asemenea, și cu Evrei 11.1 („convingere” sau „dovadă” [vezi nota la Evrei 11.1: „a fi convins”]). Dacă ținem seama de acest sens fundamental, înțelegem mult mai bine și pasajele în care cuvântul este tradus prin „a mustri” („a dovedi vina”): Matei 18.15; Luca 3.19 („a mustri”); Ioan 3.20 („demască”, „condamnă”); Efeseni 5.11,13; 1 Timotei 5.20 („a mustri”); Tit 1.13 („muștră-i aspru”, „demască-i cu asprime”, vezi nota); Tit 2.15 („muștră”); Evrei 12.5; Apocalipsa 3.19 („muștru”) și 2 Timotei 4.2 („muștră”). Dacă aplicăm aceasta versetului nostru, vedem că supraveghetorii trebuiau să fie capabili să demască public minciunile celor care se împotriveau, astfel încât toți credincioșii să le poată recunoaște adevărata natură. Hrisostom scrie: „Cine nu știe cum să se certe cu cei care se opun și nu este capabil să le contrazică argumentele este departe de a îndeplini misiunea de învățător.” Pentru a fi capabili de aceasta, era necesar ca bătrânii să fie sănătoși în credință și în învățatură. Și mai era ceva și mai important: atunci când astfel de învățători rătăcitori au pătruns în mărturia creștină, credincioșii fideli trebuiau să se curățească de astfel de persoane, „să se curățe prin îndepărtare”, pentru a putea fi vase spre onoare, utile stăpânului casei, pregătite pentru orice lucrare bună. Aceasta se găsește în 2 Timotei 2.14-22. Imediat după aceasta se vorbește despre muștrarea cu blândețe a împotrivilor, pentru ca aceștia să se pocăiască (2 Timotei 2.25). Prin urmare, este necesar să-i contrazicem și să-i pedepsim pe cei care se împotrivesc, trebuind să fim foarte vigilenți pentru a rămâne curați în ceea ce privește învățatura falsă. De aceea, este necesar să ne depărtăm personal de astfel de oameni (Romani 16.17-18; 1 Timotei 6.11,20; 2 Timotei 3.5) și, dacă este inevitabil, să renunțăm la orice părtășie cu ei (2 Timotei 2.20-22; 2 Ioan 9-11). Aceasta este valabil mai mult ca oricând în vremurile noastre, când învățatura sănătoasă nu mai este suportată, ci oamenii își dau învățători după propriile pofte, pentru a-și gădila urechile. Și își îndepărtează urechea de la adevăr și se îndreaptă spre basme (2 Timotei 4.3-4). Astăzi este mai necesar ca oricând să cunoaștem Scriptura și cu ea să învățăm pe alții, să contrazicem (același cuvânt ca în versetul nostru, „a dovedi”, compară cu 2 Timotei 3.16), să muștrăm și să învățăm pe alții în dreptate (2 Timotei 3.16).

(b) Avertismente cu privire la falșii învățători (Tit 1.10-16)

Tit 1:10-11: Pentru că sunt mulți nesupuși, palavragii și amăgitori, mai ales cei din circumcizie, cărora trebuie să li se închidă gura; care răstoarnă case întregi, învățând-i pe alții ce nu trebuie, pentru câștig rușinos.

Pentru că sunt mulți nesupuși

Acum se subliniază de ce o autoritate formală în Creta era atât de utilă și de ce supraveghetorii trebuiau să-i poată contrazice pe cei care se împotriveau. Aici se spune „pentru că”: „*Pentru că sunt mulți nesupuși.*” Nu erau acolo doar câțiva agitatori izolați, ci mulți, și nu doar în afara mărturiei creștine, ci chiar în cadrul bisericilor. Era vorba de persoane care fuseseră botezate și mărturiseau că sunt creștini, dar care acum se împotriveau public adevărului, așa cum fusese acesta revelat de Dumnezeu. Ce durere trebuie să fi fost pentru Pavel faptul că astfel de oameni pătrunseseră deja atât de devreme în mărturie. El nu era îngrijorat doar pentru biserici, pentru că erau încă atât de tinere și de neexperimentate și înțelegeau încă prea puțin din adevăr, ci acum și pentru că în mijlocul lor se aflau persoane care amenințau să le distrugă. Aici nu este vorba despre întrebarea dacă aceste persoane erau mântuite sau nu. Acest fapt nu are nicio importanță, pentru că Dumnezeu este Cel care judecă aceasta. Credincioșii aveau de-a face cu manifestarea exterioară a acestor persoane, care, contrar învățăturii, provocau dezbinare și erau prilejuri de poticnire (Romani 16.17-18). Trebuiau să se ferească de ei, deoarece astfel de oameni nu-L slujeau pe Domnul nostru Hristos, ci propria lor poftă, și, prin cuvinte dulci și vorbiri frumoase amăgeau inimile celor fără răutate (compară Romani 16.18 cu Tit 1.11; compară și cu Filipeni 3.17-18). Descrierea acestor persoane se potrivește cu cea a celor care mărturisesc că sunt credincioși în 2 Timotei 3.5-9.

Nesupuși, palavragii și amăgitori

Acești împotriviți sunt descriși în versetul nostru în trei moduri: ca nesupuși, ca palavragii și ca amăgitori.

1. Unii interpretează „nesupuși” în sens atributiv și traduc: „Căci sunt mulți palavragii nesupuși și amăgitori.” Această interpretare este subliniată de faptul că unele manuscrise mai puțin importante introduc între „mulți” și „nesupuși” cuvântul „și”, astfel încât trebuie să citim: „Sunt mulți și palavragii nesupuși și amăgitori.” Am întâlnit deja cuvântul „nesupus” în Tit 1.6. Aici este vorba, așadar, de oameni din biserică care nu s-au supus nici autorității fraților mai în vârstă, nici celei a apostolului Pavel și a trimisului său, Tit, și care, în plus, nu s-au supus Cuvântului lui Dumnezeu, învățăturii sănatoase revelate de Dumnezeu, ci au pus propriile lor gânduri nesănatoase mai presus de aceasta.
2. În al doilea rând, erau palavragii, ceea ce înseamnă literal „vorbitori deșerți”. Este același cuvânt de bază ca și „vorbire deșartă” din 1 Timotei 1.6. Erau oameni elocvenți, care, prin vorbirea lor, îi induceau în eroare pe cei incapabili și neștiutori. Dar oricât de frumos ar fi sunat cuvintele lor – ele erau deșertăciune, goale, lipsite de conținut și serveau doar pentru a ascunde goliciunea acestor vorbitori și pentru a mângâia firea pământească a celorlalți. De fapt, această retorică deșartă este atrăgătoare pentru firea pământească (carne), iar Pavel a avertizat și asupra faptului că va veni o vreme în care oamenii nu vor mai suporta învățătura sănătoasă, ci își vor aduna învățători după

Capitolul 1

propriile poftă, pentru a-și gădila (desfăta) urechile. Mai mult, își vor întoarce urechea de la adevăr și se vor îndrepta spre fabule (2 Timotei 4.3-4). Compară cu Tit 1.13-14.

3. Frații, care nu aveau discernământ spiritual, puteau fi induși în eroare de această vorbărie, și de aceea acești vorbăreți sunt numiți aici, în al treilea rând, amăgitori. Nu erau oameni care credeau sincer că au dreptatea de partea lor, ci, de fapt, escroci care voiau să-i aducă pe credincioși în confuzie prin introducerea unor sisteme dăunătoare. Cuvântul grecesc înseamnă de fapt „a înșela în minte” (apare și în Galateni 6.3), adică a tulbura interior.

Mai ales cei din circumcizie

Acești înșelători proveneau în special din rândul celor tăiați împrejur, adică dintre iudei. Cuvântul „mai ales” îl putem înțelege în două moduri: cantitativ, adică faptul că majoritatea acestor înșelători erau iudei, sau calitativ, adică faptul că cei mai răi dintre acești înșelători erau iudei. „Cei din circumcizie” înseamnă: creștini care erau inițial iudei circumciși (tăiați împrejur). Este o expresie tehnică pe care o întâlnim mai des în Noul Testament pentru a-i desemna pe iudei (Faptele apostolilor 10.45; 11.2; Romani 15.8; Coloseni 4.11; de asemenea în Romani 3.30; 4.9,12; Galateni 2.7-9,12). În Filipeni 3.3, expresia se aplică adevăraților credincioși, întrucât adevărata tăiere împrejur este, în cele din urmă, cea a inimii (compară cu Romani 2.28-29; Coloseni 2.11; Ieremia 4.4; 9.26; Deuteronomul 30.6). Aici, în Epistola către Tit, este vorba despre iudei creștini care nu au fost niciodată pe deplin eliberați de Lege și care încercau să impună creștinilor dintre națiuni un sistem legalist. Pe aceste persoane le-am descris deja în introducerea acestei meditații. Pericolul pe care îl reprezentau acești iudaizanti era că, în vorbele lor înșelătoare, făceau apel la caracterul rău al cretanilor (Tit 1.12). Nimic nu seduce mai mult lumea religioasă decât un sistem legalist, care se bazează pe capacitatea omului de a-și fi pe plac lui Dumnezeu, dar care, de fapt, nu face decât să scoată la iveală natura sa stricăță. Cu cât caracterul este mai rău și cu cât cunoașterea de sine este mai redusă, cu atât mai ușor pătrunde un astfel de sistem. Toate marile confesiuni religioase ale lumii sunt caracterizate de acest fapt, la fel ca și Biserica Romano-Catolică, multe secte, bisericile moderne și liberale și, într-o anumită măsură, chiar și calvinismul extrem. Doar bisericile evanghelice care s-au păstrat curate (câte dintre ele mai există oare?) reprezintă o excepție în acest sens.

Cărora trebuie să li se închidă gura

La fel ca în Faptele apostolilor și, printre altele, în Epistola către Galateni, și creștinii de origine iudaică din Creta se simțeau superiori celorlalți credincioși, deoarece cunoșteau Legea, erau circumciși și, spre deosebire de ceilalți, respectau Legea. Acum doreau să le impună aceste lucruri și celorlalți, pentru a-i prinde astfel în sistemul lor și a câștiga influență asupra lor. Erau ca fariseii, care puneau pe oameni poveri grele, dar ei înșiși nu voiau să le miște nici cu degetul (Matei 23.4). Era, în general, un rău grav în rândul iudeilor faptul că se credeau că trebuie să se ridice ca conducători ai popoarelor oarbe, ca lumină pentru cei aflați în întuneric, ca educatori ai celor neînțelepți, ca învățători ai celor imaturi, fără să înțeleagă că ei înșiși nu erau altceva decât conducători orbi, întunecați, neînțelegători și imaturi (Romani 2.17-24; Matei 15.14). Cât de grav era acest fapt atunci când era vorba de iudei care mărturisiseră că au devenit creștini! Acestor oameni trebuia să li se astupe gura – am spune noi: trebuia să le impunem tăcerea. Literalmente, aici se spune: a pune ceva pe gură, adică a pune un frâu sau o botniță (prin urmare, nu este același lucru ca în Romani 3.19, unde se spune literalmente: a astupa gura, a închide-o), ceea ce implică de fapt ideea de a impune tăcerea.

Capitolul 1

Aceasta se întâmplă în două moduri: în primul rând, prin autoritatea formală a lui Tit și a supraveghetorilor și, în al doilea rând, prin faptul că acestor împotriviitori trebuia să li se astupe gura în public, prin combaterea vorbelor lor goale cu ajutorul Scripturii și al noilor adevăruri revelate (Tit 1.9,13). Față de astfel de persoane nu trebuia să existe nicio îngăduință, deoarece era vorba de gloria lui Dumnezeu și de binele Bisericii. Este complet deplasat să spunem că trebuie să-i iubim pe astfel de oameni, dacă prin aceasta înțelegem că trebuie să le suportăm învățăturile. Dacă îi iubim cu adevărat pe acești oameni care mărturisesc că sunt frați, trebuie să ne arătăm iubirea într-un mod asemănător unui tată care își iubește copiii, și anume prin a-i disciplina, pentru ca astfel să se pocăiască (compară același principiu într-un alt caz în 1 Corinteni 5.5 și 2 Corinteni 2.5-9; compară și cu 1 Timotei 1.20 și 2 Timotei 2.25-26). Trebuie să-i iubim pe frați, dar să urâm faptele lor (și pe ale noastre) greșite. Dragostea nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr (1 Corinteni 13.6). Aceasta este dragostea lui Dumnezeu: să ținem poruncile Lui (1 Ioan 5.2-3). Aceasta ne determină atitudinea față de frații noștri în Hristos. Înțelepciunea care vine de sus este mai întâi curată, apoi pașnică (Iacov 3.17). În ceea ce privește aceste lucruri, trebuie să ne străduim în special după dreptate și credință, iar abia apoi după dragoste și pace (2 Timotei 2.22). Desigur, trebuie să fim blânzi când îi muștrăm pe împotriviitori, dar aceasta este menționat abia după ce s-a arătat că trebuie să ne curățim de vasele spre dezonoare (2 Timotei 2.19-26).

Răstoarnă case întregi

Mai mult decât aceste persoane, trebuie să iubim întreaga biserică, deoarece ea este vătămată de învățătura lor. În cele din urmă, ei răstoarnă case întregi, învățând lucruri care nu se cuvin. Ei răstoarnă credința unor familii întregi (compară același cuvânt în 2 Timotei 2.18 și în sens literal în Ioan 2.15), adică, distrug aceste familii, semănând tulburare în ceea ce privește învățătura sănătoasă. Ei tulbură case întregi și conduc familiile spre îndoială și dezbinare. Desigur, este vorba aici de familii care, din lipsă de viață duhovnicească, de cunoaștere, de incapacitate și poate din cauza asemănării cu lumea, nu mai erau deja solide. Căci un fir roșu străbate Scriptura, și anume că o abatere de la învățătură este posibilă numai după ce s-a abătut din punct de vedere moral, adică o erezie are întotdeauna la bază o abatere morală. Din 1 Timotei 1.18-19 vedem clar că, dacă cineva naufragiază în ceea ce privește *credința* (cu articol, adică în raport cu tezaurul credinței, adevărul), aceasta se datorează faptului că acea persoană a respins credința (fără articol, adică credința practică) și o conștiință curată.

Din versetul nostru reiese din nou marea responsabilitate a capului familiei. Dacă un tată este necredincios (infidel) în lucrurile duhovnicești și față de adevăr, trebuie să se aștepte ca și copiii săi să fie la fel. Când se spune aici că sunt răsturnate case întregi, devine clar că aceasta se datorează în mare parte capului familiei. În studiul despre Tit 1.6 am văzut că voia Domnului este ca cineva să fie mântuit împreună cu toată casa sa. Cu regret, însă, se întâmplă de obicei ca omul să se piardă împreună cu toată casa sa (compară cu Numeri 16.27,30; Iosua 7.24), dar este un mare har când cineva, ca fiu al unei familii necredincioase, devine mântuit (Numeri 26.11). La fel cum se putea cere supraveghetorilor ca copiii lor să fie credincioși, asupra bătrânilor nespirtuali apasă întreaga responsabilitate atunci când copiii se pierd din cauza abaterilor lor.

Învățându-i pe alții ce nu trebuie, pentru câștig rușinos

Împotriviitorii învățau pe alții lucruri care nu se cuveneau să fie învățate, deoarece contraveneau învățăturii sănatoase a lui Dumnezeu. Prin vorbăria lor, ei i-au făcut pe mulți credincioși la fel de nesănătoși și întinați cum erau ei înșiși (compară cu Tit 1.13-16). Ei se deosebeau destul de

Capitolul 1

mult de supraveghetori, care nu urmăreau câștiguri rușinoase și îndemnau prin învățătura sănătoasă. Dar acestor escroci le păsa doar de câștiguri rușinoase, în timp ce debitau vorbărie nesănătoasă. Nu numai că ceea ce spuneau era greșit, ci și motivul pentru care o spuneau. Motivațiile lor erau stricate. S-ar fi putut crede, poate, că acești învățători rătăciți credeau chiar ei în vorbele lor nesănătoase, dar lăcomia rușinoasă după bani, care îi împingea, arată că erau înșelători necinstiți (Tit 1.10). Credincioșii sinceri nu aleargă niciodată după bani. Avraam a refuzat să accepte darurile lumii, pentru ca nimeni să nu poată spune că el l-a îmbogățit pe Avraam (Geneza 14.21-24). Petru a respins mita lui Simon, care credea că poate cumpăra darul lui Dumnezeu cu bani (Faptele apostolilor 8.18-20). Pavel nu a acceptat bani de la aproape nicio biserică – deși avea dreptul să o facă –, pentru a fi liber față de ei (1 Corinteni 9; Filipeni 4; 1 Tesaloniceni 2).

Tit 1,12-14: Unul dintre ei, un profet de al lor, a spus: „Cretanii sunt întotdeauna mincinoși, fiare rele, pânțe leneșe”. Mărturia aceasta este adevărată; motiv pentru care muștră-i aspru, ca să fie sănătoși în credință, să nu ia seama la mituri iudaice și la porunci ale oamenilor care se abat de la adevăr.

Unul dintre ei, un profet de al lor, a spus

Împotrivorii (dintre care iudeii erau considerați cei mai răi) nu erau doar stricați în sine, ci găseau, în plus, un ecou dăunător în caracterul popular rău al cretanilor, care, cu regret, nu era întotdeauna înăbușit nici măcar în rândul cretanilor credincioși. Faptul că acești cretani prezentau din fire trăsături de caracter negative nu era o afirmație a lui Pavel, ci a fost confirmat chiar de propriul lor profet. Acesta nu era un profet al lui Dumnezeu, ci era recunoscut ca profet de către compatrioții săi și, ca atare, era demn de încredere și investit cu autoritate în ochii lor. El era unul „dintre ei”, și anume unul dintre cei mulți menționați în Tit 1.10, în măsura în care nu era vorba de iudei, ci de cretani adevărați. Acest profet era Epimenide, care a trăit în Creta în jurul anului 600 î.Hr., adică în vremea lui Nabucodonosor. Locuia în Phaestus (conform altor surse, în Knossos) pe insula Creta. Se pare că fusese trimis de atenieni pentru a efectua curățirea acestei cetăți. El provenea, așadar, din Atena, unde se pare că fusese cel care îi sfătuisese pe atenieni să construiască altarul pentru Dumnezeul necunoscut (Faptele apostolilor 17.23). Și Cicero și Apuleius îl numesc profet. În plus, a fost filosof și om de stat, precum și un poet etic. Strofa citată este un hexamtru din ceea ce este probabil singurul fragment rămas. Filosofile sale etice îl plasează în rândul moraliștilor păgâni, care sunt condamnați în Romani 2.1-16. Pavel citează frecvent strofe ale unor poeți păgâni antici, precum Aratus în Faptele apostolilor 17.28 și Menander în 1 Corinteni 15.33.

Cretanii [sunt] întotdeauna mincinoși, fiare rele, pânțe leneșe

Descrierea pe care Epimenide o făcea despre compatrioții săi nu era tocmai blândă. În primul rând, el spune despre ei că sunt întotdeauna mincinoși. Această înclinație spre minciună a cretanilor era, într-adevăr, proverbială în Antichitate. Cretanii, capadocienii și cilicianii (trei denumiri care încep cu litera C în limba greacă) erau considerați cele mai rele și mai stricate popoare din întreaga Antichitate greacă. Chiar și Livius și Plutarh au dat o mărturie proastă despre cretani. Pe atunci exista chiar și un verb *krêtizo*, care înseamnă literalmente: „a se comporta ca un cretan”, adică „a minți”.⁴ Primele trei cuvinte ale strofei lui Epimenide

⁴ Nota traducătorului: Comparabil cu cuvântul german „türken”, care înseamnă „a falsifica” sau „a simula”.

Capitolul 1

(„cretanii sunt întotdeauna mincinoși”) apar și la Callimachus în *Imnul lui Zeus*. Mai departe, cretanii sunt numiți „fiare rele”. O „fiară” este un animal sălbatic (compară de exemplu cu Marcu 1.13), ceea ce este întărit aici prin calificativul „rău”. Profetul îi numește astfel din cauza lipsei lor de sensibilitate față de ordine și autoritate, precum și din cauza firii lor certărețe și necioplite. În alt loc, Epimenide scrie: „Absența animalelor sălbatice din Creta este compensată de locuitorii săi umani.” În afară de aceasta, ei sunt „pântece leneș”, cuvântul „pântece” fiind o aluzie la un mâncăcios lacom (compară cu Romani 16.18; Filipeni 3.19). „Lenes” înseamnă de fapt „inactiv” (compară cu Matei 20.3,6; 1 Timotei 5.13) sau chiar „leneș” (2 Petru 1.8). În sens figurat, este folosit în Matei 12.36 și în Iacov 2.20. Deși mulți cretani ajunseseră la credință, ei aveau încă în ei, ca toți credincioșii, firea pământească (carnea), din care făceau parte și aceste trăsături negative ale poporului. Dacă nu-și omorau mădularele care sunt pe pământ (Coloseni 3.5-11) și nu se considerau morți față de păcat (Romani 6.11), se expuneau unui mare pericol de a se lăsa pradă acestor trăsături greșite, devenind astfel o pradă ușoară pentru falșii ademenitori, care, la rândul lor, erau mincinoși („înșelători”, Tit 1.10), fiare („nesupuși”, Tit 1.10) și pântece („câștig rușinos”, Tit 1.11).

Mărturia aceasta este adevărată; motiv pentru care mustră-i aspru, ca să fie sănătoși în credință

Mărturia lui Epimenide era adevărată. Deși nu era un profet al lui Dumnezeu, Dumnezeu i-a recunoscut mărturia. Și „de aceea” era necesar ca Tit să-i mustre aspru. Acest cuvânt „a mustra” (prezent și în Tit 2.15) este același cu „a mustra” din Tit 1.9. Eu am tradus: „a pedepsi aspru”, ceea ce înseamnă literal „a tăia” – cu alte cuvinte: brusc, prompt, rupt. Compară cu „asprime” din Romani 11.22 și din 2 Corinteni 13.10. Cuvântul amintește de munca unui chirurg care „taie” țesutul malign. Astfel, prin mustrarea sa, Tit a trebuit să „taie radical” (2 Timotei 2.16-18). Această misiune era atât de importantă, încât nu a fost încredințată bătrânilor, ci direct lui Tit. Într-adevăr, de demascarea acestor amăgitori depindea binele bisericii. Acest rău trebuia combătut cu cele mai puternice mijloace, pentru ca el să nu se mai poată răspândi printre credincioși. „Puțin aluat dospește toată plămădeala” (Galateni 5.9; 1 Corinteni 5.6-7). Desigur, împotrivorii trebuiau muștrați cu blândețe, pentru că era posibil ca Dumnezeu să le dea pocăință pentru a cunoaște adevărul (2 Timotei 2.25). Totuși, dragostea față de Domnul și față de Biserică trebuia să fie pe primul loc, motiv pentru care mustrarea trebuia să fie severă. Pe de altă parte, scopul trebuia să fie întotdeauna acela de a-l câștiga pe celălalt, „ca să fie sănătos în credință”. Scopul oricărei măsuri disciplinare din partea bisericii trebuie să fie, în primul rând, menținerea sfințeniei mesei Domnului și, în al doilea rând, câștigarea celui rătăcit (compară cu 1 Corinteni 5.5; 2 Corinteni 2.5-11; Galateni 6.1; 2 Tesaloniceni 3.14-15; Iacov 5.19-20), pentru ca acesta să recunoască adevărul și să fie sănătos în credință. Cuvântul „credință” este însoțit aici de articol, ceea ce înseamnă că este vorba despre ceea ce se crede: despre adevărul credinței. Latura pozitivă constă în întoarcerea la adevăr, iar latura negativă în renunțarea la minciuni (basmelor iudaice și poruncile omenești).

Să nu ia seama la mituri iudaice

Teologia iudaică a constatat, timp de secole (și, de fapt, până astăzi, atâta timp cât acoperământul zace peste inima lor, 2 Corinteni 3.14-16) tocmai din aceste două elemente menționate în versetul 14. În primul rând, din „mituri iudaice”, adică din fanteziile iudaice și din înfrumusețările aduse istoriei Vechiului Testament. Pavel compară aceste „basmе alcătuite iscusit” (compară cu 2 Petru 1.16) cu miturile lumești și băbești (1 Timotei 4.7) și îl avertizează

Capitolul 1

și pe Timotei în privința lor. Printre aceste născociri iudaice se numără și „genealogiile fără sfârșit” (1 Timotei 1.4), care nu sunt genealogiile biblice precum cele din 1. Cronici 1-8, care fac parte din Cuvântul inspirat al lui Dumnezeu. În schimb, aici este vorba de fantezii privind originea ființelor spirituale, precum îngerii și demonii, o amestecare puternică între superstițiile iudaice și filosofia păgână (doctrina emanației, care susține că toate lucrurile au provenit dintr-o singură sursă, Divinitatea), care a dus mai târziu la Cabala, misticismul secret al iudeilor din Evul Mediu. Cuvântul „registru genealogic” este oarecum derutant. Literalmente înseamnă „genealogie”, adică cunoașterea originii, a descendenței.

Și la porunci ale oamenilor care se abat de la adevăr

Al doilea element constă în porunci ale oamenilor care se abat de la adevăr, prin urmare se referă la iudeii neconvertiți. Așa cum fabulele constituie un contrast față de adevăr, tot așa poruncile omenești se opun celor date de Dumnezeu. Vechiul Testament este plin de porunci, dar acestea sunt porunci care au fost date de Dumnezeu. Cu toate acestea, cărturarii iudei s-au concentrat pe detalierea și împodobirea acestor porunci și, mai ales, pe adăugarea multor porunci noi. Ei s-au așezat pe scaunul lui Moise și au pus pe umerii oamenilor poveri grele și greu de purtat (compară cu Marcu 2.24; 3.2; 7.2), dar ei înșiși nu voiau să le miște nici măcar cu degetul (Matei 23.2-4). Deja în Vechiul Testament, Dumnezeu îi avertizase cu privire la aceste porunci omenești (Isaia 29.13; Marcu 7.7), căci, în timp ce renunțau la porunca lui Dumnezeu, ei respectau tradițiile omenești (Marcu 7.5-13). Compară și cu Coloseni 2.16,20-23 și 1 Timotei 4.1-3.

Aceste fantezii și tradiții false reprezentau un mare pericol în creștinătate. Poruncile și instituțiile omenești izvorăsc din firea pământească (carne), care nu recunoaște nici stricăciunea totală a omului natural, nici harul lui Dumnezeu față de păcătos. Ele puneau omul în centrul atenției și îi insuflau ideea că, prin respectarea poruncilor, ar putea moșteni mântuirea. Dacă aceste îndemnuri și învățături proveneau chiar de la cei care aveau o aparență de evlavie, dar care, în realitate, se abătuseră de la adevăr, atunci ele reprezentau o amenințare serioasă pentru credincioși. În ultima sa epistolă, Pavel a avertizat cu privire la o vreme în care oamenii nu vor mai suporta învățătura sănătoasă, ci își vor strânge o mulțime de învățători după propriile pofte, pentru a-și desfăta urechile. Ei își vor întoarce urechile de la adevăr și se vor îndrepta spre basme (2 Timotei 4.3-4). Cu regret, în multe biserici, instituțiile omenești au ocupat, într-adevăr, pe nedrept un loc important, în timp ce, în special în Biserica Romano-Catolică, tradițiile (basmelor) joacă un rol important, lucru la care se referă în special 1 Timotei 4.1-3.

Tit 1.15-16: Toate sunt curate pentru cei curați; dar, pentru cei necurați și necredincioși, nimic nu este curat, ci și mintea lor și conștiința le sunt necurate. Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu*, dar prin fapte Îl tăgăduiesc, fiind urâcioși și nesupuși și găsiți nevrednici pentru orice faptă bună.

Toate sunt curate pentru cei curați

Cât de nespus de înșelătoare este inima omului (Ieremia 17.9)! Pentru firea pământească (carne) este mult mai ușor să stabilească porunci exterioare, care se pot împlini, decât să năzuiești după o inimă curată. Și chiar dacă Dumnezeu spune atunci (ca aici) că, pentru cel care este curat în interior, nu există lucruri care să-l facă pe cel care le folosește necurat conform legilor ceremoniale, omul răstălmăcește un astfel de cuvânt spre propria sa pierzare, concluzionând că totul îi este permis, deoarece nicio faptă greșită nu l-ar putea pângări. Prin aceasta, însă, el nu

Capitolul 1

face decât să arate cât de mult îi este deja murdărită conștiința! Nu, în creștinism nimic nu este exterior: nici porunci, nici ritualuri și ceremonii, nici fast exterior, nimic din ceea ce se vede cu ochii (2 Corinteni 10.7). Doar Botezul și Cina Domnului sunt simboluri exterioare, care vorbesc însă despre lucruri interioare. Dumnezeu dorește realitate, El dorește adevăr în omul dinăuntru (Psalmul 51.6). Domnul privește inima (1 Samuel 16.7). La El nu contează în primul rând poziția pe care o ocupă cineva (deși El îl judecă pe fiecare după poziția pe care o ocupă și pe care o invocă), ci ceea ce se află în inimă. Pavel arată aceasta foarte clar, de exemplu, referindu-se la poziția iudeilor (Romani 2.17–3.20). Este vorba despre starea spirituală interioară. Omul nu devine curat prin respectarea legilor ceremoniale, pe care amăgitorii iudei doreau să le impună, adică nu pe baza faptelor Legii (Romani 3.20,27–28; Galateni 2.16,21; 3.2,5,11; 5.3–4; Filipeni 3.9), ci prin credința în Hristos, care ne-a spălat prin apa Cuvântului (1 Corinteni 6.11; Efeseni 5.26; Evrei 10.22). Prin această spălare – și numai prin ea –, care se realizează prin puterea sângelui Său (Evrei 9.14; 1 Ioan 1.7; Apocalipsa 1.5; 7.14), omul poate deveni cu adevărat curat (compară mai departe cu Ioan 3.5; 13.10; 15.3; 1 Petru 1.22–23; Iacov 1.18 și Tit 3.5).

Credinciosul nu mai este sub Lege (Romani 6.14; 7.4; 1 Corinteni 9.20; Galateni 5.18), căci aceasta este în sine imperfectă și nu aduce decât mânie, moarte, osândă și blestem. Noi am murit față de Lege (Romani 7.4,6; Galateni 2.19) și, prin urmare, eliberați de ea (Romani 7.6; 8.2; Galateni 3.13; 4.5). Hristos a devenit acum norma vieții noastre (compară cu Galateni 3.24–27), iar ceea ce este adevărat în El este adevărat și în noi (1 Ioan 2.8; compară cu 1 Ioan 3.3; 4.17). Ar fi putut oare El să devină necurat când a mâncat cu picioarele nespălate (Luca 7.44), când a atins un lepros (Matei 8.3) sau un mort (Marcu 5.41)? La fel de imposibil este ca un credincios să fie întinat de anumite alimente (de exemplu, carnea de porc) sau de anumite comportamente (de exemplu, mâncarea din vase nespălate). O întinare ceremonială exterioară nu-i poate răpi curăția interioară. Domnul Însuși spune aceasta în mod clar: „Nu este nimic din afara omului care, intrând în el, să-l poată întina; ci acelea care ies din el sunt cele care-l întinează pe om” (Marcu 7.15; compară cu Matei 15.10–20; Luca 6.40–45; 11.34–44). Iar lui Petru i s-a spus: „Ce a curățat Dumnezeu, tu să nu numești întinat” (Faptele apostolilor 10.15).

Faptul că credincioșii au fost eliberați de Lege se referă în primul rând la cele zece porunci, care serveau la cunoașterea păcatului și la înmulțirea lui (Romani 5.13,20; 7.7–8.13; Galateni 3.19; 1 Timotei 1.8–9). Dar, conform hotărârii din Faptele apostolilor 15, credinciosul este eliberat și de toate legile ceremoniale care se aplicau în Israel. Singurele excepții sunt acelea conform cărora credinciosul trebuie să se ferească de necurățiile idolilor, de curvie, de animalele sugrumate și de sânge (Faptele apostolilor 15.20), dar nici acestea nu sunt porunci specifice pentru Israel, ci sunt principii general valabile ale ordinii creației lui Dumnezeu. Obiceiurile ceremoniale sunt inutile acolo unde se cunoaște realitatea (Coloseni 2.16–17.20–23). Legea a fost doar o umbră (Evrei 10.1), dar realitatea este Hristos.

Nu trebuie să se abuzeze de text! Aici nu se spune că totul este curat, tot ceea ce conform părerii celui curat este curat, ci că este curat *pentru* cel curat; aici se referă la folosirea însăși. Aceasta înseamnă: în sine nu există anumite lucruri care să-i întineze pe credincioși conform anumitor legi, ceea ce însă nu înseamnă deloc că am putea folosi orice! Nu trebuie să folosim libertatea noastră ca prilej pentru satisfacerea poftelor cărnii (Galateni 5.13), pentru că noi nu avem libertatea ca să o folosim drept pretext pentru răutate, ci ca robi ai lui Dumnezeu (1 Petru 2.16)! Aceasta face toată diferența. Cel curat se bucură exclusiv de ceea ce este curat și, deși toate lucrurile sunt curate în sine, el va face uz de ele doar atunci când este util și ziditor (1 Corinteni

Capitolul 1

10.23), fără a fi o piatră de poticnire pentru fratele său (Romani 14.14-21!), din credință (Romani 14.23) și, mai presus de toate, spre gloria lui Dumnezeu (Romani 14.6-8; 1 Corinteni 10.31; Coloseni 3.23-24). Așadar, deși în sine nimic nu este necurat, dacă este folosit în mod greșit (și anume atunci când Domnul nu dorește aceasta), ceea ce rezultă dintr-o stare spirituală greșită, poate deveni păcat pentru noi.

Dar, pentru cei necurați și necredincioși, nimic nu este curat

În cazul celor necurați și necredincioși (ceea ce se referă aici în special la ademenitorii iudei), totul este pe dos. Cel necurat înlocuiește curăția interioară a inimii (care singură face toate lucrurile curate) cu prescripții privind comportamentul său exterior. Ba chiar o face cu plăcere, căci, numind anumite lucruri din afara sa necurate, poate uita propria sa necurăție interioară. Hrisostom a scris: „Când sufletul este necurat, el gândește că totul este necurat.” Dar nu-i folosește cu nimic celui necurat să se înșele pe sine și pe alții. El este complet necurat în interior, astfel încât chiar și ceea ce este curat conform legilor ceremoniale devine necurat prin el. Gura lui necurată, care rostește cuvinte rele (Romani 3.10-18; Iacov 3.10-12), face necurate chiar și mâncărurile curate (compară cu Matei 15.18-20). Pentru el, nimic nu este curat. Nu are de ce să se abțină, pentru că nu devine mai necurat dacă trăiește după principiul său de viață – și anume, să încalce Legea –, deoarece tot ceea ce face sau gândește este necurat, deși își închipuie că-I place lui Dumnezeu prin respectarea anumitor ceremonii (Luca 11.39-44). Tot ceea ce pare încă frumos la el este o urâciune în ochii lui Dumnezeu (Proverbe 15.8; 21.4). Chiar și ceea ce este mai nobil în el, mintea și conștiința sa, este pângărit.

Ci și mintea lor și conștiința le sunt necurate

Cuvântul pentru „minte” (*noes*) este tradus astfel atunci când exprimă „cunoaștere” și „înțelegere” (de exemplu Luca 24.45: „înțelegere”), dar este redat prin „minte” atunci când exprimă decizii sau intenții (de exemplu, 1 Corinteni 2.16) și prin „felul de gândire” atunci când trebuie să exprime simțul moral (de exemplu, Romani 14.5; în ediția CSV redat și aici cu „minte”; tradus prin „duhul minții; gândire” în Efeseni 4.23; 2 Tesaloniceni 2.2; 1 Timotei 6.5; 2 Timotei 3.8; Tit 1.15). Ca parte a celui necredincios, aceasta este întotdeauna întunecată și stricată (Coloseni 2.18; 2 Timotei 3.8; Romani 1.28; Efeseni 4.17; 1 Timotei 6.5) și, prin urmare, trebuie reînnoită (Romani 12.2; Efeseni 4.23). Conștiința (*suneidèsis*, literalmente „cunoaștere comună”) este aceea care „știe” și distinge care sunt motivațiile omului, precum și cea care judecă ceea ce face și gândește el (compară cu Romani 2.15). Dar tocmai despre cei care se ocupă (ca în cazul de față) cu învățături rătăcite și impun altora porunci se spune că conștiința lor este însemnată cu un fier înroșit (1 Timotei 4.2). Ea trebuie curățată (Evrei 9.14; 10.22). Mai ales în epistolele pastorale se face referire la o conștiință bună și curată (1 Timotei 1.5,19; 3.9; 2 Timotei 1.3).

Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu*

Ce este grav este că ei impun altora porunci, deși ei înșiși sunt complet necurați (compară cu Matei 23.4; Luca 11.46), dar se prezintă, în aparență, ca fiind evlavioși. Ei pretind că Îl cunosc pe Dumnezeu (aici fără articol, ceea ce exprimă esența, caracterul lui Dumnezeu) (*oida* = „a cunoaște cu înțelegere”, „a înțelege”), dar Îl neagă cu (sau: prin) faptele lor. Ce contrast: să pretinzi cu cuvintele că o cunoști (recunoști) pe aceeași Persoană, iar prin fapte să-L negi (să-L ignori). Aceștia sunt oamenii care au o formă de evlavie, dar îi neagă puterea (2 Timotei 3.5). Mai ales în zilele de pe urmă (adică ale noastre) vor fi mulți astfel de oameni (2 Timotei 3.1),

Capitolul 1

dar chiar și pe atunci taina fărădelegii era deja la lucru (2 Tesaloniceni 2.7). Ei pretind că Îl cunosc pe Dumnezeu – într-un anumit sens, Îl cunosc pe Dumnezeu, așa cum toate popoarele Îl cunosc într-un anumit sens (Romani 1.21) –, dar atunci este vorba de *ginosko*, „a cunoaște”; „a afla”; adică prin lucrările lui Dumnezeu în creație (Romani 1.20) și prin tradițiile răspândite printre urmașii lui Noe. Prin aceasta, niciun om nu se poate sustrage conștientizării că Dumnezeu există, adică există ca Persoană (de aceea în Romani 1.21 cuvântul „Dumnezeu” este însoțit de articolul hotărât). Dar când vine vorba de a avea cunoaștere și înțelegere cu privire la esența lui Dumnezeu (aici apare *oida* și „Dumnezeu” fără articol), se aplică faptul că popoarele păgâne nu-L „cunosc” pe Dumnezeu (Galateni 4.8; 2 Tesaloniceni 1.8), deoarece caracterul lui Dumnezeu poate fi înțeles, în primul rând, doar printr-o revelație deosebită (care provine de la Dumnezeu) și, în al doilea rând, prin acceptarea Evangheliei (aceasta este partea noastră), astfel încât să primească Duhul Sfânt.

Dar prin faptele Îl tăgăduiesc

Înșelătorii din versetul nostru pretind acum că înțeleg esența lui Dumnezeu, dar arată prin faptele lor rele (compară cu Tit 1.10-11) că nu au absolut nicio înțelegere despre cine este Dumnezeu. Acestor făcători de fărădelege, Domnul va trebui să le spună odată: „Nu v-am cunoscut niciodată” (Matei 7.23; *ginosko*, adică: „Nu am intrat niciodată în legătură cu voi”), și: „Nu vă cunosc” (Matei 25.12; *oida*, adică: „Nu știu cine sunteți, vă aflați în afara câmpului meu vizual”). Ei sunt „abominabili”, termen tradus de obicei prin „îngrozitori”. Sunt oameni care fac ceea ce este o urâciune în ochii lui Dumnezeu (compară cu Iov 15.16; Psalmul 14.1,3; Luca 16.15; Apocalipsa 21.8,27). În afară de aceasta, ei sunt neascultători (compară cu Tit 3.3), ceea ce corespunde termenului „nesupuși” din Tit 1.10. Ioan spune clar: dacă cineva spune despre Dumnezeu: „Îl cunosc” (*ginosko*), dar nu păzește poruncile Lui, este un mincinos și în el nu este adevărul (1 Ioan 2.3-6).

Sunt urâcioși și nesupuși

Mărturisirea unui om nu are nicio valoare dacă nu este susținută de fapte bune. Dumnezeu dorește adevărul în omul dinăuntru. Pentru El, o minte reînnoită produce plăcere pentru ceea ce este bun, precum și o aversiune față de rău, în timp ce dintr-o inimă necurățită și stricăță pot ieși doar fapte rele sau, cel mult, fapte moarte (Evrei 6.1; 9.14). Cum ar putea, de exemplu, o persoană să fie vreodată admisă la Masa Domnului pe baza propriei sale mărturisiri, fără ca această mărturisire să fie verificată prin căutarea roadelor demne de pocăință (Matei 3.8)? Căci după roade se cunoaște pomul. Omul bun scoate lucruri bune din comoara sa bună, iar cel rău scoate contrariul (Matei 12.33-35). Nu se culeg smochine din spini, nici nu se culeg struguri dintr-un tufiș de spini (Luca 6.43-45). Credința în sine, dacă nu are fapte, este moartă (Iacov 2.17-18). Curge oare din același izvor atât apă dulce, cât și apă sărată? Poate oare un smochin să dea măslina sau o viță de vie să dea smochine? La fel de puțin poate un izvor sărat să dea apă dulce. De aceea, lăsați pe cel înțelept să-și arate faptele printr-o viață bună (Iacov 3.11-13). Dar la aceste persoane abominabile nu lipsesc doar faptele, ci ele nici măcar nu sunt capabile de vreo faptă bună, respectiv sunt „dezaprobați” în orice faptă bună – așa cum este tradus de obicei acest cuvânt folosit adesea de Pavel. Este opusul cuvântului înrudit „aprobat” (compară cu 2 Corinteni 13.5-7). Este vorba despre cei care se opun adevărului (compară cu Tit 1.14), oameni cu mintea stricăță (compară cu Tit 1.15) și, în ceea ce privește credința, dezaprobați (compară cu Tit 1.13,16; 2 Timotei 3.8). Chiar și pe vremea lui Ezechiel existau oameni care se prezentau ca fiind evlavioși, prefăcându-se că sunt interesați de Cuvântul Domnului, dar care

Capitolul 1

nu acționau în conformitate cu acesta. În gura lor se aflau cuvinte plăcute, dar inima lor urmărea răutatea (Ezechiel 33.30-33).

Și nevrednici pentru orice faptă bună

Dacă un om dorește să fie potrivit pentru fapte bune, el trebuie mai întâi să fie curățit de faptele rele și moarte prin Hristos (compară cu Tit 2.14; Evrei 9.14) și trebuie să fie creat în El pentru faptele bune pe care Dumnezeu le-a pregătit dinainte, ca să umblăm în ele (Efeseni 2.10). Mai mult decât atât, însă, ca și credincios, el trebuie să se îndepărteze în mod practic de nedreptate, ba chiar să se curățească de toți cei care nu fac aceasta (2 Timotei 2.21). Abia atunci poate fi un vas spre onoare, sfințit, folositor stăpânului casei, pregătit pentru orice faptă bună. Mai mult, este necesar să ne lăsăm în mod constant îndemnați și învățați prin Sfânta Scriptură, pentru ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, pe deplin pregătit pentru orice faptă bună (2 Timotei 3.16-17), pe scurt: pentru a fi sănătos în credință și în învățătură. Vom întâlni de mai multe ori în această epistolă expresiile „faptă bună” respectiv „fapte bune” și le vom discuta mai pe larg.

Tradus de la: [Der Brief an Titus \(1\)](#)

Titlul original: *De brief van Paulus aan Titus*,

Winschoten: Uit het Woord der Waarheid, fără an (ca. 1970)